

Wáƒ wurimeiarigfáwa egfápi nánirini.

Rfɔwamɔŋɔ rɔpɔ, “Wáƒ wurimeiarigfáwa egfápiyi” rɔnɔŋɔpɔ Ruko nɔrɔrɔ eanɔpɔrɔnɔ. O Jisasoyá wiepɔsagfɔyɔ womani. Judayɔ enɔ womani. Émáƒ dokɔtá worɔnɔ. Poro tɔnɔ Sairaso tɔnɔ émáƒ anɔyo wáƒ nurɔmerɔná wirimeárogfɔrɔnɔ. O Tiopiraso amɔpɔ wáƒ wurimeiarigfáwa Jisaso rɔxa anɔnamɔ nánɔ nɔpeyimáná enáná egfápi nánɔ nɔjɔfá oimónɔrɔ rɔwamɔŋɔ rɔpɔ eanɔrɔnɔ. Rfɔwamɔŋɔ nearɔná Tiopiraso re oyaiwinɔrɔ eanɔnigɔnɔ, “Iwamfó ámá Jisasoyá sɔyikɔ imónigfáƒyɔ sa Jerusaremɔ dánɔ nimónɔróná ayɔ Judayɔnɔ imónagfá aiwɔ Gorɔxo xɔyá kwɔyɔpɔ sɔxɔ umímóáná anɔ apimɔ wáƒ nura neméfasáná e dánɔ wáƒ nura numiro Samariayɔ anɔyo nura neméfasáná ámɔ nuro émáƒ anɔyo enɔ nura neméfasáná enáná émáƒ obaxɔ enɔ Jisasoyá sɔyikɔ nimóga nuróná ayá wɔ nimóga nuro Judayo múrogfawixɔnɔ.” oyaiwinɔrɔ rɔwamɔŋɔ nearɔ rɔpɔ enɔ oyaiwinɔrɔ, “Pitaomɔ tɔnɔ Poromɔ tɔnɔ enɔ Gorɔxo nurɔpearɔ enɔ sɔxɔ weámɔxɔŋowaurɔfani?” oyaiwinɔrɔ emɔmɔ amɔpɔ Jisaso enɔpa Pitaó xámɔ néra unɔpɔ nánɔ nɔrɔrɔ earɔ ámɔ rɔwɔyo Poro néra unɔpɔ nánɔ nɔrɔrɔ earɔ enɔnigɔnɔ.

1-2 Tiopirasoxɔnɔ, rfɔwamɔŋɔ nionɔ xámɔ nɔrɔrɔ eanɔpɔ, ayɔ Jisaso iwamfó erɔ wɔwapiyirɔ enɔpɔ tɔŋɔ e dánɔ sɔfá xegɔ wáƒ wurimeiarigfáwamɔ

—Awa xfo rípeaṅowarini. Awami Gorixoyá kwíyíyo dání sekaxí nurimáná xfo aṅínami nání peyiṅíyi tṅí e nání níriri eanárini. ³ O ríniṅí nimeari niperi niwiápínimeámáná sía 40 nóra waríná awa “O ámi siṅí ría ṅweani?” oyaiwípoyiniri ámi ámi siwá winayiri Gorixo áma xfoyáyí xwioxíyo mímeámí nerí umeṅweaníapí nání uréwapíyiri neríná awa siní ududí mé “Ayí oríani?” niyaiwiro niwipimónimáná eṅáná re eṅiniginí. ⁴ Awami awí neaárimáná sekaxí re uriṅiniginí, “Ápo ‘Niseaiapimárini.’ seariṅípí —Apí, ayí nioní searáná soyíné aríá niarigfápirini. Apí siní mipseaímeapa eṅáná aṅí Jerusaremí tíyo dání niwárimí mupa nero apí nání weníṅí nero ṅweárixini. ⁵ Ayí rípi nánirini. Jono wayí niseameairíná iniṅí tṅni seameaiṅí aiwí siní sía obaxí mórípa eṅáná Gorixo xfoyá kwíyí tṅni wayí seameainfáriní.” uriṅiniginí.

Jisaso aṅínami peyiṅí nánirini.

⁶ Awa ríxa awí neánimáná omí yariṅí re wigfawixini, “Ámináoxini, eṅíná negí wa míxí ináyí nimóniro negí nearfawéyo umeṅweaagfápa ríná dání joxí ení axípi míxí ináyí nimóniri Isirerene xwioxíyo mímeámí níneari neameṅwearfáraní?” Yariṅí e wíagfá ⁷ o re uriṅiniginí, “Sía seyíné yariṅí niarigfápi nání parimonfáyi —Ayí ápo Gorixo xfo xegí néní tṅno nimóniriniṅípimí dání níriri tagíyirini. Ayí nání seyíné niṅfá imónipíri mimóniṅagi nání áwaní searimiméini. ⁸ E nerí aiwí rípi

nánì nìjǎá imónìpírì nánì áwanǎ searimfinì. Kwíyí oyápi niseaimeari enǎ sixí seaimixaná soyíné nionì seaimenǎ mƒkoyíné nimónìro áamá Jerusaremì ñweagfáyo áwanǎ urìmero áamá Judia pìropenisíyo tǎnì Samaria pìropenisíyo tǎnì amì amì ñweagfáyo urìmero áamá xwǎá yoparf ìkwírónìñfimi ñweagfáyo aì urìmero éfrixini.”

⁹ E nurárimáná awa sìnì sǎñwǎ wɔnarǎná o Gorixoyá dǎñǎ tǎnì nìpeyirì wigí sǎñwǎ anigíe dánì agwǎ bimì aínìñnigini. ¹⁰ Nìpeyirì agwǎ bimì aínáná awa sìnì anǎnamì sǎñwǎ anánìñáná re enìgini. Áamá rapǎrapǎ apǎá wenǎ yínigíiwaú awa tǎñǎ e nìrónapiri ¹¹ re urìgíisixini, “Gariri pìropenisíyo dǎñoyíné, pí nánì re éf nìrómáná anǎnamì wenìñǎ yánìño? Áamá o, Jisasoyì rìnìño seyíné tǎe dánì Gorixoyá dǎñǎ tǎnì anǎnamì nánì rìxa nìpeyirì aì soyíné sǎñwǎ wɔnarǎná peyípa amì axǎpì wepǎnínǎrini.” urìgíisixini.

Áamá womì Judaso nánì wayǎá urǎpeagfá nánìrini.

¹² Awa dǎwǎ Oripiyì rìnìñǎpimi —Apì Jerusaremì dánì anǎwì e enǎpìrini. Sabarǎáyo Judayǎ ná jǎamì mupa nero aì Jerusaremì dánì dǎwǎ mǎñǎ apì tǎñǎ e nánì ananì wagǎpìrini. Apimi pǎnì nìwiárimì nuro ¹³ rìxa Jerusaremì nìrémoro anǎ pákǎkǎ seáyì émi mǎrìnìñiwámì — Iwá awa sá wearǎgíiwárini. Iwámì nánì waiwíyo nìpeyiro páwigíawixini. Awa wigí yoǎ rowarini. Pítá tǎnì Jono tǎnì Jemiso tǎnì Adìruo tǎnì Pìripo tǎnì Tomaso tǎnì Batoromuo tǎnì Matiyuo tǎnì Arǎpiasomì xewaxo Jemiso tǎnì Saimonì Sereto

tíni Jemisomi xewaxo Judaso tíni awarini. ¹⁴ Ámá awa diŋf ná bini tífáwa nimóniro ámá wí ámi tiyƒ eni apixí wíwa tíni Jisasomi xinái Mariaí tíni Jisasomi xexirímeáowa tíni eni awa tíni nawíni awí neánayiro anihí miní Gorixomi xwiyá ririmí wiayarína ¹⁵ sía wiyi ámá awí eánáyí níni ámá 120 eáná Pitao áwiniimi éf nírómáná re uriniginí, ¹⁶ “Gf niriámeáyíne, enína mǎxí ináyí Depito kwíyí Gorixoyápimi dání Judaso nání —O ámá ‘Jisasomi fá oxíraneyí.’ yaiwíáyo o tíŋf e nání nipemeámi uŋorini. O nání nirií Bǎkwíyo eanǎpí surímá imónipaxí mimóniŋagí nání amǎpí Judaso enǎpí ayínání xixeni imóniŋrini. ¹⁷ O none tíni nemerane yanfwa nání urípeanǎ enagí nání o eni nearípeanǎyí worini. ¹⁸ (O sipí wikárinǎpimi dání nigwí meanǎpí tíni xwá bǎ bǎ nemáná e dání ná neánirína xegí agwíyo áwiniimi narfíniri agwí amǎpí nǎpini míxeánowiniginí. ¹⁹ Jerusaremí ŋweagfáyí níni o e iní nání arfá niwiro nání wigí píné tíni xwá apí yoí Akeridamayí —Yoí mǎkí ayí ámá nǎperi ragí xwáyo puŋf nánirini. Yoí e wírígfarini.) ²⁰ “Xwiyá rǎpí Bǎkwí Samiyí rinǎŋíyo niriirí eániŋagí nání Judaso xfo enǎpí enǎrini, ‘Anǎ oyá yfwi imóníwiniŋini. Ámá wí e miŋweapa érixini.’ Xwiyá apí surímá imónipaxí mimóniŋagí nání amǎpí Judaso enǎpí xixeni imóniŋrini. Xwiyá ámi bǎ rǎpí Bǎkwí axíyo eni niriirí eánini, ‘O e nimóniri éwiniŋiniri rípeanǎpí ámá wo xe nimóniri éwiniŋini.’ eániŋagí nání ²¹⁻²² noneyá wo anǎpá imóniŋáná

‘Ayí ananirini.’ ripaxí menini. Ayínáni áamá none Jisaso t́ni emearíná íníná nawíni wagwáyí wo none t́ni nawíni Jisaso wiápínimeanípí nání áwanj́ uranf́wá nání aga orípeaneyí. Ámá iwamf́o Jono wayí níneameaia wage dání Jisaso xegí xanoyá d́nj́ t́ni anj́namí nání peyiṅe nání o t́ni emeagwáyí wo nání raríṅini.” Pitao e urf́agi ²³ ayí áamá waú nání —Wf́o Josepí Basabasoyí riníṅorini. Oyá yoí ámi bí Jasitasorini. Wf́o Mataiasorini. Awaú nání re rinígíawixini, “Ámá rowaú ananí womí Judaso nání wayf́a rípeapaxowaúrini.” níriniro ²⁴ Gorixomí yaríṅj́ níwiro re urígíawixini, “Ámínáoxini, joxí áamá ńni wigí xwioxíyo sipí t́ni nanj́ t́ni nání imóníṅj́pí níjfoxi enagi nání áamá awaú ǵmíni go joxí simónf́agi rípeáo síwá neaií. ²⁵ Jisaso awa wáƒ nurimeífríxini ní nearípeáagi aí Judaso xfo ‘Aníṅj́ apí oimónímíni.’ míwimóní ṕni níwiárirí xegí ‘Oumíni.’ wimónariṅmíni ríxa úf enagi nání joxí o nání wayf́a oimónirí síṅj́ rípeáo síwá neaií.” Yaríṅj́ e níwimáná ²⁶ Judayí wigí yarígíapa neróná “Rowaú ǵmíni go xixeni ayo imónirífeníṅoi?” níyaiwiro sárúniṅj́ nero Mataiasomí wáƒ wurimeiarigf́a wé wúkaú síkwí wo awa t́ni axípi imónini nání síṅomí kumíxárigíawixini.

2

Kwíyfpí Gorixomí d́nj́ wíkwíroarigf́ayo wímeanj́pí nánirini.

1 Sƒá PedikosiƳi rariígáƳi —Sƒá aƳi Judayƒ aiwá omiŋƒ siŋƳo dáni míáƳi Gorixomiƒ yayƒ wianiro nání nimeáa nibiro peaxƒ tariígáƳirini. Sƒá aƳi imóniŋáná áamá Jisasomiƒ diŋƒ wíkwíroarígáƳyƒ aŋƒ wiwá axiwámí awí eániŋáná re eŋinigiŋi. 2 Aŋinamiƒ dání ríwíƳi xwéniŋƒ iwƒ nira weapíƳyƒ aŋƒ ayƒ ŋweagíiwámí niwámíni áró inárinŋinigiŋi. 3 Áró inárinŋáná siŋwƒ winíƳyƒ winígíawixini. Ríá ápiáwíniŋƒ imóniŋƒ bí aípínanƳwƒ néra nuri womíni womíni niŋweaxa úagí xíxe siŋwƒ ainenígíawixini. 4 Siŋwƒ e ainenaríná re eŋinigiŋi. Ayo niƳoni Gorixo kwíƳyƒ xíoyáƳi ayá wí siƳí umímonŋinigiŋi. SiƳí umímóáná kwíƳyƳi wimíxíƳi tíni xíxeni nero Ƴíné xegí wí winíƳyƒ miríƳaxƒ imónígíƳyƒ aí anani ríƳaxƒ nimóniro nira ugíawixini.

5 Judayƒ wí —Ayƒ aŋƒ xwíá rírí nírímíni amí gími ikwíronŋiƳo xirígáƳyƒrini. Gorixomiƒ Ƴíránŋi oxídaneyiniro aniŋƒ miní yarígáƳyƒrini. Ayƒ nibimimáná Jerusaremí uríniígííná ríwíƳi xwéniŋƒ iwƒ nira weapiŋƳi ináriní. 6 Iwƒ nira weapáná áamá xwé ayá wí epíroyƒ nero Jisasomiƒ xídarígáƳyƒ wigí aga Ƴíné xíxegíni tíni nira waríŋagíá aríá niwiro nání ududí nero 7 ayá níríwamóniro diŋƒ síŋá niweániro re ríniígíawixini, “Áamá aga Ƴíné xíxegíni tíni rariígá rowa nowani Gariri ƳiropeniƳo dánƒ menírani? 8 Nowani e dánowa eŋagi aiwi arige nero negí aga Ƴíné oníná dání aríá niwía unƳá xíxegíni tíni neararíná aríá niwía waríŋwini? 9 Nene wiene PatiaƳyƒ ríniŋwaéne wiene MidiaƳyƒ ríniŋwaéne wiene IramíƳyƒ ríniŋwaéne wiene

Mesopotemia dájene wiene Judia dájene wiene Kapadosa dájene wiene Podasi dájene wiene Esia dájene ¹⁰ wiene Pírigia dájene wiene Pabiria dájene wiene Isipi dájene wiene Sairini t́ńmíní Ribia píropenisíyo dájene wiene Romi dájene nene ńbirane re uŕnínwaéne —Wiene aga nepa Judayenerini. Wiene Judayƒ yarigfápi nixdírane nání nawíní imónínwaénerini. ¹¹ Ámi wiene Kiriti dájene wiene Arebia dájenerini. E e dájene aiwi ńneneni wine wine awa amipí Gorixo eníná ení neániri yagtyf nání ńnearirfná negf aga pfné xixegfniyo dání rarínagfa arfá wiarínwini.” E níríga nuróná ¹² ududf néra nuro ududf níkaríníro nání wí re níríga ugáfawixini, “Pí neaímeani nání rfa yarínjo?” níríga warínagfa aiwi ¹³ wí riperirf níwiro re nira ugáfawixini, “Awa wainf sínfpí xwé nínmáná papíkí nero nání rarínjo.” nira ugáfawixini.

Pitao Jisaso nání xwíyfa urínf nánirini.

¹⁴ E nira warfná Pitao Jisasoyá wiepísagf wé wúkaú síkwf wo imónigfá wfa t́ni éf nírómáná ení t́ni repiyf nerí re urínínigini, “Gf Judia píropenisíyo dánjyfné t́ni ámá ami ami dání ńb́iro Jerusaremí urínigfáyfné t́ni nioní repiyf seaiarfná píranínf arfá ókiarí nímóníro none neaímeáfpí nání nijfá imónípoi. ¹⁵ Ayf rípi nání seararínini. Agwi siní 9:00 a.m. ámá wainf xwapf ḿnnpa yarigfná imónínagf nání soyfné ámá nioní t́ni re rogfa rowa nání yaiwiarigfápi nepa papíkí nero ḿrarínjo. ¹⁶ Awa yarigfápi, ayf eníná wfa rókiamoagf Joeroyí rínínjo níriri

eaagf rípi, ayf apírini, ¹⁷ ‘Gorixo re rarini, “Sfá yoparfyf tñiná kwíyf nioniyápi tñni áamá nñni wíyf wíyoní ayá wí sixí umímóáná segf niaíwí oxí tñni apíxí tñni xwíyfá nioniyápi wfá urókiamoaro segf íwí síkñíyf íkwfkwí yáriro segf xweyaníyf oriñá wñniro epíríárini. ¹⁸ Íná áamá wíyá xínáiwánñf nimóni-ro omñf wiiarigfá oxowami tñni apíxíwami tñni ayo aí gí kwíyfpí tñni sixí umímóáná xwíyfá nioní nání wfá rókiamopíríárini. ¹⁹ Nioniyá dñf tñni añf pírfyo dání ayá ríwamónipaxf imónñfyf iníri xwíá rírímí dání ekiyñfyf iníri nerfná re eníárini. Xwíárímí ragf purí ríá werí síñwirfá awímñññf imónñf tíri yarfná ²⁰ añf pírfyo sogwf sfá yiníri emá ragf rñf imóniri eníárini. E nemáná eñáná sfá Ámínáoni áamá niyoní mí ómómíximf wímíá nání seáyí e imónñfyi parímoníárini. ²¹ Ayi síni mīparímopa eñáná áamá dñf nñnkwróro ‘Ámínáoxini, yeáyí neayimíxemeai.’ nírfá niyoní yeáyí uyimíxemeámíárini.” Gorixo e rarini.’ wíá rókiamoagf Joero e níriri eaagfpi áamá rowa yarfná seyfné axípi xixeni wñnarñoi.

²² “Gf Isíreríyfné, xwíyfá nioní searímí rípi ení arfá nípoyí. Nasaretí dñf Jisaso nání rarñini. O Gorixoyá dñf tñni emímí tñni ayá ríwamónipaxf imónñfpi tñni amípi bí áamá mepaxf imónñfpi tñni néra uñfímí dání Gorixo síwá rénñf neañfíri, ‘O nioní nírfpearí uowárenapíñáorini.’ síwá éññf neañfíri. O seyfné tñni niñwearfná néra uñf apí nípini nání seyfné níjía imónñoi. ²³ Eñíná Gorixo xewanñoi ‘Apí nerñfímí dání áamáyo yeáyí

uyimixemeá+migini.’ niyaiwiárirí ipimoárinǵipí tǵni xixeni segí manǵyo dání omí ámá Gorixo nání dǵnǵ wí mīmoarigfáyǵ yoxáfpámi enǵ noro niyekwiroáriró pikigfawixini. ²⁴ Omí pikigfá aiwi piyǵpí omí aninǵ gwǵninǵ yinipaxǵ menagí nání Gorixo níkwearinǵpimi dání sǵnǵ wimixáná ámi wiápnimeanǵnigini. ²⁵ Mǵxǵ ináyǵ Depito o nání nǵrirí rǵwamǵnǵ re eaagǵpí nioni seararinǵápi tǵni xixenirini, ‘Ámináo nioni nweanǵé íníná nweanagí winarinǵanigini. O nioni tǵnǵ e anwi e ninweanagí nání óf bǵ emfámani. ²⁶ Ayínáni gǵ xwioxǵyo dání dǵnǵ nífá nininirí yayǵ xwiǵfáni rarinini. Apini marfái, gǵ wará urǵ epaxǵ rǵrǵ “Nirini niyimǵnǵ imónimǵa nání nimixinǵáraní? Oyi, e nimixinǵáriní.” niyaiwirí dǵnǵ nisikwǵmori nweanini. ²⁷ Ayǵ ripí nánirini. Joxǵ dǵnǵ nioniyá piyǵnǵ siwǵ tǵámni, Xedisǵyǵ rinǵnǵ tǵámni ninǵwárimí onunirí mǵnií erǵ ámá joxǵ aninǵ minǵ rǵxǵdarǵnǵaóní xwáripáyo dání piyǵ oenirí sǵnǵwǵ mǵnanǵ erǵ erǵa nání dǵnǵ nisikwǵmori nweanini. ²⁸ Óf dǵnǵ niyimǵnǵ imóninǵpí íníná nweámǵa nániyi joxǵ rǵxa sǵwá ninǵrini. Joxǵ dǵnǵ ninǵkǵkayoríná nioni tǵni ninwearinǵoxǵnǵnǵ imóninǵagí nání dǵnǵ nífá bǵ onimíápi mǵninǵ aga xwé nininǵnoi.’ Depito e ragǵrini. ²⁹ Gǵ ámányiné ‘Negǵ arǵo Depito nání xwiǵfá bǵ osearenǵwipémni.’ nimónariní. O nipéagǵ xwǵfá weyárigǵo xwáripá sinǵ jǵe rǵpinini. ³⁰ Ayínáni eníná o wǵfá rókiamoarinǵ wo imóninǵagí nání re niyaiwirí ‘Gorixo sǵnǵáyo dání “Dǵxǵ rǵrǵawéyǵ wo mǵxǵ ináyǵ nimónirí joxǵ menwearinǵpa axǵpí menweanǵáriní.”’

niriŋonirfani?’ niyaiwirí nání ³¹ ná ríwíyo imónínfápi nání nijfá nimónírí Kiraiso, arfowayá xwáfá piaxíyo dání iwiaronfóyí rariŋwáo xwárípáyo dání wiápínimeanfápi nání riŋfíriní. Xwíyáfá o riŋfí rípi ‘Joxí gí dínfí piyíŋfí siwí táfáminí níníwárími onunírí míníí erí xwárípáyo dání piyí oenírí siŋwí mánanfí erí erfáríní.’ riŋfípi, ayí xfo nání mirí Kiraiso nání riŋfíriní. ³² Ámá Jisasoyí riníŋo Goríxoyá dínfí tfiní xwárípáyo dání wiápínimeanfápi nenení neaímeanfí mfkoneríní. ³³ Ayínání o Goríxoyá dínfí tfiní xfo táfáminí niŋpeyírí seáyí e o imóníŋfípi tfiní xixení nimónírí wé náúmíní niŋweámáná xano xíoyá kwíyí ‘Nioní ámáyo wimfáríní.’ rariŋfípi wíagí o ení nene kwíyípi síxí neaímóagí nání seyíné ududí seainariŋfí rípi arfá neairo siŋwí neaníro yariŋoí. ³⁴ Ayí rípi nání searariŋíní. Ámá aŋfínamí nání peyiŋo, ayí Depitomaní. Xewaniŋo re riŋfíriní, ‘Áminá Goríxo gí Ámináomí re uríŋínigíní, “Joxí gí wé náúmíní ŋweaí. ³⁵ Joxí míxí sianíro bífáyo xopírará ríwiimfáé nání siŋwí nanírí ŋweárixíní.” omí Goríxo e uríŋfíriní.’ Depito xewaniŋo e riŋfí eŋagí nání ‘Aŋfínamí nání peyiŋo, ayí omani.’ yaiwipaxfíriní. ³⁶ Ayínání gí Isireriyí níní aga nijfá rípi xixení oimónífoyí. Jisaso, seyíné íkfáyo yekwíroárigfo, o ayí aŋfínamí nání peyiŋoríní. Goríxo o ámináo oimónírí wimíxírí ámá yeáyí neayimíxemeanfá nání arfowayá xwáfá piaxíyo dání iwiaronfóyí rariŋwáo oimónírí wimíxírí eŋfíriní.” Pitao e uríŋínigíní.

³⁷ Pitao e urarfáná ayí arfá niwíro íkfíníŋfí sípí

nɪwiri nánɪ Pitaomi tɪni wáƳ wurimeiarigáƳa wɪfami tɪni re urigáƳawixɪni, “Nirixɪmeáoyiné, nene ari yaníwini?” uríagáƳa ³⁸ Pitao re uriniginini, “Segí Ƴwí yarigáƳáyí ríwɪmini nɪmamoro ámá nɪni ‘Jisasi Kiraisomi diɲí ríá wɪkwíroarɪɲoi?’ seaiaiwipírɪ nánɪ wayí meápoyi. E éaná Gorixo segí Ƴwí yarigáƳáyí yokwarimí niseaiirɪ xíoyá kwíyɪpɪ niseaiapɪnɪɲoi. ³⁹ Ayí rɪpɪ nánɪrɪni. Kwíyí eníná dánɪ Gorixo ‘Ámáyo wainini nánɪ uowárenapɪmárɪni.’ rárɪɲɪpɪ, ayí re roɲwáoneni nánɪ rɪɲɪmani. Seyíné tɪni segí niaíwí tɪni ámá ná jɪami aɲí gɪmi ɲweagáƳayo —Ámá Gorixo xíoyá oimónɪpoyɪnɪrɪ wéyo íá umɪrɪnɪfá gɪyí gɪyo —Ayo nɪyonɪ nánɪ Gorixo e rɪɲí enagɪ nánɪ rarɪɲɪni.” uriniginini.

⁴⁰ O xwíyífá ámi ayá wí tɪni woákɪkɪ nɪwiri ení rɪrémixí nɪwia nuri re urayiniginini, “Xeanɪɲí ámá uyínií yarigáƳa tɪyo wímeanɪpɪ nene eni neaímeanɪgɪnɪrɪ wáyí niseainɪrɪ Gorixo yeáyí oneayimixemeanɪrɪ kɪnɪmónɪrɪxɪni.” urayiniginini. ⁴¹ Ayínáni ámá Pitao rarɪɲɪpɪ nánɪ diɲí nɪkwíroro “Ayí nepaxɪni.” wiaiwííáyí wayí nimearo nánɪ sɪfá ayimɪ Jisasiomi xídarigáƳáyí tɪni ámá siɲí ámi 3,000 kumɪxɪnárígáƳawixɪni. ⁴² Siɲí kumɪxɪnáríáyí anɪɲí miní rɪpɪ néra ugáƳawixɪni. WáƳ wurimeiarigáƳa uréwapɪyarɪná arífá wiayiro xixɛ arírá inayiro Jiaso penɪpɪ nánɪ diɲí wimonɪ nánɪ aiwá nawínɪ nayiro Gorixomi xwíyífá rɪrɪmí wiayiro néra wagáƳarɪni.

Jisasiomi uxídarigáƳáyí egáƳapɪ nánɪrɪni.

Pitao t́nɪ Jono t́nɪ aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ páwianɪri yarɪɲagfi nɪwɪnɪrɪ awaúmɪ nɪgwɪ nánɪ rɪxɪɲf urarɪná ⁴ Pitao t́nɪ Jono t́nɪ omɪ sɪɲwɪ agwɪ nɪwɪnárɪri Pitao re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ sɪɲwɪ yeaneɪ.” urɪagɪ ⁵ o “Nɪgwɪ bɪ niapanɪri rarɪɲɪ.” nɪyaiwirɪ sɪɲwɪ wɪnénapɪagɪ aɪ ⁶ Pitao re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ nɪgwɪ sirɪpáranɪ, gorɪranɪ, mayonɪ aiwɪ nionɪ xɪrɪɲápɪnɪ bɪ osiapɪmɪnɪ. Eɲf sɪxɪ eánɪɲf Nasaretɪ dánɪ Jisasɪ Kiraisoyáyo dánɪ joxɪ ananɪ naɲf imónɪpaxɪ eɲagɪ nánɪ ‘Nɪwiápɪnɪmearɪ aɲf eɪ.’ rɪrarɪɲɪnɪ.” nurɪrɪ ⁷ xegɪ wé náúmɪnɪ fá nɪxɪrɪrɪ mɪeyoááná sɪnɪ mé re eɲɪnɪgɪnɪ. Xegɪ sɪkwɪ sosɪápiáú t́nɪ xómɪɲɪpiáú t́nɪ rɪxa sɪwɪfá nɪyirɪ re eɲɪnɪgɪnɪ. ⁸ Eɲf t́nɪ nɪwiápɪnɪmearɪ píranɪɲf éf nɪrómáná iwamɪfó aɲf nerɪ awaú t́nɪ nawɪnɪ aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ nɪpáwirɪ nɪmawirɪ nɪmawirɪ nɪxeamóa nemerɪná Gorɪxomɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ nɪméra uɲɪnɪgɪnɪ. ⁹ Ámá nɪnɪ o aɲf emerɪ Gorɪxomɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ umerɪ yarɪɲagɪ sɪɲwɪ nɪwɪnɪro ¹⁰ omɪ rɪxa mí nɪwómɪxɪro “Ámá aɲf ɪwɪ Awiaxoɪ rɪnɪɲɪyɪmɪ nɪɲwearɪ nɪgwɪ nánɪ rɪxɪɲf neararɪɲo ayɪ ro orɪnɪ.” nɪyaiwiro nánɪ “Arɪge nerɪ naɲf rɪfá imónɪɲoɪ?” nɪyaiwiro ududɪ bɪ onɪmiápi mé o imónɪɪpi nánɪ dɪɲf nɪyága ugɪawixɪnɪ.

Pitao aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ dánɪ urɪɲf nánɪrɪnɪ.

¹¹ Omɪ naɲf wimɪxɪagɪfɪ nánɪ Pitaomɪ t́nɪ Jonomɪ t́nɪ nɪmakɪkɪyirɪ aɲf wiámɪfó Soromonoyáɪ rɪnɪɲɪpɪmɪ roɲáná ámá nɪnɪ mɪrɪf nɪbɪmiro ududɪ ikárɪnarɪná ¹² Pitao ámayɪ e

yarinqagfa niwiniiri nani niwiapinimeari re
 uriniginini, “Gf Isireriyfne, pi nani ududf ayá wí
 nikarinro sinwf agwf yeanarino? ‘Egf enj sixf
 eaninyo danirani, siwf we roninjf yarigfipimi
 danirani, omi nanj wimixfagfi anj yarini.’
 riyeaiaiwariino? Oweoi! ¹³ Nwfa negf arfowa
 Ebirfamo tfini Aisako tfini Jekopo tfini awayaomi
 xewaxo Jisaso amf seayf e oimoinri wimixarini.
 O seyne emayf opikipoyinri wiowaraná Pairato
 ‘Jisaso fwf bi mef enagi nani gwf niwikwearf
 owarimini.’ wimonfagi af seyne Pairatoyá
 sinwfyo dani rfwf umogforini. ¹⁴ Amá aga
 we roninorini. Siyikwf bi mininorini. Omi
 seyne rfwf numero amá pikixwrfó yarinjf
 wo nani ‘Neawari.’ urigfawixini. ¹⁵ Seyne
 dinj niyiminjf mfkf ikinjpi xiawomi nipi-
 kiro tfagfa aiwi Gorixoyá dinjyo dani xwaripáyo dani
 niwiapinimeari neaimenjf mfkone wawirini.
¹⁶ Jisasomi yawawi dinj wkwfroarigwfipimi
 dani amá sikwf ikf enj ro —O seyne sinwf
 winiro nijfa imoinro egforini. O apimi dani
 rixa sikwf siwfá yino. Oyi, yawawi Jisasomi
 dinj niwikwrorai éwi enagi nani amá ro
 segf sinwfyo dani rixa nanj nimoinri sixf
 kwiyfininj onoi. ¹⁷ Ai nriximeayfne, nioni
 nijfarinini. ‘Seyne Jisasomi rfwf numeróná
 majfa nero “Gorixo uowarenapinorani?”
 miyaiwi wiarfna segf aminá seamenweagfayf
 eni axipi wigfarinini.’ nimonarini. ¹⁸ E nerf aiwi
 xwyfa enina Gorixo xegf wfá rókiamoagfawayá
 manjyo dani amá nene yeayf neayimixemeanfa
 nani xwfá piaxfyo dani iwiaronfoyi rarinjwao

nánì re ragípi, ‘O rínìḡ nìmeari penfárìni.’ ragípi, apì seyíné wikárigfápimi dánì xixenì imónìḡrìni. ¹⁹⁻²⁰ Ayínánì Gorìxo seyíné segfíwí egfápi yokwarímí oneaiinrì nánì dḡḡ sḡpí nìseairì ríwíminì nìmamoro xfo táfaminì kìnìmónìpoyì. Gorìxo ámi Jisasomì —O aríowayá xwáfá piaxíyo dánì iwiaronfoyì rariḡwáo, nene yeáyí neayimìxemeanfa nánì urípeaḡorinì. Omì nene nánì ámi neawáriénapiyirì dḡḡ sḡxí neamímorì enífayi parímówinìḡinìrì nánì segfíwí egfápi ríwíminì nìmamoro xfo táfaminì kìnìmónìpoyì. ²¹ O xegfí dḡḡ tḡnì ámi wainí wainá weapíaxí menìni. Gorìxo amípí sḡḡ bì imìxìnfáyì nánì —Ayi eníná dánì xegfí wáfá rókiamoagfáwayá maḡḡyo dánì ragfíyirìni. Ayi nánì sḡnì aḡḡnamì wenìḡ neri ḡweani. ²² Moseso o nánì nìrìrḡnáfá re ragfí enaḡì nánì rariḡinì, ‘Arìrá seainfa nánì Ámináfá Gorìxoyáfá dḡḡ tḡnì segfí imónìḡfí wo wáfá rókiamoarìḡ nionḡnìḡ nìmónìrì iwiaronfárìni. Amípí o searífí nḡnì seyíné aráfá nìwiro xixenì éfìxìni. ²³ Ámáfá wáfá rókiamoarìḡ imónìomì aráfá mḡwífáyí sḡnì wigfí Isirerì wínìyí tḡnì nawínì nìkumìxìnìro ḡweapfìxìnìrì Gorìxo ámáfá ayí ayo nìyonì emì pìpìkímí enífárìni.’ Moseso e ragfí enaḡì nánì rariḡinì. ²⁴ Gorìxoyáfá wáfá rókiamoagfáfá nowanì, Samueroyì rìnìḡo wurìyìḡe dánì oyáfá ríwíyo dánì nìwurìya bigfáwa enì amípí Jisaso sfáfá nene ḡweaḡwáfá rínáfá enḡpì nánì ragfáfá enaḡì nánì segfíwí yarìḡfápi ríwíminì mamópoyì. ²⁵ Xwíyáfá Gorìxoyáfá wáfá rókiamoagfáfáwa nìwurìya bagfápi tḡnì xwíyáfá Gorìxo xewanìḡo negfí aríowamì

nuriríná Aríó Ebirámomí símimanjtyo dání 'Dixí iyí axípámi dání áamá gwí wirí wirí níní xwáfá ttyo ηweagfáyo píráninjí wimiximfáriní.' réroáragípi tñní apiaú, ayí seyíné nání rininjagi nání rarinjini. ²⁶ Gorixo xegí xewaxomí nurípearí nurowárenapiríná niyínéní píráninjí seaimixinífapimí dání segí uyíní yarigfápi pñní nñwiárimí kikiáfá éfrixinirí nurípearí xámi seyíné tñní e nání urowárenapinjí enagi nání rarinjini." urinjiginí.

4

Pitaomí tñní Jonomí tñní gwíyigfá nánirini.

¹⁻² Awaú áamá ayo siní uraríná apaxípaninjí imónigfá wa tñní anjí ridiyowá yarigfiwámi awí mearoarigfáyo seáyi e imóninjo tñní Sajusiowa tñní awa nibiro awaú nuréwapiyiri "Jisaso wiápnimeanjí nání áamá níní ení wiápnimeaprfáriní." urarinjagi arfá wíáfá enagi nání wigí xwioxtyo dání dñj ríáfá ápiáwñinjí nñwóroa nuro ³ íáfá nixiriro rixa sáfá enagi nání wfáriná xwirixí uméwaniginirí gwí anjtyo ηwirárigfawixini. ⁴ E éagfá aiwí Pitaó uraríná arfá wíáfáyí obaxí wí Jisasomí dñj wíkwírogfawixini. Sáfá ayi dñj wíkwírófáyí áamá xámi dñj wíkwírogfáyí tñní nñkumixinimáná oxí nñní 5,000 imóninjiginí.

Pitaomí tñní Jonomí tñní xwirixí umegfá nánirini.

⁵ Sá wegíáwa wíáfá tñní Judayí wigí umenweagfáwa tñní ámináowa tñní ηwí ikaxí eáninjipi mewegíáwa tñní Jerusaremtyo awí

neániróná ⁶ apaxfpáninƒ imónigfáyo seáyi e wimóninjo —O Anasoyi rininƒorini. O tƒni oyá áamá axígwíowa Kaiapaso tƒni Jono tƒni Arekisadao tƒni agwíowa eni awí eánfáwa tƒni awí neániro ƒweanáná ⁷ Pitaomi tƒni Jonomi tƒni gwí anƒyo dáni nimeámi nibiro awí eánigfáyo áwini e éƒ uraráná yarinƒ re wigfawixini, “Sikwí ikí enomi píráninƒ niwimixiríná arige wíƒirini? Pí eni eáninƒpimi dánirani, yoƒ goyápimi dánirani, neríná awagwí éƒipi éƒirini?” urfagfa ⁸ Pitao kwíyƒ Gorixoyápi ayá wí sixƒ wíninagí nání niwiáƒnimeari re urinƒiniginí, “Isirerene neameƒweagfoyiné tƒni negí ámináoyiné tƒni ⁹ yawawi sikwí ikí eni romi nanƒ imixƒwíƒipi arige neri nanƒ imixƒirfaniri agwi nijfá imónaniro nání yarinƒ yeaiarinagfa nání ¹⁰ api nání soyiné nijfá xixeni imónipƒri nání áwanƒ bi osearimini. Ámá nanƒ imóní re éƒ ronƒ ro yawawi Nasareti dánƒ Jisasi Kiraisomi dáni —Omi Isirerene rƒwí umóáná ikfáyo yekwiroárfagfa aiwi Gorixo ámi sinƒ wimixfagi nání wiáƒnimeanƒorini. Omi dáni áamá ro nanƒ imóníƒrini. ¹¹ ‘O gorani?’ miyaiwipa époyi. Bikwíyo niriƒiri eáninƒpi tƒni xixeni sƒná anƒ mirarigfoyiné ‘Sipíorini.’ niriƒiri emi mogfo Gorixo nimeari anƒ xfo mirarinƒiwámi iwamfo nitwayirori eno, ayƒ ná woni oniriƒini. ¹² Ámá nene yeáyƒ neayimixemeapaxƒ imóninƒ ámi wo menini. Gorixo áamá nene yeáyƒ neayimixemeapaxƒ imóninjo nání nineariríná áamá nƒni xwƒá riri niriƒini ƒweagfáyo aiwi yoƒ ámi wo nání niriƒiri nearinƒmani. Ayƒ ná woni

onirini.” uriniginini.

¹³ Xwirixƚ umearigfáwa Pitao tƚni Jono tƚni masisfá bi mƚwí rarɨɨagfi nƚwiniróná awaú sƚkurfá megfíwaú aga kinixowaú enagfi nánɨ nijfá nimónɨro nánɨ ududf nero “Awaú arige neri nijfá awaú rarigfípi imónigfírƚani?” nƚyaiwiróná rɨxa sɨɨwƚ mí nƚwómɨxɨro re yaiwigfawixini, “Awaú Jisaso tƚni emeagfíwaúrƚani?” nƚyaiwiro ¹⁴ áamá sƚkwƚ ikf enƚ nanƚ imónfo awaú tƚni nawini ronagɨ nánɨ ámi xwɨyƚá bi murɨpaxf imónigfawixini. ¹⁵ E neri aiwi awaúmi sekaxf “Awagwí xwirixƚ eamearɨɨwá re pƚni nƚwiárɨmi bƚarɨwámɨni bi ɨweápiyi.” nurɨmáná wigfpi xwɨyƚá nimɨxɨro ¹⁶ re rɨnigfawixini, “None awaúmi pí wianfwinɨ? Áamá oxƚ apixƚ nƚni Jerusaremɨ re ɨweagfáyƚ emimf seáyɨ e imónɨɨf éfípi nánɨ rɨxa nijfá imónɨɨo. Ayɨnánɨ none wí ‘Awaú méfirini.’ urɨpaxf mimónɨɨagɨ aiwi ¹⁷ xwɨyƚá awaú rarigfípi ámi sinɨ bi tƚni nɨrɨga nuro áamá nƚni rɨnɨmepfɨrɨxinɨrɨ awaúmi ikwairɨrƚ nƚwirane ‘Awagwí ámi arfki bi tƚni áamá Jisasoɨ rɨnɨɨo nánɨ muréwapɨyipa eri xwɨyƚá murɨpa eri épiyi.’ ouraneyɨ.” nɨrɨnɨro ¹⁸ “Awaú ámi obfpiyi.” nɨrɨmáná ɨwƚ ikaxf re urigfawixini, “Awagwí ámi arfki bi tƚni Jisaso nánɨ muréwapɨyipa eri xwɨyƚá murɨpa eri épiyi.” urɨagfá aiwi ¹⁹ Pitao tƚni Jono tƚni re urigfisixini, “Gfɨmɨni gƚpi Gorɨxoyá sɨɨwƚyo dánɨ xɨxenɨ rfa imónɨni? Yawawi Gorɨxo yearɨɨɨpɨ nɨxƚdirai nerɨná ‘Awaú Gorɨxoyá sɨɨwƚyo dánɨ nanƚ yarɨɨi.’ rɨseaimónarini? O yearɨɨɨpi mé soyɨné yeararigfápi nɨxƚdirai nerɨná ‘Awaú Gorɨxoyá

sijwáyo dání naní yaríñi.’ riseaimónaríni? Sewaníñoyíné díní nímoro rípoyi. ²⁰ Ayí rípi nání raríñwií. Yawawi winígwfípi t́ńi arfá wigwfípi t́ńi wí ṕńi ńwiáríri ḿrípaxí meñagi nání raríñwií.” urfagí ²¹ awa iwaní mépepaxí imóníñpí nání ṕfá nímegíníro nání ámi íkwairírf b́i t́ńi ńwia núfasáná áamá ńńi awaú éfípi nání Goríxomí yayí seáyími umearíñagfá nání awaúmi sa wárigfawixíni. ²² Ámá emími neri naní imíxífo, o xegí xwiogwí ríxa 40 nímúrorí ámínáo enagi nání áamá ńńi Goríxomí yayí seáyími numéra ugfawixíni.

Goríxomí xwíyá rírímí wigfá nániríni.

²³ Xwiríxí umearígfáwa awaúmi wáraná awaú egí níkumíxíniro yarígfáyí t́ñí e nání nuri apaxípáníñí imónígfá xwéowa t́ńi wigf Judayí ámínáowa t́ńi urfá nípini nání repíyí ńwia úagí ²⁴ ayí arfá e ńwimáná díní ná b́ini t́gfáyí nimóníro Goríxomí xwíyá rírímí ńwiro re urígfawixíni, “Ámínáoxíni, joxí añina t́ńi xwíarí t́ńi rawírawá t́ńi imíxírí amípi ńńi ayo ńyoní yaríñpí imíxírí enoxíríni. ²⁵ Xwíyá joxíyá rípi díxí kwíyípimi dání negí arfo Depito —O díxí rínáiníñí nimónírí omíñí siagoríni. O nírírí Bíkwyó ríwamíñí re eañíríni, ‘Émáyí pí nání ḿxí rfá ápiáwí ńweríníñí imónígfawixíni? Pí nání wigf surímá imónínfápi nání ipímoárigfawixíni? ²⁶ Ámíná Goríxomí t́ńi áamá xfóyá díní t́ńi xiáwowayá xwíá piaxíyo dání niwiarorí yeáyí uyimíxemeáwínígínírí urípeañomí t́ńi

awaúmi mixí ináyí xwǎá tǎyo dání tǎni ámayo umenweagfáwa tǎni mixí wianiro nání mixí épfímíxamoro xopírǎrí wianiro nání awí neáníro egfawixíni.’ Depito díxí kwíyǎpí tǎni e nírírí eaníríni. ²⁷ Apí tǎni xixeni aní rǎpimi dání mixí ináyí Xeroto tǎni gapímaní Podiasí Pairato tǎni émayí ámi wa tǎni negí Isíreriyí tǎni díxí riwaxo Jisasomi —O díxí rínáiníjǎ nimónírí siaríjoríni. Siyikwǎ bí míníjoríni. Omí xopírǎrí wianiro nání awí eánigfawixíni. ²⁸ E nerí aiwí joxí majǎá imóníjǎpí yaníro nání awí reánigfawixíni? Oweoi, sa Goríxoxí enǎná ení neánírǎná pí pí e éríxíni rí ipímoáragǎpíni yaníro nání awí eánigfawixíni. ²⁹⁻³⁰ Ámínáoxíni, agwí joxí awa íkwairírí níneairo nearǎpimi díjǎ kíkayoí. Nene díxí rínáíwanéníjǎ nimónírane siaríjwaéne díxí ení eaníjǎyo dání símixí tǎgǎáyo píraníjǎ wímíxírane díxí riwaxo Jisaso, siyikwǎ míníjomí dání emímí bí tǎni ayá ríwamónípaxí bí tǎni wíwapíyirane nerǎná ayá igigí mé xwíyǎá joxíyǎpí xixeni uraníwá nání ení síxí bí neaeámíxei.” ³¹ Goríxomi xwíyǎá e nurímáná enǎná re eníjǎni. Aní ayí awí neáníro njweagíwá sírí nuga uníjǎni. Sírí nuga warǎná kwíyǎ Goríxoyǎpí ayá wí síxí wíníjǎni. Ayá wí síxí wíníjǎná xwíyǎá Goríxoyǎpí ayá bí mé xixeni nuréwapíya ugíawixíni.

Jisasoyá siyikí imónigfáyí xixe nínowíayí iníǎá náníríni.

³² Ámá Jisasomi díjǎ níwíkwíroro axǎpí imónigfáyí díjǎ xíxegíni bí bí mímó axǎpíni

nimóá nuróná re yayagfárini. Wigíyí wo xegí amipí b́ enáná “Ayí aga nigínirini. Negí imóniñyí womí arírá ńwiríná apí wipaxí menini.” yaiwiagfámani. “Wone wone negí amipí, ayí ńneneniyániñí imónini.” yaiwiagfárini. ³³ E nero wáf wurimeiarigfáwa ení sixí eániñí Gorixo imóniñípi á máyo síwá ńwiríná Jisaso xwáripáyo dání ńwiápínimeámi emeariñagi síñwí ẃnarogfápi nání repiyí wiayaríná Gorixo naní ayá wí ńwikára uníniñini. ³⁴ Ayí rípi nánírini. Wigíyí wí amipí b́ nání aníñí d́wí nikeamóga waríñagí síñwí ḿwinipa yagfárini. Xwá t́ni añí t́ni surímá enípi t́gíyí nigwí nání b́ nero nigwí xéfápi ńimeámi ńb́iro ³⁵ wáf wurimeiarigfáwami ḿni wíáná awa wigí wí d́wí ikeamónarigfáyo wipaxípi t́ni xixeni yaní ńwia wagfárini. ³⁶ E néra nuróná wigí wo Josepoyi riniño —O Judayí aiwí xiáweyí Ripaiyí enagi nání síyikí Ripaiyí worini. Píriñwí Saipírasí dání xiríñorini. Wáf wurimeiarigfáwa yoí síñí b́ Banabaso —Yoí ḿkí ayí ení rírémíxí yariño enagi nánírini. Yoí e ẃrigíorini. ³⁷ O ení xwá surímá b́ t́ñorini. Apí b́ nemáná nigwí xéfápi ńimeámi ńb́iri wáf wurimeiarigfáwa negí uyípeayíyo yaní owípoyiniri ḿni winíniñini.

5

Ananiaso t́ni Sapairá t́ni xiapfíxiagwí ayau nánírini.

¹ Ámá wo xegí yoí Ananiasoyi riniño t́ni xiepi xegí yoí Sapairáyi riniñi t́ni egí xwá surímá

bi á máyo nigwí nání bí neri ² xiagwo xiepi níjía imóniáná nigwí xéíí bí xegí yumíí nítimáná bí wáf wurimeiarigfáwa “Nigwí xéíí nípi ní apí neaiaparíni.” oyaiwípoyinírí nímeámí nurí mìní wíagi aiwí ³ Pitao re uriniginí, “Ananiasoxiní, Obo xfo wimónarínípi oenírí díní rixixéroxiní, pí nání kwíyí Gorixoyápi mí yapí wíwapiyimínírí xwáfá bí neríná nigwí xéípi bí díxí píní nítimáná bí ní neaiaparíní? ⁴ Sí ní bí mepa neríná díxí mimónínípiraní? Xwáfá apí bí neríná nigwí xéípi díxí díní tíní pí pí ‘Oemíní.’ nísimóníná ananí mepaxípiraní? E nímónírí aí joxí pí nání díní ínímí níkwírónimáná ‘Wáf wurimeiarigfáwamí yapí owíwapiyimíní.’ yaiwíniginí? Yapí joxí neaiwapiyimínírí éípi, ayí á máone marfái, Gorixomí wíwapiyimínírí éíniginí.” uríagi ⁵ Ananiaso xwíyíá apí arfá níwimáná re eniginí. Xwáfáyo nípiérorí díní níyámíga uniginí. Díní níyámíga úáná á má o éípi nání arfá wífáyí níní wáyí níkáriga ugíawixiní. ⁶ O díní níyámíga nurí píyí wenagi íwí síkínowa níwíápínímearo rapírapí tíní wowí nero nímeámí nuro xwáfá weyárigíawixiní.

⁷ Ananiasomí xiepi xegí wí e sepiá bí onímíápi níñweanísáná xegí xiagwomí winíípi nání síní majíí nímóníná Pitao tíní e nání níbírí páwíáná ⁸ o re uriniginí, “Nigwí xwáfá bí neríná xéípi nípi nípi, ayí rípi apíraní? Jíxí níreí.” uríagi “Ayí rípi apíriní.” uráná ⁹ Pitao re uriniginí, “Ayagwí pí nání ‘Kwíyí Ámínáoyápi ení eánínípirínírí yapí níwíwapiyirai iwamíó owíwapiyaiyí.’ rínísisixiní? Á má díxí ragwo

xwƒá weyárƒáwa rixa íwí e riwa rónapinot. Jíxi eni xwƒá riweyáripfiri nimeámi rupfáoi.” uráná re eniniginí. ¹⁰ Í eni Pitaoyá síkwƒ tɛnɛ e nipiérori diɛnɛ niyámiga uniniginí. Diɛnɛ niyámiga úagɛ íwƒ síkɛnɔwa nƒwɛapɛro í piyƒ weɛagɛ niwɛnɛro nimeámi nipeyero xegɛ oxo xwƒá weyárƒe midánɛnɛ e xwƒá weyárigfawixini. ¹¹ E éaná Jisasoyá siyikɛ imónigfáyɛ nɛni tɛni ayaúmi wimeáƒpi nánɛ arɛá wíƒá gɛyɛ gɛyɛ tɛni wáyɛ níkáriga wagfáriní.

Wáƒ wurimeiarigfáwa emimɛ xixegɛni ayá wí egfá nánɛriní.

¹² Wáƒ wurimeiarigfáwa áamá wigɛ tɛámɛni mimónigfáyɛ tɛ nemerɛná emimɛ tɛni ayá riwamónipaxɛ imóninɛ tɛni néra nuro axɛpi nawínɛ nimónɛro anɛ riɛiyowá yarigfiwámɛ inɛmɛ awí neánɛrɛná anɛ wiámɛó Soromonoyá riɛnɛnɛpimɛ awí neánɛro yayíagfá aiwi ¹³ Jisasomi diɛnɛ mɛwɛkwɛroarigfáyɛ wáyɛ nero nánɛ “Awa tɛni awí bi oeánaneyɛ.” miyaiwipa yagfáriní. E nero aí awa nánɛ xwiyɛá nɛrɛróná “Ámá nanɔwarini.” ragfáriní. ¹⁴ Ámá ámɛ ayá wí ayá wí Ámɛnáomɛ diɛnɛ wɛkwɛrófáyɛ oxɛ tɛni apixɛ tɛni íníná sɛá ayɛ ayo wí tɛni wí tɛni kumɛxinayigfáriní. ¹⁵ Ámá emimɛ wáƒ wurimeiarigfáwa néra warigfáƒpi sɛnɔwɛ niwɛnɛro nánɛ “Negɛ áamá símɛxɛyo Pitaoyá onapámigɛ eni aí wíáná nanɛ imónipfáoi.” niyaiwiro wigɛ áamá símɛxɛ yarigfáyɛ nimeámi nuro óƒ e Pitao nɛpurɛná onapámigɛ inɛpaxɛmɛni íkwɛanɔwɛyo wɛrɛragfáriní. ¹⁶ Ámá Jerusaremɛ tɛnɛ e anɛ

mɪnɪ mɪnɪ ikwírónɪŋfyo ŋweagfáyf enɪ wigf ámá sɪmɪxɪ xixegfɪnɪ tɪgfáyf tɪnɪ imfó xixéronfɪf tɪnɪ nɪmeámɪ wáƒ wurimeiarigfáwa tɪŋf e nánɪ bɪmíáná píránɪŋf imɪmɪxɪmɪ wiagfárɪnɪ.

Wáƒ wurimeiarigfáwamɪ xeanɪŋf wigfá nánɪrɪnɪ.

¹⁷ Apaxɪpánɪŋf imónɪgfáyo seáyɪ e wimónɪŋo tɪnɪ xegf nɪkumɪxɪnɪrɪ emearɪgfáwa tɪnɪ —Awa xegf gwɪ mónɪgfáwa Sajusiyɪ rɪnɪgfáwarɪnɪ. Awa tɪnɪ wáƒ wurimeiarigfáwamɪ sɪpɪ dɪŋf bɪ onɪmiáɪ mɪwɪaiwɪ aga sɪpɪ dɪŋf xwé ayá wɪ nɪwɪaiwɪro nánɪ nɪwɪáɪpɪnɪmearo re egfawɪxɪnɪ.

¹⁸ Awamɪ fá nɪxero gwɪ aŋfyo ŋwírárɪgfawɪxɪnɪ.

¹⁹ Gwɪ aŋfyo ŋwírárɪagfá aɪwɪ árfwɪyɪmɪ Ámɪnáoyá aŋfɪnájf wo nɪweapɪrɪ gwɪ aŋfyo ówanf nɪkwɪrɪ awamɪ nɪmɪxeámɪ nɪwɪapɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, ²⁰ “Soyɪné nuro aŋf rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ éf nɪrómáná ámá e rówapɪgfáyo xwɪyɪfá ámá dɪŋf nɪyɪmɪŋf imónɪpɪrɪ nánɪ rɪnɪŋf nɪpɪnɪ nánɪ uréwapɪyɪpoyɪ.” urɪagɪ

²¹ arfá nɪwɪmowa nuro wɪfá nóga warɪŋf tɪnɪ aŋf rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ nɪpáwɪro ámá éf rówapɪgfáyo uréwapɪyarɪná apaxɪpánɪŋf imónɪgfáyo seáyɪ e wimónɪŋo tɪnɪ xegf nɪkumɪxɪnɪrɪ emearɪgfáwa tɪnɪ awɪ neánɪmáná negf Isɪrerɪyɪ mebá parɪmenɪ imónɪgfá nowanɪ tɪnɪ xwɪyɪfá oɪmɪxaneyɪnɪro nánɪ “Eɪnɪ.” nurɪro rɪxa awɪ neánárɪmáná aŋf rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ awɪ mearoarɪgfá wa wáƒ wurimeiarigfáwamɪ wɪrɪmɪaupɪrɪ nánɪ gwɪ aŋfyo nánɪ urowárɪagfá aɪwɪ ²² gwɪ aŋfyo nɪrémorɪná awa nánɪ pɪfá nɪmegɪnɪro

ámí Judayƒ mebaowa awí eánigé nání nìbìro repiyƒ nìwìro ²³ re urigfawixìní, “Gwƒ anjyo nìrémómáná ówanjƒ siní xaiwƒ yárìnrì awí mearoarigfáwa íwí tñjƒ e awí roro enagfa nìwìnrane aí ówanjƒ nìkwirane nìpáwirane sñwƒ wìnfwáyƒ siní ínrì nì nweanagfa mìwìnfwìnrì.” uríagfa ²⁴ anjƒ rìdiyowá yarigfiwámí awí mearoarigfáyo seáyí e wimónìño tñnì apaxƒpá imónigfá xwéowa tñnì arfá e nìwiróná ududƒ ayá wí nero re rìnigfawixìní, “Agwí pí imónìmìnrì nání rfa yarìnrì?” rìnarfná re enìnigìnrì. ²⁵ Ámá wo nìrémónapìrì áwanjƒ re urìnrìnigìnrì, “Aí, ámá agíná soyfné gwƒ anjyo ñwirarigfáwa anjƒ rìdiyowá yarigfiwámí éf nìrómáná ámáyo uréwapiyarìño.” uráná ²⁶ anjƒ rìdiyowá yarigfiwámí awí mearoarigfáwa tñnì wigƒ seáyí e wurfnigfo tñnì awamí ámí fá xìrìpìrì nání nuro aí awa uréwapiyarfná arfá wiarigfáyƒ sñjá neaeapìrìxìnrì wáyƒ nìwìro nání awamí fá nìxero nìméra nìbìróná uyfní wí mímépegfawixìnrì.

Wáƒ wurimeiarigfáwa Judayƒ mebaowamí masifá mìwí urigfá nánìnrìnrì.

²⁷ Wáƒ wurimeiarigfáwamí nìmeáa nìbìro Judayƒ mebaowa awí eánigé éf uráráná apaxƒpánìnjƒ imónigfáyo seáyí e wimónìño xwìyí fá numearìrfná ²⁸ re urìnrìnigìnrì, “None arfá jiyikƒ nìseorane sekaxƒ ‘Segƒ uréwapiyarigfo nání sñnì muréwapiyipa époyí.’ searíagwí aí soyfné arfí o nání nuréwapiyiróná segƒ uréwapiyarigfápi rìxa Jerusaremí tñyo nìyoní fá menárìnrìño. None xerwone nání re

oneaiawípoyiniri, ‘Awa omi nipiikiro nani reá roánigáfawaríani?’ oneaiawípoyiniri uréwapiyarígóyónérini.” urágá aí ²⁹ Pitao tñni wáƒ wurimeiarígá wá tñni re urígáwixini, “Ámá neararígápi maríái, Gorixo neararinjipini pírí wiaíkipaxí mimóninwin. Ayínani soyiné aríá jiyikí nineaorí nearígápi wiaíkiarinwin. ³⁰ Ayí rípi nánirini. Jisasomi soyiné nipiikiróná yoxáíyo yekwíroarígá aiwi Nwá negí aríowa eníná dani nixída bagíoyá dinjyo dani o ámi wiápinimeanjirini. ³¹ O ayí Gorixo gí wé náúmíni oninweaniri seáyí e niwimixiríná ‘Xiáwowayá xwá piaxíyo dani iwiaronj wo imóniri míxí ináyí wo imóniri éwinigini.’ niyaiwiri wimixinjirini. Isirerene negí íwí yarinwápi ríwímíni mamorane yokwarímí neaiipaxí imónirane yaníwá nani o ríxa e nimóniri xanoyá wé náúmíni nweani. ³² None seararinwá api sinwí niwinirane nani mfkonerini. Kwíyípi eni ‘Api neparini.’ oyaiwípoyiniri neaiwapiyarinjirini. Noneni maríái, ámá Gorixomi manj pírí míwíakí aríá wíá gíyí gíyo eni xegí kwíyípi ríxa míni winjirini.” urígáwixini.

³³ Xwirixí mearígáwa xwíyá e rarinjagá aríá niwiro wikí ríá ápiáwininj niwero opikianeyiniro wimóniniginí. ³⁴ Opikianeyiniro wimónaríná ámá wo —O xegí yoƒ Gamerieroyí ríninorini. O Parisi worini. Nwí ikaxí eáninjipi uréwapiyarinj worini. Nuréwapiyiríná nanjini nejwiperi rariño enjagi nani ámá nñni wé íkwianjwíyóninj

ηwirárígorínì. O xwiyfá urínì nánì awí eáníge éf nírómáná sekaxí re uríñínigínì, “Ámá rowamì bì onìmiápi bífamì wáríƒpoyì.” nurírì ríxa bífamì wáráná ³⁵ re uríñínigínì, “Gí Isireroyíné xwiyfá bì osearímínì. ‘Ámá rowamì owianeyì.’ yaiwiarígfápi sínì mepa neróná xámì díní píráníñí mópoyì. ³⁶ Ayí rípi nánì seararíñínì. Eñíná onìmiápi ámá Tiudasoyì ríníño enípi nánì díní mópoyì. O xewaníño nánì re ríníñínigínì, ‘Ámíná seáyì e imóníñá wonírínì.’ nírínírì yaríná ámá 400 xwiyfá o ríñípi arfá níwiro nánì gwí numóníro yaríná émáyí omì píkíáná xegí gwí mónígfáwa wíwínì éf umíagfá wixínì. Éf umíagfá nánì o oemínírì enípi surímá yáríñínigínì. ³⁷ E nemáná enáná ámá ámì wo —Gariri píropenísíyo dání Judasoyì ríníño nánì raríñínì. O gapímaníyí ámá nínì yoí ηwirárígfíná níwíápínimearì xegí díníyo dánì ámá wí o tínì gwí numóníro ‘Émáyo mǐxí oxíƒdowáraneyì.’ níríro yaríná omì anínímǐxíagfá omì arfá wígfáyí enì wíwínì éf umíamogfáwixínì. ³⁸ Ayínánì ámá rowa yaníro yarígfápi pírf mǐwíáíkípa nero wé íá umíxeáníƒpoyì. Ámá rowa Goríxoyá díníyo dánì marfái, wígfí díníyo dánì nípímoáríro nerínáyí, wa awamì xopírárí wípírfá enagí nánì xe éfíxínírì síñwí wíníƒpoyì. ³⁹ E nerì aí awa wígfí díníyo dánì marfái, Goríxoyá díníyo dánì nerínáyí, soyíné xopírárí wí wípaxí menínì. E owianeyíníro nerínáyí, Goríxo tínì mǐxíníñí iníagfá síñwí ainenípírfárínì.” uríñínigínì.

Wáƒ wurimeiarigfáwamì ríníñí wíagfá aí yayí

egfá nánirini.

⁴⁰ Xwirixí umearigfáwa Gameriero “E époyi.” uríípi arfá niwiro nixídiro nání wami “Wáf wurimeiarigfáwami niwirimeámi íwiapípoyi.” nurimáná rixa niméra íwiapána síkwfá ragí pírfí uyíkímí nero ηwí ikaxí re urigfawixini, “Jisaso nání siní bi muréwapiyipa éfrixiní.” nuriro wárigfawixini. ⁴¹ Wáraná awa xwirixí umearigfáwa tñfí e dání nipeyero nuróná re niyaiwiro nání, “Gorixo Jisasomi xídarinwáone ayá neaimoarínfí neaikárfápi xixeni meapaxowaríanirí xe íá xero iwanfí mépero éfrixinirí sinwí neanírfíanirí?” niyaiwiro nání yayí néra nuro ⁴² íníná síá ayí ayo anfí rídiyowá yarigfiwámi dánirani, ámá anfí wiwá wiwámi dánirani, arfíki uréwapiyiro wáf urimero neróná “Ámá Gorixo yeáyí neayimixemeanfa nání uowárenapiño, arfowayá xwfa piaxíyo dání iwiaroníoyí rarinwáo, ayí Jisatorini.” urigfawixini.

6

Seáyí wipírfá nání ámá wé wúumi dánfí waú rípeagfá nánirini.

¹ Íná Jisasomi xídarigfáyí ámi wí tñni sayá nimóga nuróná wigí Judayí émáyí tñfmíni xirigfáyí wí niwiápñimearo Judayí anfí ná tñfí e xirigfáyo aninúmí ikaxí re urigfawixini, “Negí yarínwápa síá ayí ayo aiwá yanfí niwia nuróná negí apíxí aníwami soyfíne pí nání múroarinoi?” aninúmí ikaxí e nura warfna ² Jisasoyá wiepísagí wé wúkaú síkwí waú

imónigfáwa nīwiápīnīmearo áamá Jisasomī xīdarigfá sīyikī imónigfá nīyonī “Eīnī.” nurīro re urigfawixīnī, “None aiwánī yanī seaiapanī nánī xwīyá Gorixoyá searéwapīyarīḡwápī pīnī nīwiárīrīná ‘Ayī nanī menīnī.’ neaimónarīnī. ³ Ayīnánī negī nīrīxīmeáyīné, negī áamá nanīnī yarigfápi nánī íá roárīnīḡowa nánīnī yeyimá nearo wé wáfūmī dánī wáu nánī nearáná none aiwá yanī nīseaiapa emepírfa nánī rīpeaanīwīnī. Áamá kwīyī Gorixoyápi ayá wī sixī wīnīrī dīḡī émī saīmī moro egfáwa nánī rarīḡwīnī. ⁴ Awa aiwá api yanī mearīná noneyī rīpīnī mimáyo nīrīnīrane anīḡī minī yanīwárīnī. Gorixomī rīxīḡī urīrane áamá xwīyá oyápi nánī xīxenī nījīá oimónīpoyīnīrī uréwapīyirane yanīwárīnī.” urīagfá ⁵ áamá Jisasoýá sīyikī imónigfá nīnī “Apánīrīnī.” nīyaiwīro áamá wé wáfūmī dánī wáu rowamī eyīrogfawixīnī. Wo Sītipenoyī rīnīḡo —O Jisasomī enī neánīrī dīḡī wīkwīrorī kwīyīpi ayá wī sixī wīnīrī enorīnī. Ámī wo Pīrīporīnī. Ámī wo Pīrokorasorīnī. Ámī wo Naikenaorīnī. Ámī wo Taimonorīnī. Ámī wo Pamenasorīnī. Ámī wo Nikoraso —O émáyī anī yoī Adiokī dánī wo aiwī enīná dánī sīwī xegī imónigfáyī yarigfápi pīnī nīwiárīmo Judayī yarigfápinī yarīḡorīnī. ⁶ Áamá awamī neyīro ro wáf wurimeiarigfáwa tīḡī e nánī nīmeámī úáná wáf wurimeiarigfáwa awa nánī Gorixomī rīxīḡī nurīmáná enī neánīro píránīḡī éríxīnīrī wīḡī wé seáyī e wīkwīárīgawixīnī.

⁷ Xwīyá Gorixoyápi sīnī nīrīḡa nemerīná áamá Jerusaremī ḡweagfá Jisasomī xīdarigfáyī ámī

wíní ayá wí sayá nimóga nuro apaxípaníñǎ
imónigfá obaxí ení arfá níwiro dínǎ
níwíkwírómáná xixení egfawixíni.

Sítipenomi fá xirigfá nánirini.

⁸ Sítipeno, Gorixo xfómi wá ayá wí wianiri enǎ
sìxǎ weámixiri enǎ enagí o áamá sñwǎ anigfe dání
emimǎ seáyí e imóníñǎpí tǎni ayá riwamónipaxǎ
imóníñǎpí tǎni níwíwapíya warfná ⁹ Judayíyá
rotú anǎ áamá Áxenwarǎ Minigfái riniñǎyo awí
eánarigfá wa —Wa anǎ yoǎ Sairini dánowarini.
Wa anǎ yoǎ Arekisadiria dánowarini. Awa tǎni
wigǎ Judayǎ wínyǎ —Wa Sirisia píropenisíyo
dánowarini. Wa Esia píropenisíyo dánowarini.
Awa tǎni níwiápínimearo Sítipeno tǎni xwíyǎ
ximíximǎ niníro mǎxǎ níriníroná ¹⁰ kwíyǎ
Gorixoyápi sìxǎ wíniñǎ enagí nání o dínǎ émǎ
sáimǎ nímorí píraníñǎ renwípwearíñagí nání
wí xopírǎrǎ níwiri murípaxǎ imónigfawixíni.
¹¹ Xopírǎrǎ níwiri murípaxǎ nimóníro nání
wigǎ wíamí yumí ínimí re urigfawixíni,
“Omí nuxekwímoro re rípoi, ‘O negǎ arfo
Mosesomí ríperíríniñǎ umerí Gorixomí umerí
yaríñagí arfá wíwárini.’ rípoi.” nurárimí
nuro ¹² omí wikǎ níwóníro fá oxírípoiñiri
ámá sipfáyo tǎni ámináowami tǎni ñwǎ ikaxǎ
eáníñǎpí mewegfawami tǎni símírírǎ xwíyǎ
nura nemero éáná ayǎ wikǎ wónfagi níbíro omí
fá níxero nímeámí nuro Judayǎ mebaowa awí
eánigfe wárigfawixíni. ¹³ E nemáná áamá omí
yapǎ ouxekwímopoyiniri urfáyǎ éf nírore re
urigfawixíni, “O negǎ anǎ ñwǎ ríwá nání sipí

riri negí ƚwá ikaxí eániƚpí nání eni sipí riri arfki yarĩƚorini. ¹⁴ Riri rariƚagi arfá wíwá enagi nání rariƚwini, ‘Nasareti dání Jisaso aní riwá ƚipiƚari siwá nene xídanfáwá nání Moseso nérowiáƚiniƚi ƚearagípi xwá iwenti nání ámi siƚí bi érowiáƚiniƚáƚini.’ rariƚagi arfá wíwá enagi nání rariƚwini.” urarína ¹⁵ mebaowa xwiriƚí umearigé ƚweagfáwa nowani omi siƚwá agwá ƚiwiniƚóná xegí símiƚaní aníƚajowayá símiƚaníƚi xwiniƚá eaarĩagi winiƚgawixini.

7

Sitipeno xwiriƚí umearigfáwami ririƚmí wiƚí náníƚi.

¹ Apaxíƚániƚi imónigfáyo seáyi e wimóniƚo Sitipenomí yarĩƚí re wiƚiniƚini, “Xwiƚá joxi riƚekwímoarigfápi ƚeparani?” uríagi ² o re urĩƚiniƚini, “Nigí ƚiriƚímeáyíne tĩni áƚoyíne tĩni xwiƚá bi searimi nání arfá ƚiƚoyi. Enína negí arfo Ebiƚíamo aní ƚof Xaraniyo nání mú siƚi xwá Mesopotemia riƚniƚipimi ƚweanána Nwá aníƚami anĩƚí seáyi e nimóniri ƚweanƚo xfo tĩƚí e ƚiƚónapiƚi ³ re urĩƚiniƚini, ‘Joxi xwá dixí riƚni riƚiriƚe tĩni dixí ririƚímeáyo tĩni ƚini ƚiwiáƚimi xwá ƚioni siwá símíe nání úiriƚini.’ uríagi ⁴ Karídiayí aníyo xfo ƚweanƚe ƚini ƚiwiáƚimi nurí Xaraniyo ƚiƚemori nuríƚiniƚá xano e ƚiƚémána enána Gorixoyá diƚíyo dani ƚiƚweaxa ƚiƚiri xwá agwi seyíne ƚweagfáƚimi ƚweaagfíƚini. ⁵ Apimi ƚweaagí aiwi Gorixo xwá api oniƚiá biƚwi nání aí ‘Aga joxi dixíƚini.’ nuriri ƚiwiagi enagi nání o siƚi siƚí ƚiƚweari ƚemeriƚá ‘Xwá

rɪpɪ nionɪ ɡɪrɪnɪ.’ wɪ rɪpaxɪ imónagɪmanɪ. E nerɪ aɪ o sɪnɪ niaɪwɪ memea enáná Gorɪxo sɪmɪmanɪyo dánɪ re urɪɲɪnigɪnɪ, ‘Joxɪ tɪnɪ dixɪ rárɪawé tɪnɪ segɪ imónɪnɪfá nánɪ seaiapɪmɪfárɪnɪ.’ nurɪrɪ aiwɪ ⁶ rɪpɪnɪɲɪ enɪ urɪɲɪnigɪnɪ, ‘Dixɪ rárɪawé nuro áamá aɲɪ mɪdánɪyɪ nimónɪro émáyɪ aɲɪ wɪyo ɲweaenáná omɪɲɪ rɪfá tɪɲɪ nɪwiro numépero yarɪnáná xwiogwɪ 400 múronfárɪnɪ. ⁷ Dixɪ rárɪawéyo áamá gwɪ axɪrɪmɪ omɪɲɪ rɪfá tɪɲɪ wɪpɪrɪfáyo xamɪɲɪyo nionɪ rɪfá umeáráná dixɪ rárɪawéyɪ e nɪɲweagɪfásáná e pɪnɪ nɪwiárɪmɪ nɪbɪro xwɪfá rɪpɪmɪ dánɪ Gorɪxonɪ yayɪ nɪnɪmero seáyɪ e nɪmepɪrɪfárɪnɪ.’ Negɪ arɪomɪ xwɪyɪfá e nurɪmáná ⁸ re urɪɲɪnigɪnɪ, ‘Nionɪ “E seaiimɪfárɪnɪ.” réroárɪfapɪ nánɪ dɪɲɪ morɪfá nánɪ sɪmɪmajɪfó rɪpɪ éɪrɪxɪnɪ.’ urɪfagɪ Ebɪrɪfámo xewaxo Aisakomɪ nemearɪnáná rɪxa sɪfá wé wɪúmɪ dánɪ waú wo nórɪmáná enáná iyɪ sɪmɪf sɪfó wákwiɲɪnigɪnɪ. Aisako e dánɪ Jekopomɪ nemearɪ iyɪ sɪmɪf sɪfó wákwiɲɪnigɪnɪ. Jekopo e dánɪ negɪ arɪfó ɪrɪɲowa wé wúkaú sɪkwɪ waú awamɪ nemearɪnáná enɪ iyɪ sɪmɪf sɪfó wákwiɲɪnigɪnɪ. ⁹ Arɪfó ɪrɪɲɪf awa Josepomɪ sɪpɪ dɪɲɪf nɪwɪaiwiro ‘Isipɪyɪf aɲɪyo xɪnánɪnɪɲɪf nimónɪrɪ omɪɲɪf nɪwɪirɪnáná, ananɪrɪnɪ.’ nɪwɪaiwiro nɪgwɪ xeanɪro nánɪ bɪ egɪawɪxɪnɪ. Omɪ e sɪpɪ wɪagɪfá aɪ sɪnɪ Gorɪxo anɪɲɪf dɪɲɪf nukɪkayorɪ ¹⁰ Isipɪyɪf xeanɪɲɪf wikárɪgɪfɛ dánɪ éf numɪnɪrɪnáná oyá dɪɲɪf tɪnɪ Isipɪyɪf mɪxɪ ináyɪ Peroyɪ rɪnɪɲoyá sɪɲwɪf tɪɲɪf e dánɪ Josepo dɪɲɪf nɪfá winɪpaxɪ rɪrɪ píránɪɲɪf neɲwɪperɪ rɪrɪ yarɪɲagɪ nɪwɪnɪrɪf nánɪ gapɪmanɪf ámɪnáo oimónɪrɪf Isipɪyɪf aɲɪf nɪyonɪf tɪnɪ xɪfóyá aɲɪf tɪnɪf meɲweanɪfá nánɪ rɪfpeaɲɪnigɪnɪ.

11 Josepo gapimanf nimóniri menweanána Isipiyf anjyo tñni Kenaniyf anjyo tñni aiwá nání dƒwƒ nikeamóniro siyikf eánigfawixini. Negf arfowa eni aiwá nání pƒá neróna bi mĩmanipaxf nimóniro aiwi 12 arfo Jekopo xwiyfá ‘Isipiyf anjyo aiwá weni.’ rĩnarĩnagi arfá niwiri nání negf arfo írĩnowa iwamfó nuro meapfřa nání uowarĩnigini. 13 Ámi rƒwƒyo aiwá bf yaniro úaná Josepo xewanĩno nání áwanf nuriri ‘Segf sérixfmeáonirini.’ urfagi Isipiyf mĩxf ináyf Peroyf rĩnĩno Josepomĩ xanĩmĩrówa tñni xexirfmeáyf tñni nání nĩjƒá imónĩnigini. 14 Josepo gf ápimĩrówa weapfřixinirĩ xwiyfá yanf wiowarĩnigini epówa o tñnf e nání niweróna oxĩ apixf niaiwf nĩni ayf áma 75 niwero 15 Bĩkwfyo nĩrinirĩ eánĩnĩpa Jekopo Isipiyf anjyo nání niwerĩ e dání nĩpémáná enána negf arfo írĩnowa eni e dání pegfawixini. 16 Piyf awami xwƒá weyaraniro nání nĩmeámi Kenaniyf anjyo Sekemiyf rĩnĩne nání nĩmeámi niyiro sñá óf arfo Ebirfamo Xamomĩ fwiarfawéyo nigwf niwiri bf enjyimĩ tigfawixini.

17 Rixa Gorixo arfo Ebirfamomĩ sfmĩmanjyo dání ‘Dixf rarfawéyo e niwiimfárinĩ.’ urĩnĩpĩ parĩmonfáyi rixa anjwi e imónarfná negf arfowa Isipiyf anjyo dání sayá nimóga warfná re enĩnigini. 18 Áma arfo Josepo enĩpĩ nání majfá imónĩnĩ wo mĩxf ináyf nimónirĩ Isipiyf anjyo nĩmenwearfná 19 negf arfowamĩ nepaxĩnĩ pákĩnĩ nimónirĩ wĩwapiyirĩ wigf niaiwf sñf xirfáyf yfƒf tĩmeiarigfápimĩ dání piyf oenirĩ sipĩ wikarirĩ enorini. 20 O ayo e wikararfná

niaíwí wo —O negí arfo Mosesoyi rininorini. Gorixoyá siŋwíyo dání niaíwí awiaxorini. Omí xínáí nixiriri xaniyaú egí aŋíyo emá waú wo nimenweagfísáná ²¹ Pero urarinpa neri piyí oeniri nání wí e xegípi wíraráná xfomi xegí xemiái íwo wí e wírarininagí niwiniri nimeari píraniní nimerfíná xegí xewaxóniní níméra uniginini. ²² Ayináni negí arfo Moseso Isipiyí aŋíyo sikurá yagfápi xfo eni sikurá néisáná Isipiyíyá nijfá imónagfápi xixeni nipiini nijfá nimóniri xwiyfá riri omíni erí enfa nání díní sixí níga wiáfnimeaniginini. ²³ E neri aí xegí xwiogwí nini rixa 40 imónáná re wimóniniginini, ‘Gí niri xímeá Isireriyó bi nuri siŋwí owinimini.’ niwimóniri nání nuri ²⁴ weniní éfyí wininiginini. Isipiyí wo xfo xegí xexirímeáyí womi sipi niwikariri iwaní mépearinagí niwiniri ‘Gí niri xímeáomi ourakiowárimini.’ niyaiwiri Isipiyómi xfomi eni iwaní bi oeáminiri éfyí piyí nipi kirí tiniginini. ²⁵ Piyí nipi kirí nitiríná gí niri xímeáyí re niaiwipfáoiniri éfyí, ‘O yarinipimi dání Gorixo gwíniní nweanwaéne neaikweawáriminiri nání rfa yarini?’ niaiwipfáoiniri éfyí xewaninjo yaiwípa axípi e miwaiwigfawixini. ²⁶ Sá wenjo wáfápi tni xegí Isireriyí tni e nání nuri waú mixí inarinagí niwiniri piyfá owfáriminiri nání re uriniginini, ‘Ámá axí rowagwí, pí nání axowagwíni iwaní xaiwí eánariní?’ urfagi ²⁷ wfómi xaiwí neari xopírát wiminiri éo arfo Mosesómi nixoyfípiowárimiri re uriniginini,

‘Go simixfagi joxi neamenweaxoxi imóniri xwiyfá píranifí yeaimixipaxoxi imóniri neri yarini? ²⁸ Joxi aginá Isipiyomi pikiñpa nioni eni nikipimiri riyarini?’ urfagi ²⁹ arfo Moseso arfá e niwimo éf nuri anj midanj wo nimóniri Midianiyf anjyo niñweari apixf nimeámáná niaíwí waú nemeari niñweanisaná ³⁰ rixa xwiogwí 40 múróáná áamá dñf meañe dífwí Sainai tñfmini emearná re eninigiñi. Íká enj tñf wináina ríá ná minf ápiáwñi wearñe dání anñajf wo siñani wimóninigiñi. ³¹ Arfo Moseso íká ana ríá ná minf ápiáwñi wearñagi niwinirná xfo winarñipí nani ududf neri ‘Píranifí siñwí owinimini.’ niyaiwiri anwi e warná Ámináo re urñinigiñi, ³² ‘Nioni Nwáfá dixf arfowa Ebirámo tñi Aisako tñi Jekopo tñi awa niñdagñonirini.’ urfagi arfo Moseso sirf nikipimiri óf nikarimiri nani ‘Ámi siñwí bi tñi owinimini.’ miwimónipa yarñagi aiwi ³³ Ámináo re urñinigiñi, ‘Xwáf joxi roñe ñwáf imóniñe enagi nani dixf síkwf sú yoárei. ³⁴ Isipiyf anjyo dání gí ámayo umépeanro wikárarigfápi siñwí winiri amipi nini wikárarigfápi nani “Yeyi!” rarñagfa arfá wiri enáoni yeáyf wimixfimiñiri nani weparini. Ayinani joxi wiápnimeat. Nioni “Isipiyf anjyo nani orñrowáraumini.” nimónarini.’ urñinigiñi.” ³⁵ Sitipeno e nuriri ámi re urñinigiñi, “Ámá o —O xami re urigñionini, ‘Go simixfagi joxi neamenweaxoxi imóniri xwiyfá píranifí yeaimixipaxoxi imóniri

neri yarĩnĩnĩ?’ urigfĩlorĩnĩ. O anĩnajt íkƒá onimíanáina tĩnĩ e dánĩ sijnánĩ wimónĩño enĩ sixƒ weámixáná arfowami yeáyƒ uyimixemearĩ umenwearĩ éwinĩginĩrĩ urowarĩño, ayƒ axo negƒ arfo Mosesorĩnĩ. ³⁶ Negƒ arfowami Isipiyƒ anĩyo dánĩ nipemeámĩ uñorĩnĩ. Anĩ ayo dánĩ nipemeámĩ uminĩrĩ nerfíná ayá rĩwamónĩpaxƒ bĩ tĩnĩ emimƒ bĩ tĩnĩ nĩwĩwapĩya urĩ ipĩ ayfá rĩnĩ rĩwonĩ tĩnĩ e dánĩ wĩwapĩyirĩ ámá dĩnĩ meane nemeróná xwiogwƒ ⁴⁰ múroarĩná wĩwapĩyirĩ enorĩnĩ. ³⁷ Ripĩ enĩ negƒ arfo Isirerowami urĩño axorĩnĩ, ‘Segĩyƒ wo wfá rókiamoarĩnĩ nionfĩnĩnĩ imónĩnfá nánĩ Gorixoxo rĩpeanfárinĩ.’ urĩño, ayƒ axorĩnĩ. ³⁸ Negƒ arfowéyƒ ámá dĩnĩ meane awĩ neánĩro ñweañáná dƒwƒ mĩnĩ Sainaiyĩ rĩnĩnĩpimĩ nĩyirĩ roñáná anĩnajt Gorixoyáo xwĩyƒá uragorĩnĩ. O seyfné nĩjƒá imónĩpĩrfá nánĩ enĩ xwĩyƒá Gorixoyá anĩpá mimónĩ anĩnĩ íníná rĩnĩpaxƒ imónĩnĩpĩ anĩnajt rarinĩnajt arfá nĩwirĩ rfwamĩnĩ nearĩ winĩnigĩnĩ. ³⁹ E nerĩ aĩ negƒ arfowéyƒ ‘Mosesomĩ awayinĩ arfá owianeyĩ.’ mĩwimónĩ nero rfwƒ numero amĩpĩ Isipiyƒ anĩyo wenĩpĩ nánĩ ayá sipĩ nĩwirĩ nánĩ ‘Ámĩ e nánĩ mupaxenerfani?’ nĩyaiwinĩro ⁴⁰ arfo Mosesomĩ xogwáo Eronomĩ re urigfawixĩnĩ, ‘Joxĩ ñwƒá bĩ nene negƒ xĩdanfáwá nánĩ neaimĩxeĩ. Nene re dánĩ apĩ xwanwƒ níkwónimĩ nuranéná apĩ xámĩ neameanĩ nánĩ neaimĩxeĩ. Ayƒ ripĩ nánĩ rĩrarĩnwinĩ. Ámá Moseso ro, nene Isipiyƒ anĩyo dánĩ nĩneaipemeámĩ bĩño dƒwƒ rĩpimĩ peyíaná pĩ wimeáagĩ amĩ rĩxa mĩweaparĩnĩnĩ? Nene majfárinĩ.’ nurármáná ⁴¹ sijná gorf bĩ awĩ

neaáriro api t́nɪ burimákau miá xopaikigf
 nimixiro nanwɪ bi burimákau miápi nánɪ
 ridiyowá yanro nánɪ nimeámi nibiro wigf
 wé t́nɪ imixfápi nánɪ yayf seáyimi dánɪ néra
 ugáfawixini. ⁴² Ayinánɪ Gorixo ŕfwɪ numori
 emá t́nɪ sogwɪ t́nɪ siɲf t́nɪ nánɪ xe diɲf
 nikwíróa úrrixiniri wáriɲiniginɪ. Wárfagi
 ayf wá rókiamoagfáwa Bkwíyo Gorixo nánɪ
 niwuriyiro eagfá rɪpi t́nɪ xixeni egfawixini,
 ‘Isireriyfne, áma diɲf meaje nemero xwiogwɪ
 40 múroarfná nanwɪ nɪpikiro ridiyowá wiagfo,
 ayf Gorixoniranɪ? Oweoi, nionimani. ⁴³ Isipyf
 aɲfo pfnɪ niwiárimi nuróná senfá aɲf ɲwáf
 xegf yoɪ Morokiyɪ rinɲipiyá t́nɪ ɲwáf siɲinɲf
 imixinɲf Repaniyɪ rinɲipi t́nɪ —Nwáf apiaú
 sewanɲfyfne xfdanro nánɪ imixigfápiáurini.
 Apiaú nimeámi ugfá enagi nánɪ nioniyá diɲf
 t́nɪ mixf wa nibiro xwirfá niseaikixero
 seapikiomeáfáyo niwirimeámi nuro aɲf xegf
 yoɪ Babironi t́ɲf e oríwámi dánɪ wáripírfárinɪ.’
 Wá rókiamoagfáwa Gorixo nánɪ e niwuriyiro
 rfwaniɲf eagfápi t́nɪ negf arfowéyɪ xixeni
 egfawixini. ⁴⁴ Negf arfowa áma diɲf meaje
 nemeróná senfá aɲf —Senfá aɲf iwá Gorixo
 Mosesomi ‘Áma nimixiróná e érixini. E
 érixini.’ uriri nimixiróná iwá siɲwɪ niwɪnaxída
 úrrixiniri síwá wiri éaná imixagfiwárinɪ. Iwá
 Gorixo nánɪ nepaxɲf imónɲipi síwá wiagiwá
 eni nimeámi emeagfárinɪ. ⁴⁵ Áma diɲf meaje
 nimeámi emeagfáwa pegfámi dánɪ ámi wigf
 niaíwfyf xamɲfyf Josuao t́nɪ senfá aɲiwá
 nimearo émá gwɪ wirf wirí negf xwáf rɪpimi

ηweaagfáyo Gorixo mi+xí xfdowáriηe dáni wiwaniníyí nurápiro senfá aní Gorixomi seáyí e umepíríiwá nimeámi nĩbĩro nipákiróná ayí negí mi+xí ináyí Depito tĩnĩ e nání nipákia bagfárini. ⁴⁶ Depito nání Gorixo yayí winfagi xfomi Depito rixinĩ re uriniginĩ, ‘Nwá gí arfo Jekopo rixidagoxi, aní joxi ηwearfa nání wiwá onimriyinĩri sɨnwá nane.’ urinĩ aĩ ⁴⁷ aní iwá Depito xamĩno mumriyiniginĩ. Umriyino, ayí xewaxo Soromonorini. ⁴⁸ E nerĩ aĩ Gorixo, seáyí émi imónino aní áamá mĩrarigfáyo ηweaarĩnomanĩ. O nání wá rókiamoagf wo xwiyfá nĩri rĩwaminĩ re eanĩrini, ⁴⁹ ‘Ámináo re rino, “Anĩna gí éf ηweámfa nání ikwianɨwĩnarini. Xwáfárimĩ gí sɨkwá ikwiárimfa nánĩrini. Nionĩ seáyí e seaimónĩnãoni enagi nání pí anĩ nĩmriyipĩráoi? Wí e nionĩ sá ηweámfaé gíy erini? ⁵⁰ Re rĩniaiwiarino, ‘Xwáfárim tĩni anĩna tĩni xewanino mimixĩpa enĩrini?’ rĩniaiwiarino?’ Ámináo e rino.’ Wá rókiamoagf wo e nĩri eanĩrini.” Sitipeno e nurimáná ⁵¹ re uriniginĩ, “Mĩnĩ sɨwá nĩyiro áamá Gorixomi muxfdarigfáy yarigfápa aríkwkwá néra uro arfá mĩwĩ ero yarigfóyĩné iníná kwíy Gorixoyápi sɨwá seainmĩnĩri yaríná mĩrĩrakf inarigfárini. Segf arfowa néra bagfápa axĩpi e yarigfóyĩnerini. ⁵² Wá rókiamoagfáyo negf arfowa xeanĩnĩ mĩwikárigfá wo rimónini? Oweoi. Enĩná ‘Gorixoyá wé rónino binfárini.’ xwiyfá yanĩ e nĩwiro áwanĩ uragfáwami negf arfowa nipákia bagfa aiwĩ ríná soyĩné awa enĩná dánĩ ragfomi rfwĩ numero miyĩ nurĩro nání pĩkigfóyĩnerini.

53 Gorixoyá Ƶwá ikaxá riniŋípi aŋínajowa Mosesomi urigáƵapimi dáni tígáƵáƵné imóniŋagá aí nepa mimáyo nitiŋiro mǵdarigáƵoyánerini.” Sitipeno e uriniŋini.

Sitipenomi sŋá nearo pikigáƵa nánirini.

54 Xwirixá umeaniro nání awí eánigáƵawa Sitipeno e rariŋagi aráá niwiróná wiká ráá ápiáwáŋí niwero nání makirfáwí nimoro yariniŋagá aiwi 55 Sitipeno Gorixoyá kwíyípi ayá wí sixá umimoŋo eŋagi nání aŋínami sŋwá agwá anánfíyí wininiŋini. Wáá Gorixo tŋí e dání pirónapariniŋagi sŋwá winiri Jisaso oyá wé náumini éf roŋagi winiri nerí 56 re uriniŋini, “Ai, nioni rixa aŋína oxoániri eŋagi winiri ámá imóniŋo Gorixoyá wé náumini éf roŋagi winiri eŋini.” uráná re egáwixini. 57 Aráá nipiŋoniro xwamiání neróná omi íá xiraniro nání axíná mǵrǵ nípumiro 58 íá nixero xixoyípií níméra nuro rixa aŋí apimi ákiŋáyo bǵaríwámi dání sŋá tŋí eaniro yarigáƵawa wigá iyáá nipiŋayiro ámá wo, Soroyi riniŋo oneameiniro xóoyá sikwá tŋí e nitayimáná 59 Sitipenomi sŋá tŋí neáa ugáwixini. Sŋá tŋí neáa waríná o rǵaiwá re riniŋini, “Ámíná Jisasoŋini, gá diŋípi oriŋwirárimini.” niriŋi 60 xómíŋí niyǵkwiri ámi eŋí tŋí rǵaiwá niriŋiná re riniŋini, “Ámínáoxini, ‘Omi sipí wikáƵápi nání yokwarimǵ wiimámani.’ miyaiwipa ei.” nurárimí peniniŋini.

8

¹ Soro xegf áamáowa Sitipenomi pikiarfná dñj sɪpí bi mɪwí “Apáni yarɪŋoɪ.” yaiwiŋɪnigɪni.

Soro áamá Jisasoyá sɪyikf imónigfáyo xeanɪŋf wikárɪŋf nánɪrɪni.

Sfá ayimɪ dánɪ áamá Jisasoyá sɪyikf imónigfá Jerusaremɪ ŋweagfáyo xeanɪŋf rɪfá tɪŋf wikárarfná ayf nɪni éf numiamoróná wí Judia pɪropenisfyo amɪ amɪ ŋwearo wí Samaria pɪropenisfyo amɪ amɪ ŋwearo nero aiwɪ wáf wurimeiarigfáwa Jerusaremɪ dánɪ éf mugfawixɪni. ² Áamá Gorixomi píranɪŋf xɪdanɪro nánɪ anɪŋf minf yarigfá wí Sitipeno pɪyomɪ nimeámɪ nuro xwɪfá nɪweyármáná ámixfá nɪmero enj tɪni ŋwɪ mieáagfá aí ³ Soro re enɪnigɪni. Áamá Jisasoyá sɪyikf imónigfáyo paimmɪf nɪwia nurɪ anj wiwá wiwámɪ nɪpáwirɪ pɪfá nemerɪ oxɪranɪ, apɪxɪranɪ, fáf nɪxerɪ níropémɪ nurɪ gwɪ anjyo nɪŋwirára unɪnigɪni.

Samaria pɪropenisfyo xwɪyɪfá yayf neainarɪŋɪpɪ nánɪ wáf urimegɪfá nánɪrɪni.

⁴ Áamá amɪ amɪ xɪdɪxɪdowárf éfáyf éf numiamoróná xwɪyɪfá Jisaso nánɪ wáf nurɪmero ⁵ wigf wo, Piripoyɪ rɪniŋo anj yoɪ Samaria rɪniŋɪpimɪ nɪrémorɪ áamá Gorixoxo yeáyf neayimɪxemeanfa nánɪ urowárenapɪŋo nánɪ wáf urarfná ⁶ áamá ayá wí o tɪŋf e epɪroyf nero o nura unɪpɪ arfá wiro emɪmɪf o néra unɪpɪ sɪŋwɪf wɪnɪro neróná dñj nawɪni nimónimáná arfá ókiarf mónigfawixɪni. ⁷ Ayf rɪpɪ nánɪrɪni. O yarɪŋɪpimɪ dánɪ imfó dñj xixéroarigfáyf áamá ayo pɪni nɪwiárimɪ nuróná

xwamiání nìyárìmì uro ení s̀wímí egfáyí naní imónìro síkwí ikí egfáyí naní imónìro yarìḡagfá nìwìnìro nánì omí arfá ókiarí numónìro ⁸ aní apimí dánì yayí seáyìmì dánì néra ugfawixìní.

⁹ Ámá wo —O xegí yoí Saimonorìní. Aní apimí dánì xegí ikayíwí t̀nì ayáí m̀k̀k̀ níkirí xegí yarìḡpì yaríná amá Samaria pìropenis̀yo ḡweagfáyí ududí wiagfòrìní. O e nerì nánì “Nionì seáyì e mimónìḡáonìr̀fanì?” r̀nagorìní.

¹⁰ Ámá seáyì e nimónìr̀r̀ menḡweagfáyìranì, ínìmì wurìḡḡfáyìranì, aní apimí dání ǹnì omí arfá ókiarí numónìro re ragfòrìní, “Ení síxí eánìḡí Gorìxoyáì rarìḡwápì x̀to imónìḡpì, ayí axìpì o imónìní.” ragfòrìní. ¹¹ Ayáí m̀k̀k̀ níkirìḡf̀yo dánì xegí néra warìḡpì yaríná ududí níkarìnìro nánì arfá ókiarí numónìro e ragfòrìní. ¹² O nánì amá aní apimí dáníyí sínì e yaiwiaríná Piripo xwìyíá Gorìxo xwioxf̀yo m̀imeámí nerì umenḡweaní nánì r̀nìḡí yayí neainarìḡpì nánì wáí urìr̀ Jisasì Kiraiso nánì wáí urìr̀ yarìḡagí arfá nìwiróná d̀ḡí wìkwírogfawixìní. D̀ḡí wìkwírófáyí oxìranì, apìxìranì, wayí meagfawixìní. ¹³ Saimono enì aí xwìyíá Piripo ǹra unḡpì nánì “Neparìní.” nìyaiwirì d̀ḡí nìwìkwírorì wayí meanḡnìḡìní. E nemáná Piripomì wí p̀nì m̀wiárì anìḡ síḡwí nìwìnaxíḡdimerì Piripo emìmí t̀nì ayá r̀wamónìpaxí seáyì e imónìḡpì t̀nì yarìḡagí nìwìnìr̀fná amì amì ududí níkarìḡa unḡnìḡìní.

¹⁴ Wáƒ wurimeiarigfáwa wìḡí Jerusaremì ḡweagfámì dánì arfá re nìwiro nánì, “Samariayí xwìyíá Gorìxoyá r̀xa arfá nìwiro umímìnáoi.”

arfá e niwiro nánì wigf wau Pitaomi tñni Jonomi tñni urowaragfa ¹⁵ awau niweri kwíyƒ Gorixoyáƒi Samariayo eni wímeanì nánì Gorixomi rixiñƒ urigfísixini. ¹⁶ Ayf ríƒi nánirini. Ámá ayf Jisasomi diñƒ niwíkwírooro nánì wayf nimearo aiwi kwíyƒƒi sini miwainigfáyirini. Sini miwainif enagf nánì awau Gorixomi rixiñƒ nurimáná ¹⁷ o omi wé seáyf e ikwíkwíarimf éaná kwíyƒƒi ayo ainiñiniginì.

¹⁸ Saimono wáƒ wurimeiarigfíwaú wé seáyf e wikwiárarigfípimi dánì Gorixo xegf kwíyƒƒi ayo minì wiarinagf niwiniri nigwf bi niroari awaúmi minì wiminiri nerì ¹⁹ re uriniginini, “Awagwí yarigfípa nionì eni ámá giyf giyf niyonì wé wikwiáraná kwíyƒ Gorixoyáƒi ainiñì nánì enf sixf éaniñƒ awagwí imónigfípì nionì eni bi neámixfpiyí.” urfagi aí ²⁰ Pitao re uriniginini, “Joxi enf sixf éaniñƒ imónigwfí Gorixo anipá yeaiapinƒ ríƒi ‘Nigwf tñni bf epaxonirini.’ yaiwiarinagf nánì joxi dixf nigwf aí tñni aninirixini. ²¹ Diñƒ joxiyá ‘Awaú yarigfípa oemini.’ yaiwiarinƒƒi Gorixoyá siñwíyo dánì aga nanf wí mimóninagf nánì joxi yawawi tñni nawínì níkwimixiniri yawawi yarigwfíƒi epaxf mimóninini. ²² Ayinani sipí joxi eminiri éf ríƒi ríwfmíni nímamori jíwaninjoxi dixf diñƒyo dánì ‘E oemini.’ yaiwíƒi nánì ‘Gorixo anani yokwarimf rfa niinirfeninjo?’ niyaiwiri rixiñƒ urei. ²³ Joxi yawawi sipí diñƒ yeaiawiarinƒƒi ayá wí diñƒ sixf riyinagf siñwí niraniri fwf joxi yarínƒpimi dánì gwíniñƒf yárininagf siñwí niraniri nánì rarinini.” urfagi ²⁴ Saimono re

urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Awagwí nɪrarɪgɪɪpɪ wí mɪnɪmeapa oenɪɪ nánɪ aiwanɪɲowagwí Ámɪnáomɪ yarɪɪɪ nɪwɪɪpɪyɪ.” urɪɪɪnɪgɪɪɪ.

²⁵ E nemowaú egɪ sɪɲwɪ tɪɪɪ Jisaso emearɪná wɪɪɪgɪɪpɪ nánɪ urɪɪɪ xwɪyɪfá Ámɪnáo nánɪ urɪɪɪ nɪyárɪmɪ aɲɪ e pɪɪɪ nɪwɪárɪmɪ Jerusaremɪ nánɪ nurɪná Samariayɪ aɲɪ obaxɪ wɪyo xwɪyɪfá yayɪ neainarɪɲɪpɪ wáf nura múrogɪsɪxɪɪɪ.

Piripo ámá Itiopia dánɪ womɪ uréwapɪyɪɪɪ nánɪɪɪɪ.

²⁶ Piripomɪ aɲɪɪnájɪ Ámɪnáoyá wo nurɪɪɪ re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Joxɪ nɪwɪáɪpɪɪɪmeámɪ óɪ Jerusaremɪ dánɪ aɲɪ Gasayɪ rɪɪɪɪɪpɪmɪ nánɪ inɪɪyɪ —Óɪ ayɪ ámá dɪɪɪ meañe inɪɪyɪɪɪɪ. Ayɪ tɪɪɪ e nánɪ uɪ.” urɪɪɪ ²⁷ o nɪwɪáɪpɪɪɪmeámɪ nurɪ óɪyɪ tɪɪɪ e nɪrémorɪná wenɪɪɪ éyɪ wɪɪɪɪnɪgɪɪɪ. Gapɪmanɪ Itiopia dánɪ wo —O Itiopiayɪ aɲɪyo meɲweañɪ Kadesíyɪ rɪɪɪɪyá amɪpɪ ayá tɪɪɪ imónɪɪɪ nɪpɪɪɪ mewenɪ, ayɪ orɪɪɪ. O Jerusaremɪ dánɪ Gorɪxomɪ yayɪ seáyɪmɪ numemo barɪɪagɪ wɪɪɪɪnɪgɪɪɪ. ²⁸ O ámɪ xegɪ aɲɪ e nánɪ nurɪná karɪ osɪ íropearɪɪɪpɪmɪ éɪ nɪɲweámáná xwɪyɪfá Gorɪxoyá wáf rókiamoagɪ Aisaiáo nɪɪɪɪ eañɪpɪ fá nɪróa warɪɪagɪ ²⁹ kwɪyɪ Gorɪxoyáɪ Piripomɪ re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Joxɪ nurɪ osɪ íropearɪɪɪpɪmɪ ɲweañomɪ wɪmeaɪ.” urɪɪɪ ³⁰ Piripo aɲɪɪɪ mɪrɪ nurɪ aɲwɪ e dánɪ arɪfá wɪyɪ wɪɪɪnɪgɪɪɪ. O wáf rókiamoagɪ Aisaiáo nɪɪɪɪ eañɪpɪ fá nɪróa warɪɪagɪ arɪfá nɪwɪɪ re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Joxɪ fá roarɪɪpɪ mɪkɪpɪ nánɪ rɪxa nɪjɪfá nimónɪmáná rɪroarɪɪɪɪ?” urɪɪɪ ³¹ o re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Ámá

wo mɪniɛpɪsɪpɑ nɛrɪnáyɪ, arɪge nɛrɪ mɪkɪpɪ nánɪ nɪonɪ nɪgɪpɪ nɪjɪfá imónɪmɪnɪnɪ?” nɪrɪrɪ re urɪɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ nɪxɛmónapɪrɪ nɪonɪ tɪnɪ oŋwɛaayɪ.” urɪɪnɪgɪnɪ. ³² Xwɪyɪfá Bɪkwɪyo éánɪɲɪ o fá roarɪɲagɪ arɪfá wɪɲɪpɪ, ayɪ rɪpɪrɪnɪ, “Sɪpɪsɪpɪ nɪpɪkɪanɪro nánɪ nɪméra warɪgɪfápa omɪ enɪ axɪpɪ nɪméra ugɪawɪxɪnɪ. Sɪpɪsɪpɪ mɪáyo fá wɪwákwɪmɪ yarɪnɪ ogeɲɪ bɪ mɪrarɪɲɪpa o enɪ axɪpɪ maɲɪ bɪ mɪyoámoɲɪnɪgɪnɪ. ³³ Ayá imɪmɪ wɪkárarɪnɪ ámá wo nurakɪrɪ ‘fɪwɪ bɪ mɛɲorɪnɪ.’ mɪrɪɲɪnɪgɪnɪ. Nɪpɪkɪáná xwɪfá tɪyo bɪ tɪnɪ mɪɲwɛaɲɪ nánɪ xɛgɪ ámá imónɪgɪfáyo wɪwanɪɲɪyɪ wɪkárɪgɪfápɪ nánɪ go áwanɪ urɪnɪfárɪanɪ?” xwɪyɪfá o fá roarɪɲagɪ wɪmɛaɲɪpɪ ayɪ apɪrɪnɪ. ³⁴ Itɪopɪa dánɪ gápɪmano Pɪrɪpomɪ yarɪɲɪ nɪwɪrɪ re urɪɪnɪgɪnɪ, “Wáfá rókiamoago nɪrɪrɪ éaɲɪ apɪ xɛwanɪɲo nánɪ nɪrɪrɪ éaɲɪranɪ? Ámá wo nánɪ nɪrɪrɪ éaɲɪranɪ? Joxɪ ananɪ áwanɪ nɪrɪrénɪnɪ?” urɪfagɪ ³⁵ Pɪrɪpo xwɪyɪfá Bɪkwɪyo éánɪɲɪ ámáo fá rófpɪmɪ dánɪ iwamɪfó nuréwapɪya nɪrɪ Jɪsaso nánɪ repɪyɪ wɪɲɪnɪgɪnɪ.

³⁶ Awaú sɪnɪ nɛrɪmɛánɪmɪ óf ayɪmɪ nɪrɪ iniɪgɪ wú wɛarɪɲɪ e nɪrɛmɪrɪ Itɪopɪa dánɪ gápɪmano re urɪɪnɪgɪnɪ, “Sɪɲwɪ wɪnɛɪ. Iniɪgɪ e wɛarɪnɪ. Nɪonɪ ‘Wayɪ omeámɪnɪ.’ nɪnɪmónɪrɪnáyɪ, pɪ nɪrakɪoɲwɪrárarɪɲagɪ nánɪ wayɪ mɪmɛapa epaxɪ imónɪmɪnɪnɪ?” urɪfagɪ ³⁷ [Pɪrɪpo re urɪɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ dɪɲɪ bɪ bɪ mamó Jɪsasomɪnɪ dɪɲɪ nɪwɪkwɪrorɪnáyɪ, ananɪ wayɪ mɛapaxɪ imónɪrɪnɪnɪ.” urɪfagɪ o re urɪɪnɪgɪnɪ, “‘Jɪsasi Kɪraiso Gorɪxomɪ xɛwaxorɪnɪ.’ nɪyɪawɪrɪ nánɪ dɪɲɪ wɪkwɪroɲɪnɪ.” nɪrɪrɪ] ³⁸ osɪ íropearɪɲɪpɪmɪ

omɨŋɨ mearɨŋomɨ “Re ikwɨroárei.” nurɨrɨ Piripo tɨnɨ Itiopia dánɨo tɨnɨ nayoari iniɨgɨyo nánɨ nɨweri nɨpáwiri e dánɨ Piripo áamá omɨ wayɨ umeainɨnigɨnɨ. ³⁹ Wayɨ numeairɨ awaú iniɨgɨyo dánɨ nímnɨmeámɨ peyarɨná re enɨnigɨnɨ. Kwíyɨ Ámɨnáoyápɨ Piripomɨ aŋɨnɨ ménapɨŋnigɨnɨ. Aŋɨnɨ ménapáná Itiopia dánɨ gapɨmano Piripomɨ ámɨ sɨŋwɨ bɨ mɨwɨnɨpa nerɨ aiwɨ óɨ xegɨ warɨŋɨyimɨ nurɨná yayɨ néra uŋɨnigɨnɨ. ⁴⁰ Piripo wenɨŋɨ éɨyɨ wɨnɨŋnigɨnɨ. “Aŋɨ xegɨ yoɨ Asɨdotɨ rɨa rémóɨnɨ?” nɨyaiwirɨ e dánɨ nurɨná aŋɨ óɨ e apɨ apɨ ikwɨrónɨŋɨyo xwɨyɨá yayɨ neainarɨŋɨpɨ wáf nura nɨmúrórɨ aŋɨ yoɨ Sisaria rɨnɨŋɨpimɨ rémonɨnigɨnɨ.

9

Soro Jisasomɨ dɨŋɨ wɨkwɨronɨyi nánɨrɨnɨ.

¹ Soro sɨnɨ áamá Jisasomɨ xɨdarɨgɨáyɨ pɨnɨ wiárɨrɨxɨnɨrɨ éɨ nɨremórɨ re nɨra nemeɨná, “Jisasomɨ anɨŋɨ nuxɨdɨrónáyɨ, mɨyó rárárɨnɨŋɨyónɨŋɨ urɨkwɨnáná pɨpɨkímɨ wianɨwárɨnɨ.” nɨra nemeɨná apaxɨpánɨŋɨ imónɨgɨáyo seáyɨ e wimónɨŋo tɨŋɨ e nánɨ nurɨ ² omɨ re urɨnɨnigɨnɨ, “Nionɨ aŋɨ yoɨ Damasɨkasi nánɨ nurɨ Judayene negɨ rotú aŋɨyo awí eánɨgɨáyɨ oxɨrani, apɨxɨrani, gɨyɨ gɨyɨ óɨ Jisaso tɨámɨnɨ inɨŋɨyimɨ xɨdarɨŋagɨa nɨwɨnɨrɨná íá nɨxɨrɨrɨ gwɨ nɨjiri Jerusaremɨ re nánɨ nɨmeámɨ bɨmɨfa nánɨ joxɨ payɨ bɨ Judayeneyá rotú aŋɨ wiwá wiwámɨ mewegɨáwa nánɨ nɨrɨrɨ rɨwamɨŋɨ nearɨ niapowárei.” nurɨrɨ o payɨ nearɨ mɨnɨ wiowáráná ³ Soro payɨ nurápɨrɨ nɨmeámɨ

nurí nurí nurí ríxa Damasíkasi tńǵ e ańwí e rémóáná re eńiniginí. Ańńamí dání wá nókienapírńná omí wá wókiárńńiniginí. ⁴ Wá wókiáráná o xwíáyo pńkínimeááná re eńiniginí. Ańńamí dání xwíyá re rńnenapńńiniginí, “Soroxíní, Soroxíní, joxí pí nání nioní ríkíkírńńó níkararńńiníní?” urfagi ⁵ Soro re urńńiniginí, “Ámínáoxíní, joxí goxírńńí?” urfagi “Nioní Jisasoní joxí ríkíkírńńó níkararńńonńrńńí.” urńńiniginí. ⁶ E nurírí re urńńiniginí, “E nerí aí joxí nńwiápńńimeámí ańǵ apí ikwńronńńpímí nání nurí e ńweańáná ámá wo joxí aga nerńpí nání áwań rńńńńńo.” urarńńá ⁷ Soro tńń warigfáyǵ e nńrówapńńmáńá xwíyá bí mńńpaxńń nimónńro xwíyá rńnenaparńńńpń arńńá nńwiro aiwí ámá womí sńńw mńwńńgńawixíní. ⁸ Soro xwíáyo pńkínimeáé dání nńwiápńńimearí xegń sńńwń noxoarí nanńrí aiwí amńpí wí sńńwń wńńpaxńń mimónńagí nání omí wéyo fá nńmaxńńro nńméra nuro Damasíkasi nńremoro ⁹ nńńwearńńá o sńńń sńńwń mńwńńpaxńń nerí iníńǵ nńrí aiwá nńrí mepa yarńńá sńńá wńyaú wńyi óńńiniginí.

¹⁰ Ámá Damasíkasi ńweańńyń wo —O xegń yoń Ananiasorńń. Jisasoní uxńdarńńń worńń. Omí Ámínáo orńńá nupárńń “Ananiasel!” uráná o “Ámínáoxíní, nioní ńweańńń.” urfagi ¹¹ Ámínáo re urńńiniginí, “Joxí nńwiápńńimeámí óń Awiaxoń rńńńńyímí nání nurí ańǵ Judasoyáiwámí dání ámá ańǵ xegń yoń Tasasi dńńń Soroyń rńńńo nání yarńń wń. ‘O re rńńweańń?’ Yarńń e wń. Aí agwń o nioní xwíyá rńńńmńń nńarńńagí nání rarńńńń.

12 O oriŋá niwiniŋríná re winíŋrini. Ámá wo, Ananiasoyi riniŋo níwíapiri xfo ámi siŋwí anini nání wé seáyí e wikwiáríagi winíŋ enagi nání eni rariŋini.” uríagi aí 13 re uriŋiniginí, “Ámináoxini, ámá obaxí ámá joxi niriŋo nání xwíyíá rariŋagíá aríá winárini. O ámá joxiyá imónigíáyo Jerusaremi dání sipí wikáriŋípi nání aríá winárini. 14 Apaxípaniŋí imónigíá xwéowa payí nearo wiowárenapíagíá nání ámá joxi xwíyíá ririŋmí nisiríná yoí Jisasoyi rariŋíáyo gwí yipaxí nimónimi biŋorini.” uríagi aí 15 Ámináo re uriŋiniginí, “O gí inókiniŋí omiŋí niariŋo imóniri yoí nioniyápi nání émayo tñtí wigí mǎxí ináyíyo tñtí dixí Isireriyó tñtí wáƒ uriri eníá nání rixa rípeanáo enagi nání joxi anani o tñtí e nání ui. 16 O nioni nání wáƒ urimearíná riniŋí wímeaníapi nání xamiŋoni niŋíá niwiri wíwapíyimíarini.” uríagi 17 Ananiaso aríá e niwimi nuri aniwámí niŋáwiri wé seáyí e niwikwiárímáná re uriŋiniginí, “Jisasomi diŋí niwíkwírorai nání gí niriŋímeá imóniŋí Soroxini, Áminá Jiaso, óƒ joxi bariŋíyimi siŋáni simóniŋo joxi ámi siŋwí aniri kwíyí oyápi sixí rimiŋmori eni nání nirowárenapíagi bariŋini.” uráná axíná re eniniginí. 18 Siŋwíyo yíaniŋí imóniŋí upáriŋípi rixeámioaniniginí. Rixeámioááná o ámi píraníŋí siŋwí naniri nání niwíápíniŋmeari wayí niŋeámáná 19 aiwá niniŋi ení sixí eániŋiniginí.

Soro Damasíkasíyo niŋwearíná uréwapíyiniŋí nániriŋi.

Soro áamá Jisasomi x̄ɗaríƒá Damasikasíyo ɗweaḡáƒí t̄n̄í s̄á wí n̄ɗwear̄n̄á kikiƒá b̄í mé re en̄niḡin̄í. ²⁰ Apax̄ mé xeḡí Judaȳyá rotú an̄í wí e wí e m̄r̄n̄ɗȳo n̄p̄awiemer̄í Jisaso n̄n̄í “Aȳí Gor̄xomi xewaxor̄in̄í.” ur̄imen̄niḡin̄í. ²¹ E ur̄imear̄n̄á x̄fo rar̄ɗaḡí ar̄fá wiar̄íƒáƒí n̄n̄í an̄ɗ̄f̄ udud̄f̄ n̄w̄in̄ro re n̄r̄iga uḡfawix̄in̄í, “Jerusarem̄í d̄n̄í áamá Gor̄xomi xw̄ȳfá r̄r̄m̄f̄ n̄wir̄n̄á yoƒ Jisasoȳí rar̄íƒáyo r̄k̄k̄r̄f̄o n̄wik̄ar̄m̄í b̄ɗo, aȳí ro men̄ran̄í? Áamá re d̄n̄f̄ ax̄p̄í yar̄íƒáyo en̄í gw̄f̄ n̄yir̄í n̄imeám̄í nur̄í apax̄p̄án̄ɗ̄f̄ imón̄íƒá xw̄éowa t̄ɗ̄f̄ e wár̄m̄n̄r̄í b̄ɗo, aȳí ro men̄ran̄í?” n̄r̄iga war̄n̄á ²² Soro wáƒ nur̄imer̄í p̄írán̄ɗ̄f̄ n̄ren̄w̄p̄éa nur̄n̄á xeḡí Judayo udud̄f̄ win̄í nurek̄ar̄r̄í “Áamá Gor̄xo yeáƒí neayim̄ixemean̄fá n̄n̄í urowár̄enap̄ɗo, aȳí Jisator̄in̄í.” urar̄n̄á aȳí o e urar̄ɗ̄f̄p̄í xop̄ir̄ar̄f̄ wipax̄f̄ b̄í mimón̄íƒawix̄in̄í.

Judaȳf̄ Sorom̄í mekax̄f̄ umeḡfá n̄n̄r̄in̄í.

²³ S̄á ayá wí r̄ixa n̄m̄úrómáná en̄áná xeḡí Judaȳf̄ Sorom̄í p̄ik̄ian̄ro n̄n̄í awí neán̄ro mekax̄f̄ méaḡfá aiw̄í ²⁴ Soro aȳí x̄fo n̄n̄í mekax̄f̄ méf̄áƒí n̄n̄í ar̄fá wíaḡí n̄n̄í aȳí o éf̄ um̄n̄r̄í n̄n̄í peyeááná op̄ik̄ianeȳn̄ro an̄f̄ ap̄í n̄p̄im̄n̄í ák̄ɗ̄áyo m̄d̄m̄d̄án̄í f̄wí ge ge in̄ɗe ikw̄aw̄iyim̄iran̄í, ár̄f̄w̄iyim̄iran̄í, íníná an̄ɗ̄f̄ awí n̄r̄óa pwar̄ɗ̄aḡfá aiw̄í ²⁵ xeḡí ur̄éwap̄yar̄ɗ̄f̄f̄ re eḡfawix̄in̄í. R̄ixa s̄á yin̄ɗ̄áná Sorom̄í sox̄f̄ f̄á xw̄é wúm̄í n̄imiár̄m̄áná gw̄f̄ n̄jim̄áná ák̄ɗ̄áyo seáƒí émi d̄n̄í awayin̄í n̄mamówára wep̄n̄áná o xw̄fá m̄f̄de d̄n̄í n̄r̄oám̄n̄imeám̄í un̄ɗ̄in̄iḡin̄í.

Soro ámi Jerusaremí nání unƒ nániríní.

²⁶ Soro ríxa Jerusaremí nání nurí e nírémómáná xewaníño áamá Jisasomí xƒdarigfáyƒ tƒní gwiaumí oinimíní yarfíná ayí “O ení nene tƒní Jisasomí xƒdaríñwáyƒ womaní.” nìyaiwiro wáyƒ nìwiéra waríñagfá aiwí ²⁷ Banabaso omí sanƒ nurápírí wáƒ wurimeiarigfáwa tƒñƒ e nání nìwirimeámí nurí Soro óf e nurí Ámínáomí sñwí wínírí o tƒní xwíyƒá rínírí enƒpí nání repíyƒ wirí o Damasíkasi nñwearí Jisaso nání wáƒ nuríríná ayá igigí mé uraríñpí nání repíyƒ wirí enñigíní. ²⁸ E eníná dání Soro Jisasomí dñƒ wíkwíroarigfáyƒ tƒní gwiaumí niníro ananí Jerusaremí anƒ nípimíní nemeríná ayá igigí mé Ámíná Jisaso nání nuréwapíya nurí yarfíná ²⁹ Judayƒ émayƒ tƒámíní xirígíyƒ nìwiápínímearo re egfawixíní. O tƒní xwíyƒá xímíxímí niníro mǐxí níríníásáná ríxa “Omí píyo dání píkianréwíní?” níríníro e yaníro yaríñagfá aiwí ³⁰ Jisasomí dñƒ nìwíkwírooro nání xegí xexíríméá imónígíyƒ omí owikáraneyíníro rínarígíápí nání nǐjƒá nimónímáná omí níméámí anƒ yoƒ Sisaria nání nìwero e dání anƒ Tasasi tƒñmí nání urowáraugfawixíní.

³¹ Ayínání áamá Jisasoyá sǐyíkí imónígíá Judia píropenisíyo ñweagfáyíraní, Gariri píropenisíyo ñweagfáyíraní, Samaria píropenisíyo ñweagfáyíraní, níní nìyopíyárírí nñwearo dñƒ sƒkƒkƒ nomíxíga nuróná Ámínáo nání wáyƒ wiro kwíyƒ Goríxoyápí arírá wirí yarfíná áamá sñƒ wíní wíní nìkumíxíga ugfawixíní.

Pitao Iniasomí nanƒ imíxíñƒ nániríní.

³² Pitao aṅƒ apɪ apɪ ikwíróniṅfyo nemeríná aṅƒ yoƒ Ridayi riniṅfipimi nání niweri nírémori áamá Gorixoyá imónigfá e ṅweagfáyƒ t́nɪ niṅwearíná ³³ áamá wo —Xegí yoƒ Iniasoyi riniṅjorini. Xegí eṅƒ ńni siwímí eṅo eṅagɪ nání ikwianṅwíyo wenáná xwiogwí wé ẃúmɪ dánƒ wau wo múroṅjorini. O ikwianṅwíyo wenagɪ Pitao siṅwí niw+n+rɪ ³⁴ re uriṅnigini, “Iniase, Jisasi Kiraiso píraninɪ simixfagi nání niwiápnimeari d́xƒ ikwianṅwí ḱroárei.” uráná re eṅnigini. O axíná wiápnimeaninigini. ³⁵ Niwiápnimeari emeariṅagɪ áamá aṅƒ apɪ Ridayi riniṅfipimi dánƒfƒ t́nɪ áamá ayoxí Saroniyi riniṅfipimi ṅweagfáyƒ t́nɪ omi siṅwí e niw+n+ro nání nɪkɪnimóniro Ámináo t́ámɪni d́nɪ wɪkwírogfawixini.

Pitao uráná Tabitaí wiápnimeanɪ nánirini.

³⁶ Aṅƒ yoƒ Jopayi riniṅfyo apixí Jisasomi x́darinɪ wí —Í xegí yoƒ Tabitaírini. Girikiyƒ ṕné t́nɪ Dokasírini. Í kikiƒá bi mé aninɪ miní áamá uyípeayƒ imónigfáyo nání ayá niwian+rɪ nání saṅƒ nurápa warinírini. ³⁷ Í Pitao sinɪ Ridayo ṅweanáná simixí niweri peṅnigini. Péagɪ piyimi píraninɪ igfá nearo aṅƒ awawá ikwíróniṅfyo seáyɪ émi nitmáná ³⁸ “Pitao aṅƒ yoƒ Ridayo ṅweani.” rinariṅagfa arfá niwiro Jopa aṅƒ apimi dánɪ aṅwi e eṅagɪ nání Jisasomi x́darigfáyƒ wigí waúmɪ urowáráná awau nuri wauní rixinɪ re urigfisisini, “Joxí nene t́nɪ e nání bei. Sini mepani.” urfagfi ³⁹ Pitao niwiápnimeami awau t́nɪ ni biro aṅƒ e rémóaná ayƒ aṅƒ awawá seáyɪ émi ikwíróniṅfíwami nání

nipemeámi nipeyiro apixí aní imónigfíwa xfo roŋe aŋwí e éf nírómáná ŋwí nearo rapirapí aikí amipí níní í síní wíyí t́níní nínwearná imixagípi síwá níwia waríná ⁴⁰ Pitao ayo “Wáfmí nání peyeápoyí.” nurowárimáná xómíní niyíkwirí Gorixomí yaríní níwimáná apixí piyí wenfmíní níkinímónírí re uríníniginí, “Tabitaíxí, wiápínimeatí.” uráná re eníniginí. Í ríxa síŋwí noxoarí Pitao ŋweaŋagí níwinírí sá wíráriníŋe dání níwiápínímeatí éf ŋweaŋíniginí. ⁴¹ Níwiápínímeatí éf ŋweááná Pitao ímí wéyo fá níxírímáná nímfeyoarí áamá Gorixoyá imónigfáyo t́níní apixí aníwamí t́níní ení ríaiwá nurírí ríxa fíwíapáná í ámí síŋí úagí nání ayo ḿníní winíniginí. ⁴² Pitao e éfpí nání áamá aŋí Jopayí ríníŋe níminí ŋweagfáyí arfá níwiáriróná obaxí wí Ámínáomí díní níwíkwíróa ugíawixíní. ⁴³ O síá ayá wí Jopa níweríná áamá wo t́níní —O xegí yoí Saimonoyí ríníŋoríní. Burímákau wará ení erí yeáyí imíxírí yarínoríní. O t́níní ŋweagfíríní.

10

Aŋfnají wo Koniriasomí síŋání urónapíní náníríní.

¹ Aŋí yoí Sisariayí rínínífpimí áamá wo —O xegí yoí Koniriasoyí ríníŋoríní. Émáyí porisí símíní níwiníro axe gwí mónigfá Itariyí ríníníyo seáyí e imóníníyí woríní. ² “Gorixomí píráníní ouxf́dímíní.” níyaiwirí aníní miní yarínoríní. O t́níní áamá xegí aŋíyo ŋweagfáyí t́níní Gorixo nání wáyí níwiníro nání Judayí uyípeayíyo saŋí urápayírí nígwí ḿníní wiayírí yarínoríní.

Íníná Gorixomi xwiyfá rirímí wiayarinjorini. ³ O sfá wiyimi 3:00 p.m. imónijnáná orinjá winarfná anfnají Gorixoyá wo n+wimeari re uriniginini, “Koniriasoxini!” urfagi ⁴ o sijnwí agwí n+winarinjisáná sirí n+ipikini re uriniginini, “Ámináoxini, pírinini?” urfagi anfnajo re uriniginini, “Gorixo xwiyfá joxi rirímí wiayarinjipi arfá sirí uyipeayfo sanj nurápirfná miní wiayarinjipi sijnwí raniri neri nání yayí winarinjagi nání n+rowárenapijoi. ⁵⁻⁶ Agwí joxi ámá wo Saimonoyi rininjomi —O xegí yof bi Pitaorini. O ámá burimákau wará enj eri yeáyí imixiri yarinj Saimonoyi rininjoya anj rawrawá imanjpá tñni mirinijiwámi njweani. Omi wirimiauþri nání Jopa nání ámá wami uowárei.” ⁷ Anfnajo e nurimi úaná Koniriaso xegí anjwámi ominj wiarijgáyí waúmi “Eini.” nuriri siminj winarinj xfo tñni aninj miní emearinj womi eni —O “Gorixomi píraninj ouxfdimini.” niyaiwirí aninj miní yarinjorini. Omi eni “Eini.” nuriri awami ⁸ amipi nñni anfnajo urípi nání repiyí n+wimáná Jopa nání uowarinjiginini.

Pitao ikwfkwí niyáriti wininjipi nánirini.

⁹ Sá wegáfáwa wfápi tñni n+wiáþnimeámi nuro nuro sini óf e nuróná Jopa tñj e anjwi e rémoanro yarfná Pitao ikwawedí imónijnáná Gorixomi xwiyfá rirímí wiminiri nání anj xfo wearinjiwámi waíwíyo n+xéga nipeyiri anj ríwí seáyíyo ikwíroninje dání e yarfná ¹⁰ agwí wíagi “Aiwá onimini.” n+wimóniri aí ayí aiwá

sini riƒyamí yaríƒná íkwíkwí niƒyárii ¹¹ weníŋí ƒáníƒyí winíŋinígini. Aníƒnamí dání óí ninimáná rapirapí xwé wúniŋí imóniŋí bi mídáni biaú mídáni biaú íá niƒxirimáná xwíƒayo nání awayini nimamówára wepíninaríŋagi niƒwiniri ¹² ríxa xwíƒayo ikwiárínáná weníŋí éƒyí winíŋinígini. Nanwí xwé xixegíni tíni amípi agwí tíni napéa waríŋípi tíni íŋí xixegíni tíni iwáƒpimi wenagi winaríƒná re eníŋinígini. ¹³ Xwíƒyíá bi niƒrinénapiri re uríŋinígini, “Pitaoxini, niƒwiáƒniƒmeari nanwí api niƒpíkiri nei.” uríagi aí ¹⁴ Pitaó re uríŋinígini, “Ámínáoxini, aga oweoi. Nanwí Judayene ŋwí ikaxí eániŋípimi dání ‘Nwíárini.’ riniŋípi, ayá nininiri piaxí neániƒpaxí imóniŋípi sini mífáoni enagi nání joxi niƒrífpi wí emiméini.” uríagi ¹⁵ xwíƒyíá ámi bi re rínénapíŋinígini, “Goríxoni ríxa ‘Nwíá mimónini.’ ráríƒpi nání sini diŋí re miƒyiwipani, ‘Niniríƒnáƒyí, sini ayá nininiri piaxí neániƒpaxí imóniŋípi ríƒani?’ miƒyiwipani.” rínénapíŋinígini. ¹⁶ Pitaó siŋwí winiri aríá wiri éƒpi axípi biaú bi niƒwinayimáná enáná re eníŋinígini. Iwáƒpi apaxí mé niƒpeyiri aníƒnamí ainiŋinígini.

¹⁷ Pitaó íkwíkwí niƒyárii winíƒpi nání “Pí nání ríá winíini?” niƒyiwiri ududí ayá wí níkáriƒga waríƒná re eníŋinígini. Ámá Koniriaso xíto tíŋí e nání wáƒ uowáríáwa aní wíyo Saimonoyá aní nání yaríŋí niƒwiéra niƒbimáná ríxa ákiŋá íwí e niƒrónapíro ¹⁸ ríaiwá re ríƒgawixini, “Ámá Saimono ámi yoí bi Pitaoyi riniŋo re ríŋweani?” ríaiwá e raríƒná ¹⁹ Pitaó íkwíkwí niƒyárii mífípi nání “Pí nání ríá winíini?” niƒyiwiri diŋí e

pikínaríná Gorixoyá kwíyípi omi re uriniginini,
 “Arfá ni. Ámá waú wo joxi símeaniro nani pfa
 siarino. ²⁰ Wigí dñfyo dani marfá, niwanino
 awa joxi siriménapri uowárenapfa enagi nani
 joxi niwiápnimeami niwepniri dñf obibaxí
 ‘Pí nani rfa yarini?’ mimó anani awa tñi
 nikumixiniri nawini úpoyi.” uragi ²¹ Pitao
 awa rogfe nani niwepniri re uriniginini, “Arfá
 nípoyi. Ámá soyfne pfa yarigo, ayf nioni nani
 yarino. Soyfne pí nani bóyfnérini?” uragi
 ²² awa re urigawixini, “Koniriaso —O porisf
 100 imónigfayo seáy e wimóninori. Ámá
 wé rónino nimóniri Gorixomi wáyf wiarinori.
 Dixí Judayf nñi ‘O ámá nanori.’ rarigorini.
 Omi anñajf wo re urénapiniginini, ‘Joxi xwíyfa
 o rirínafpi arfa wirfa nani omi wirmiaupri
 nani dixí wamf uowarei.’ urénapif nani
 bfwáonerini.” uragfa ²³ Pitao “Anani nwiapiro
 nioni tñi sá oweaneyi.” uriniginini.

Pitao Koniriasoyá aniwámi nani uf nani.

Sá wenjo wáfpi tñi niwiápnimeari awa tñi
 nuróna ámá Jopa dñf Jisasomi dñf niwikwíroro
 nani xexirfmeá imónigfáwa tñi nawini nuro
 ²⁴ ófmf sfá wíyi wegfa niwiápnimeami
 warfna Koniriaso xegf xexirfmeáyf tñi xegf
 nikumixiniri emearigfáyf tñi awí neaarimána
 wenif nerf nweañána Pitao anf apimf Sisariayf
 rinifpimf niremori ²⁵ anf Koniriasoyáiwámi
 páwimniri éyí o Pitao tñi nerimeáninána
 oyá sikwí tñf e nipkínimeari minf xwíayo
 ikwíroniginini. ²⁶ E éagi aiwi Pitao omi arfwf

numeari re uriñinigiñi, “Joxi niwiápñimeari éf roí. Nioni eni sa áamá wonirini.” nuriri ²⁷ o tñi xwiýfá niriniri nerimeánimi nipáwiríná áamá obaxí awí neánro ñweañagfa niwiniri ²⁸ re uriñinigiñi, “Judayene re rinarñwápi nani émayñé xamñýñé eni nijfá imóniñoi, ‘Nene émayf tñi gwiaumf niniranénarani, xwiýfá niñwearanénarani, apimi dání negf ñwí ikaxf rinarñwápimi wiaíkiarñwini.’ E rinarñwápi nani xamñýñé nijfá imóniñoi. E nerí aí Gorixo nioni re oyaiwiniri oriñá niparñinigiñi, ‘Émayf aí wo tñi gwiaumf minipaxf mimónini.’ E oyaiwiniri oriñá niparñif enagi nani ‘Émayf tñi gwiaumf niniríná piaxf eanipaxirini.’ wí sñi rípxonimani. ²⁹ Gorixo síwá éñif níf enagi nani áamá rowa nioni nirimeanro báná nioni urakimniri wí murí sa arfá niwirí númi bñanigiñi. Ayínani yarñif bi oseaimini. Pí nani nirimeáfonirini?” urñagi ³⁰ Koniriaso re uriñinigiñi, “Nioni agíná ayímini síápi tñi xixeni reyáiná 3:00 p.m. imóniñaná añf riwámi dání Gorixomi xwiýfá ririmf wiaríná re enñinigiñi. Áamá rapirapf xwinfá eaarñif yinñif wo nrónapiri ³¹ re nirñinigiñi, ‘Koniriasoxini, joxi Gorixomi yarñif wiarñipf arfá sirí joxi áamá uyípeayíyo arírá wiayarñipf síñwí raniri nerí nani yayf winarñagf nani nrowarénapiñoi. ³² Agwi joxi áamá wo Saimonoyi rinñjomi —O xegf yoí bi Pitaorini. O áamá burímákaú wará enñ erí yeáyf imixiri yarñif Saimonoyi rinñjoyá añf rawrawá imanñpá tñi mirññiwámi ñweani. Omi wirímiaupfirí nani Jopa nani díxí wami

urowárei.’ nírřagí ³³ nioni sını mé ańńni ámá wa joxi sirimeapřri nání urowáraná joxi nańř neri awa tńni břńni. Agwi nene Ámínáo ‘Xwiyfá ayo urřirixini.’ ririniřpi nřpini arřá wianřrane nání Gorixoyá sińwř anĩje dání awí neánarřrane ņweańwini.” urinińigini.

Pitao ańř Koniriasoyáiwámi dání uréwapřyĩńř nánířini.

³⁴ Pitao mańř niyoámori re urinińigini, “Xámi nioni Gorixo yariniřpi nání majřá neri aiwi agwi řixa niřřá imóniniřni. O wí sřmř sřmř e niřneri animř yarřániniř epaxomani. ³⁵ Omí wáyř wiro wé róniniř imóniniřpi ero yarigřá gřyř gřyř gwř wřřř wřřimi dání imónigřáyř aiwi xřo třámni bání anani yayřni nřwiri umíminariniřřni.

³⁶ Xwiyfá Gorixo Isirerene yańř neaiapiniř řipi nání seyřné řixa niřřářni. Jisasř Kiraisomi —O Ámínáo nimóniri ámá niyoní seáyř e wimóniniřřni. Omí dińř wřkwřroariniřwápimi dání Gorixo tńni přyřá wřřniřpaxř imóniniřwini.

³⁷ Jono xámi wayř xegř umeainřpi nání wář nememáná eńáná Gariri dání iwamřó nimóga biri Judia přropenisřyo ami ami imóniřneri eńřpi nání xaminiřyřné niřřářni. ³⁸ Nasareti dání Jiaso nání rarińini. Omí Gorixo nřřřeari xegř kwřyřpi wiri eńř sixř weámixřri éáná o

Gorixo dińř ukřkayonařđi nání nemeřřná ámáyo nańřni nřwiiri ámá obo dińř nřxřxérori sřpi wikarariniřřyo niyoní nańř imixřmenřpi nání seyřné řixa niřřářni. ³⁹ Amřpi o negř Judayř ańřřyo eri negř ańř xwé Jerusaremiřpimi dání eri eńřpi wone sińwř wřnaroniřwáone riwonerini.

Omi n̄p̄ikiróná yoxáyo yekw̄iroártagfá aí ⁴⁰ s̄fá w̄iyáú w̄iyi nór̄imáná en̄áná Gor̄ixoyá d̄iñ̄yo dán̄i n̄wiáp̄n̄imearī áamá s̄ñw̄f̄ aniḡte dán̄i s̄ñán̄i wimón̄iñ̄iniḡin̄i. ⁴¹ Gí áamá Judaȳf̄ n̄n̄i s̄ñw̄f̄ aniḡte dán̄i marf̄ái, áamá Gor̄ixo en̄íná dán̄i s̄ñw̄f̄ w̄inarófr̄ix̄in̄ri neaeyíroṅone —None o xwár̄ipáyo dán̄i n̄wiáp̄n̄imeámáná en̄áná o t̄n̄i iniiḡf̄ n̄rane aiwá n̄rane en̄wáoner̄in̄i. Noneyá s̄ñw̄f̄ an̄iñwáé dán̄i s̄ñán̄i n̄ineaimón̄iri ⁴² sekax̄f̄ re near̄iñ̄iniḡin̄i, ‘Soȳné nion̄i nán̄i áamáyo wáf ur̄imero “Áamá s̄ñ̄f̄ ñweagf̄áyo t̄n̄i r̄ixa pegf̄áyo t̄n̄i n̄iyon̄i áw̄in̄i e n̄iñweámáná wiḡf̄ yar̄igf̄ápi eyeyírómf̄ en̄f̄a nán̄i Gor̄ixo r̄ipeaño, ayf̄ or̄in̄i.” Áwan̄f̄ e ur̄imero éfr̄ix̄in̄i.’ ⁴³ E near̄iño nán̄i wáf nearókiamoagf̄á n̄n̄i re nearagf̄or̄in̄i, ‘Áamá omi d̄iñ̄f̄ w̄ikw̄róf̄áyf̄ n̄n̄i x̄fo wiñ̄f̄pim̄i dán̄i Gor̄ixo anan̄i yokwar̄imf̄ wīar̄iñ̄f̄r̄in̄i.’ nearagf̄or̄in̄i.” ur̄iñ̄iniḡin̄i.

Émáyo Kwíȳf̄ Gor̄ixoyápi wain̄iñ̄f̄ nán̄ir̄in̄i.

⁴⁴ Pitao xw̄iyf̄á api s̄in̄i nura warf̄ná re en̄iniḡin̄i. Áamá xw̄iyf̄á o rar̄iñ̄f̄pi arf̄á wiar̄igf̄áyo n̄iyon̄i kwíȳf̄ Gor̄ixoyápi wain̄iñ̄iniḡin̄i. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kwíȳf̄ Gor̄ixoyápi wain̄áná Judaȳf̄ Jisasomi d̄iñ̄f̄ w̄ikw̄roar̄igf̄á Pitao t̄n̄i b̄f̄áyf̄ wen̄iñ̄f̄ éf̄áyf̄ win̄igf̄awix̄in̄i. Xw̄iyf̄á arf̄á wiar̄igf̄á t̄iyf̄ r̄ixa p̄fn̄é x̄ixeḡin̄i ayf̄ majf̄á imón̄igf̄áyf̄ r̄iro Gor̄ixomi seáyf̄ e umero yar̄iñagf̄á n̄w̄in̄iro nán̄i re yaiwigf̄awix̄in̄i, “Gor̄ixo xegf̄ kwíȳf̄ émáyo sip̄f̄í m̄iwí nene xwé ayá wí neaiap̄iñ̄f̄pa ayo en̄i anf̄á ax̄f̄pi r̄f̄a wiar̄in̄i?” n̄iyaiwiro ududf̄ nikár̄iga warf̄ná Pitao re ur̄iñ̄iniḡin̄i,

47 “Ámá kwíyƒ Gorixoyápi waíníí tƒyƒ iniigƒ tƒni wayƒ meapaxƒ mimóniŋoi.’ go riniŋoi? Oweoi, kwíyƒpi nene neaaíniŋípa axƒpi waíníí enagi nání áamá wo e rƒpaxƒ mimónini.” nuriri ⁴⁸ sekaxƒ re uriŋinigiŋi, “Ámá tƒyo Jisasi Kiraisomi diŋƒ wƒkwƒroariŋagífa nání wayƒ umeaípoyi.” uráná ayƒ “Joxi nene tƒni sƒá ámi wíni re oŋweaneyi.’ neaimónarini.” urigfawixini.

11

Pitao Koniriasoyá aŋiwámi eŋƒpi Jerusaremi dání áwanƒ uríŋƒ nániriŋi.

¹ Wáƒ wurimeiarigfáwa tƒni áamá Jisasomi diŋƒ niwƒkwƒroro nání xexirímeániŋí imónigífa Judia piropenisƒyo wí e wí e ŋweagfáyƒ tƒni xwiyƒá rƒpi rinaríŋagi arífa niwiro “Émáƒyƒ eni Gorixoyá xwiyƒápi arífa niwiro diŋƒ wƒkwƒrogíarini.” rinaríŋagi arífa niwiro ŋweaŋána ² Pitao Jerusaremi nání niyiri rémóána xegƒ Judayƒ wí —Ayƒ Jisasomi diŋƒ niwƒkwƒroro aiwi re rarigfáyirini, “Émáƒyƒ Jisasomi diŋƒ niwƒkwƒroróná iyƒ símí sƒó niwákwíniro nene imóniŋwápa nimóniróná, ayƒ ananirini.” rarigfáyirini. Ayƒ wí Pitaomi mƒxƒ nuriro ³ re urigfawixini, “Joxi pí nání negƒ yariŋwápi ogámí neri émáƒyƒ, iyƒ símí sƒó mƒwákwíniŋpa egfáyƒ tƒni gwiaumƒ niniri nawíni aiwá niŋinigiŋi?” uríagífa aí ⁴ Pitao xámi imóníe dání repiyƒ niwiéra nurí nurenwípéa nurífná re uriŋinigiŋi, ⁵ “Nioni aŋí yoƒ Jopayo niŋweari Gorixomi xwiyƒá ririŋí niwirífná

íkwíkwí niyáriti orinjá nípáraná weninjá yánfáyf
 winjanigini. Rapirapí xwé wúninjí imóninjí bí
 mídáni biaú mídáni biaú nixirimáná anjnamí
 dání awayini nimamówáriga weaparinjagí
 niwiniriti nioni tñj e ikwiárinénapaná ⁶ rapirapí
 iwáf ininjúmi píraninjí síjwí owiniminití inimi
 síjwí agwí winfáyf winjanigini. Nanwí áamá
 iwí mearigfáyf tñni sayí tñni agwí tñni níropéa
 warinjíyí tñni injí tñni inimi wenjagí niwiniríná
⁷ anjnamí dání xwíyíá re rinénapíagi arfá
 winjanigini, ‘Pitaoxini, niwiápinimeari nanwí
 apí nípikiri nei.’ níríagi arfá niwirí aí ⁸ nioni
 re urinjanigini, ‘Ámináoxini, amipí “Nwíáriti.”
 rininjípi, niniríná piaxí eánipaxí imóninjípi siní
 iwamfó gígf bí méáonirini. Aga wí nimiméini.’
 uríagi aí ⁹ xwíyíá anjnamí dání rinénapípi ámi
 bí nírínénapíri re nírénapíinjigini, ‘Gorixoní
 ríxa “Nwíá mimónini.” ráríapi nání joxí siní dñj
 re m+yaiwipani, “Ninirínáyí, siní ayá nininiri
 piaxí neánipaxí imónini.” m+yaiwipani.’ Xwíyíá
 e ninirénapímáná ¹⁰ xwíyíá api axípi biaú bí
 ninirénapímáná íríríwápi ámi anjnamí nání
 m+xeánénapíinjigini. ¹¹ Míxeánénapaná
 axíná re eninjigini. Áamá waú wo —Awa Sisaria
 dání nioni tñj e nání uowárfáwarini. Awa
 anj none wearinjwáiwámi rémónapígfawixini.
¹² Rémonapaná kwíyí Gorixoyápi re níríninjigini,
 ‘Joxí awa tñni anani uí. Awa tñni nawini
 nuróná dñj kfkímí nimóga nurí “Pí nání áamá
 rowa tñni warinjini?” m+yaiwipani.’ níríagi
 nioni tñni áamá Jisasomi dñj niwíkwíroto nání
 níríxímeá imónígfá wé wíúmí dánj wo rowa

tíni nurane áamá nioni nání urowárenapfoyá aniwámi páwíáná ¹³ o xegf anjyo anfnajf wo sijnáni niwimóniri urinjpí nání repiyf nneairi re neariniginí, 'Anfnajo re nirfiniginí, "Dixf áamá wa Saimonomi —Oyá yof bi Pitaorini. Omi wirimiauþri Jopa nání urowarei." niniriri ¹⁴ re nirfiniginí, "Xwiyfá o nibiri ririníapí joxi tíni áamá joxiyá aniwámi wearigfáyf tíni arfá wiprfápimi dání Gorixo yeáyf seayimixemeanfáriní." Anfnajo e nirfiniginí.' nearfagi ¹⁵ nioni xwiyfá iwamfó uréwapiyarfná re eniginí. Kwíyf Gorixoyápi nene xámi nneaimearfná neaainjpa ayo eni axípi waíniniginí. ¹⁶ Axípi waínfagi niwiniri xwiyfá Ámináo nearagf rípi nání dñf niróniniginí, 'Jono iniǵf tínini wayf seameaifagi aiwi Gorixo seyfné xegf kwíyípi tíni wayf seameainfáriní.' rinjpi nání dñf niróniniginí. ¹⁷ Gorixo nene Áminá Jisasi Kiraisomi dñf niwikwírómáná enáná xegf kwíyípi anfá neaiapinjpa áamá ayo eni axípi wíagi nání 'Nioni Gorixo xegf dñfyo dání yarinjpi þrf urakipaxorini.' ríseaimónariní?' urfagi ¹⁸ awa xwiyfá Pitaorífpi þráninj arfá niwiro omi ámi xwiyfá bi murf Gorixomi seáyf e numeróná re rigfawixini, "Gorixoyá dñf tíni émáyf eni wigf þwf yarigfápí ríwíminí nimamoro dñf niyiminj imóninjpi meapaxf imóninjoi." rigfawixini.

Adiokí ηweáyf wí Jisasomi dñf wikwíróáná imóninjpi nánirini.

19 Xámi Sitipenomi nɪpɪkiróná Jisasomi dɪŋf wɪkwɪroarigfáyo xeanɪŋf nɪwikáɪro xɪdɪxɪdowárɪ éagɪa émáyɪ aŋfɪmɪnɪ numi-amoróná wɪ xwɪá rawɪrawápámi eŋɪpɪ xegɪ yoɪ Pinisia ŋwearo wɪ pɪrɪŋwɪ Saipɪrasɪ rɪnɪŋɪyimi ŋwearo wɪ aŋfɪ bɪ xegɪ yoɪ Adiokɪ ŋwearo neróná xwɪyɪá Gorɪxoyápi émáyo muréwapɪyɪ wigɪ Judayonɪ nuréwapɪya nuro aɪ ²⁰ wigɪ wa pɪrɪŋwɪ xegɪ yoɪ Saipɪrasɪ dánɪ xɪrɪgɪáyɪ tɪnɪ aŋfɪ yoɪ Sairini dánɪ xɪrɪgɪáyɪ tɪnɪ Adiokɪ nɪrémoro wáf nurɪmeróná émáyo enɪ xwɪyɪá Ámɪná Jisaso nánɪ yayɪ winɪpaxɪpɪ nura emegɪfawixɪnɪ. ²¹ E yarɪná Ámɪná Gorɪxo dɪŋf ukɪkayorɪ eŋfɪ sɪxɪ weámɪxɪrɪ yarɪŋagɪ nánɪ ámá obaxɪ wigɪ ŋwɪá nánɪ yarɪgɪápi arɪá nɪkeamoro Ámɪnáo tɪámɪnɪ nɪkɪnɪmónɪro dɪŋf wɪkwɪrogɪfawixɪnɪ.

²² Ámá Jerusaremi dánɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪáyɪ xwɪyɪá rɪpɪ rɪnarɪŋagɪa arɪá nɪwɪro “Adiokɪyo émáyo obaxɪ Jisasomi dɪŋf wɪkwɪroarɪŋoɪ.” rɪnarɪŋagɪa arɪá nɪwɪro nánɪ Banabasomi Adiokɪ nánɪ urowárɪagɪa ²³ o nurɪ aŋfɪ apɪmɪ nɪrémorɪ wɪnɪŋɪnɪgɪnɪ. Gorɪxo émáyo wá nɪwɪanɪrɪ ayo wɪmɪxarɪŋɪpɪ nɪwɪnɪrɪfná dɪŋf nɪfá nɪwɪnɪrɪ eŋfɪ rɪrémɪxɪ nɪwɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Gorɪxomɪ wɪ rɪwɪ mumó anɪŋfɪ mɪnɪ ayá tɪnɪ xɪdɪrɪxɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. ²⁴ O ámá nanɪ yarɪŋo imónɪrɪ Gorɪxoyá kwɪyɪpɪ ayá wɪ sɪxɪ wɪnɪrɪ Jisasomi dɪŋf ayá wɪ wɪkwɪrorɪ yarɪŋo eŋagɪ nánɪ e urɪŋɪnɪgɪnɪ. Ámá obaxɪ Ámɪnáomɪ dɪŋf wɪkwɪrófáyɪ axɪnɪŋfɪ nɪmónɪro nɪkumɪxɪga warɪŋagɪa ²⁵ Banabaso Soro nánɪ pɪá emɪnɪrɪ

anƒ yoƒ Tasasi nánì nuri ²⁶ apimi ηweaηagi nìwìnrì nìwirimeámi bííwaú nawínì Adiokiyo nìηwearíná áamá e dánƒ Jisasoyá siyikƒ imónigfáyƒ tƒnì awí neánayiro obaxƒ wíyo nurewapíya nuríná xwiogwƒ wo awaúmi e múronìnigìni. Adiokiyo e íná dánì áamá wí áamá Jisasi Kiraisomi uxƒdarigfáyƒ nánì yoƒ Kirisiteniyƒ iwamfó wƒrigfárini.

²⁷ Íná wá rókiamoarigfá wa Jerusaremi pƒni nìwiárìmi Adioki nánì nìweapíro ²⁸ wigƒ wo Agabasoyi rìnìηo éƒ nìrorì Gorixoyá kwíyƒyo dánì wá nurókiamorì re urìηìnigìni, “Aiwá nánì xwƒá tƒyo nìyoni aga dƒwƒ ayá wí ikeamónanfárini.” E urìηìpì Romiyƒ mìxƒ ináyƒ Kìrodiasoyi rìnìηo menweaηáná dƒwƒ apì ikeamónifagfá nánì ²⁹ Jisasomi xƒdarigfáyƒ wonì wonì xixegìni nìwipaxƒ imónìηƒpa wigƒ dìnƒ re yaiwigfawixìni, “Negì nìrìxìmeá Judia pìropenisƒyo ηweagfáyo arìrá wianfáwá nánì nìgwƒ apì apì nìtìrane wiowáfwanìgìni.” nìyaiwiro ³⁰ xixenì e nero nìgwƒ awí eáfápì Banabaso tƒnì Soro tƒnì awaú nìmeámi nuri Jisasoyá siyikƒ imónigfá Jerusaremi ηweagfáyo wipenweagfáwami mìnì wipìsƒi nánì wiowáfawixìni.

12

Mìxƒ ináyƒ Xeroto Jemisomi pìkiri Pitaomi gwƒ uyirì enƒ nánìrìni.

¹ Íná Judayƒ mìxƒ ináyƒ Xeroto Jisasoyá siyikƒ imónigfáyƒ wíyo rìkìkìrƒfó wikárini nánì íá nìxìrìrì ² porisƒ wami uráná kirá tƒnì Jonomi xìráo Jemisomi pìkigfawixìni. ³ Jemisomi

nixídei.” urfagi ⁹ gwí aní awámi dání omi númi nipeyeari númi nuríná “Anínajo niri xwiyfá níriri yariñipi, ayí nepa rfa niarini?” miyaiwí “Sa oriñá rfa winini?” niyaiwiri ¹⁰ awaú porisí xfo tñí anwi e awí rogfáwami múrori jfami awí rogfáwami eni múrori nemána ákíñá ówaní ainixí tñni imixininiñami —Anami pñni nñwiárimí nipeyearfna gwí aníyo pñni nñwiárimí ríxa aní api ikwíroniniñipi emearigfánarini. Ana tñí e rémóána re eniniginí. Xegípi fkwímininiñiginí. Xegípi fkwímináná nipeyeari óf wiyimi nuríná re eniniginí. Anínajo ríxa pñni nñwiárimí úána ¹¹ Pitaó xegí dñí fá nixiriri re rininiñiginí, “Ámináo nioni éf nñmininirí nání xegí anínajo nurowárenapiri Xeroto ‘Gí ení eániniñíyo dání e wikárimiginí.’ yaiwiariniñipi pñrí urakiri gí Judayí ‘Xeroto omi e wikárfwiniginí.’ niyaiwiro dñí wikwímoarigfápi pñrí urakiri neri gwí aníyo dání nñmíxeáonrfani? Oyi, e níonirini.” rininiñiginí. ¹² Dñí e fá nixirimo aní apixí Mariaíyí rininiñí wíyá —Ími xewaxo Joni Makorini. Omi xinái Mariaíyí rininiñíyá aní iwámi nání nurí ámá obaxí aniwámi awí neánarimána Gorixo xfomi arírá owininirí nání yariñí nñwia warfna nñremori ¹³ ákíñá fwi mñde dání iwaní neari ikaxí rimákíána apixí wí, aní iwámi xináininiñí nimóniri omíñí wiíariniñí wí —Í xegí yoí Rodairini. Í iwaní neániri ikaxí rimákínfagi nání gorfaniri sñwí owininirí nurí ¹⁴ “Goxirini?” nuriri Pitaoyá maní uminiñfagi nání dñí nífá wíagi re eniniginí. Xámi ówaní mñwíkwíomeá aníni nurí ayá tñni re uriniñiginí, “Pitaó ákíñá

ówanj̄yo b̄fariwám̄ni dání b̄iraiwo roní.” ur̄fagi¹⁵ áamá ayí re ur̄igfawix̄ni, “Jíxi xaxá neri rariñ̄ni.” ur̄fagía aí í ax̄p̄i ar̄kí ámi b̄i t̄ni urar̄n̄á ayí re urayigfawix̄ni, “Pitaoyá an̄najo r̄ía roní?” urayar̄ñagía aiwi¹⁶ Pitaos̄ni ówanj̄ iwanj̄ near̄i ikax̄ r̄imákiar̄ñagi ayí nuro ówanj̄ n̄fkwiro w̄niñḡfawix̄ni. Pitaos̄ni riwo ron̄agi n̄w̄niro d̄iñ̄i n̄iyága úagía aí¹⁷ Pitaos̄ni ayí xw̄iyá m̄i-r̄ipa oépoyn̄ri wé ówanj̄ nuyimáná Ám̄náo n̄wiiri gw̄f an̄j̄yo dání n̄imeám̄i nupeyear̄n̄á ép̄i nán̄i rep̄iȳf n̄wiéra nur̄i re ur̄iñ̄inigiñ̄i, “Jemisom̄i t̄ni neḡf n̄ri-x̄imeá imón̄iḡfáyo t̄ni nion̄i níf ap̄i nán̄i áwanj̄ ur̄f̄ri-x̄ini.” nurár̄im̄i n̄ipeyear̄i m̄i nán̄i uñ̄inigiñ̄i.

¹⁸ R̄ixa w̄fá ónáná poris̄f Pitaom̄i awí mearoar̄iḡfáwa o m̄iñweañagi n̄w̄niro “Pitaos̄ni ar̄ige neri r̄ía uñ̄oi?” n̄riñ̄i ayá íp̄p̄fá n̄iñwirár̄iga war̄n̄á¹⁹ m̄i-x̄f ináyf Xeroto Pitaos̄ni nán̄i p̄fá néra nur̄i p̄fá n̄imeginár̄imáná poris̄f awí mearoḡfá awam̄i yar̄iñ̄f im̄im̄f n̄wiár̄imáná w̄fami sekax̄f re ur̄iñ̄inigiñ̄i, “Awam̄i n̄imeám̄i nuro pik̄ipoyi.” Sekax̄f e nur̄imo Judia p̄iropen̄s̄fyo p̄fni n̄wiár̄im̄i an̄j̄ yo f̄ Sisaria nán̄i n̄wer̄i e ur̄f̄riñ̄inigiñ̄i.

Mix̄f ináyf Xeroto pen̄f nán̄iñ̄i.

²⁰ Xeroto áamá Taia ñweáyo t̄ni Saidon̄i ñweáyo t̄ni wik̄f b̄i on̄imiáp̄i m̄iwón̄f ayá wí wónar̄ñagi wiḡf wí awí neánár̄imáná o ñweañe nán̄i n̄b̄i-ro xám̄i Xerotoyá gap̄iman̄f seáyf e imón̄iḡfá wo t̄ni —O xeḡf yo f̄ B̄iras̄itasor̄ini. O t̄ni xám̄i Xeroto wik̄f wónar̄iñ̄p̄i nán̄i xw̄iyá nim̄ix̄i-ro re ur̄igfawix̄ni, “Joxi Xeroto wik̄f

neaónariṅƣpí nání omí xwiyfá níneauriyiri piyfá neawfiri. Amá dixí mixí ináyomí sīmanḡwíyóniṅƣ wuríngfáyo aiwá bí yaríḡwáone eṅagí nání rírariṅwini.” uráná o re uríṅniḡiṅí, “Soyíne t́ni nawíni nírorane seauriyimfáriní.” uríagí awa weníḡf nero ḡweaḡáná ²¹ śfá Xeroto xwiyfá imixínfa nání ráriṅfyi parimóáná o mixí ináyowa yínarigfápi okiyfá ninimáná xegí siá íkwiaḡwí seáyí e imixínṅṅnamí níḡwearí xwiyfá rírímí wiaríná ²² amá awí eánigfáyí rfaiwá níróro re rayigfawixini, “Xwiyfá api amá woyá mirinarinini. Api aḡnamí dánḡ ḡwáf imóniḡf woyániḡf rínariní.” rayaríná re eḡniḡiṅí. ²³ Ayí urarigfápi nání xewaníḡo pírf nírakínirí “Goríxomíní seáyí e numerí rípoyi.” murípa éagí nání Goríxoyá aḡnají wo ríníḡf wíáná agwí ayíḡwí noríná piyí omoníḡiṅí.

²⁴ E nerí aí xwiyfá Ámináoyá surímá mimóní śni níriḡa nurí nání amá obaxí níkumixíga ugíawixini.

²⁵ Banabaso t́ni Soro t́ni awaúmi níḡwí rípi negí nírxímeá imónigfá Jerusaremí ḡweagfáyo ḿni wíisixínirí wiowarigfápi ríxa níyárimáná Joní Makomí níwirimeámi Jerusaremí píni níwiárimí ámi Adiokí nání yigíawixini.

13

Banabasomí t́ni Soromí t́ni wáf urimepisí nání nírfpearo uowarigfá nánirini.

¹ Jisasoyá síyikí imónigfá Adiokíyo ḡweáyí wigí wa wáf rókiamoarigfá imóniro wa urewapiyarigfá imóniro egfáwa rowariní. Wo

Banabatorini. Ámi wo Simiono xegf yoƒ bi Naijeroyi wriƒgorini. Ámi wo Sairini dánƒ Rusiasorini. Ámi wo Maneyeno —O gapimanf Xeroto tƒni nemeƒná xwé iwiaronorini. Ámi wo Sororini. ² Ayf awi neániro Ámináomi yayf niwiro aiwá ƒwá ƒweaƒána kwiyf Gorixoyapi re uriniƒigini, “Banabaso tƒni Soro tƒni nionf awaú e éisixiniri wéyo ía umirariƒapi xixeni emepisfi nani nurifpearo uowarfpoi.” urána ³ ayf aiwá ƒwá ƒwearo Gorixomi xwiyfá ririƒmƒ wiro néfasána awaúmi wé seáyf e niwikwiarimána uowarigfawixini.

Banabaso tƒni Soro tƒni pirifwƒ Saipirasipimi dáni wáf urimegfi naniƒini.

⁴ Awaúmi kwiyf Gorixoyapi uowarfagi niweri aƒf yoƒ Serusia riniƒipimi dáni sipixf womi nipixemoániƒi niƒweámána pirifwƒ Saipirasi riniƒiyimi nani nuri ⁵ sipixo aƒf yoƒ Saramisiyi riniƒipimi iwiékiniƒeáána awaú sipixfyo dáni nayoari Judayfya rotú aƒf wí e wí e miriniƒfyo dáni Gorixoyá xwiyfapi wáf nurimeriná Joni Mako eni saƒf nurapimeri ⁶ rixa pirifwƒ miwƒ midáni dáni midáni nani wáf nura neméfisána aƒf yoƒ Pepsiyi riniƒipimi niremoro winigfawixini. Ámá ayáf mƒkƒ ikinƒ wo —O Judayf worini. Mimónf wáf rókiamoariniƒf worini. Xegf yoƒ Ba-Jisasoyi wriƒgorini. ⁷ O tƒni pƒropenisf apimi dáni pƒrimiáo —O xegf yoƒ Sejiasi Porasorini. Diƒf neyírori aumaúmf ininorini. O tƒni nikumixiniri ƒweagfiƒorini. O aƒf apimi ƒweaƒagi Banabaso tƒni Soro tƒni

sɨŋwƒ e nɨwɨnɨri wáƒ urimearɨná pɨrimiáo xwɨyƒá Gorɨxo nánɨ wáƒ rarigfíƒɨ arƒá owimɨnɨri awaúmi “Eɨnɨ.” urɨagi aí ⁸ ayáƒ mƒkƒ ikiŋo — Girikiyƒ wigƒ pɨné tɨnɨ Erimiasoyɨ rɨnɨŋorɨnɨ. O pɨrimiáo Jisasomɨ dɨŋƒ mɨwɨkwɨropa oenɨri awaúmi xegƒ dɨŋƒyo dánɨ pɨrƒ rakímɨnɨri éagi aiwɨ ⁹ Soro —O xegƒ yoƒ bi Poroyɨ urigfɨorɨnɨ. O kwíyƒ Gorɨxoyáƒɨ ayá wí sɨxƒ wɨnɨŋagi nánɨ ayáƒ mƒkƒ ikiŋomɨ rɨxa sɨŋwƒ agwƒ nɨwɨnárɨri ¹⁰ mɨxƒ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Oboyá niaíwɨnɨŋƒ imónɨŋƒ roxɨnɨ, áamá wé rónɨŋƒ yarigfá giyƒ giyo pɨrƒ urakímɨnɨri yarɨŋoxɨrɨnɨ. Arƒkí yapƒ wíwapiyirɨ ɨwƒ uráƒirɨ néra warɨŋoxɨrɨnɨ. Ámɨnáo nánɨ nepaxɨŋƒ rɨnɨŋƒɨɨ joxɨ anɨŋƒ minƒ yapɨnɨ imorɨréɨnɨ?” nurɨri ¹¹ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Agwɨ nionɨ re rɨrarɨŋɨnɨ, ‘Ámɨnáo rɨxa dɨŋƒ rɨkɨkayóagi nánɨ joxɨ sɨŋwƒ nɨsupárɨri sƒá obaxƒ wíyo sogwƒ sɨŋwƒ wɨnɨrƒámánɨ.’ rɨrarɨŋɨnɨ.” uráná re enɨnigɨnɨ. Agwƒ wáɨnɨŋƒ úrárɨri sƒá uyinárɨri éagi nánɨ “Áamá go go wéyo fá nɨnɨxɨrɨri óƒ sɨwá nɨnɨrƒenɨŋoɨ?” nɨyaiwirɨ áamá nánɨ pƒá emenɨnigɨnɨ. ¹² E éagi pɨrimiáo sɨŋwƒ nɨwɨnɨri Jisasomɨ dɨŋƒ wɨkwɨronɨŋɨnigɨnɨ. E nerɨ Ámɨnáo nánɨ uréwapɨyarigfíƒɨ nánɨ ududƒ nɨwiga uŋɨnigɨnɨ.

Banabaso tɨnɨ Soro tɨnɨ Pisidia pɨropenisfyo nánɨ nuri Adiokiyo wáƒ urimegƒí nánɨrɨnɨ.

¹³ Poro tɨnɨ nɨkumɨxɨnɨri emearigfíwaú tɨnɨ Peposɨ pɨnɨ nɨwiárɨmɨ nuro sɨpɨxƒ womɨ nɨpɨxemoánɨro nɨŋweámáná nuro Pabiria pɨropenisfyo anƒ xegƒ yoƒ Pega rɨnɨŋƒpimɨ

iwiékínimeááná nayoaro e dání Joní Mako awaúmi píní nìwiárími ámi xegí axí Jerusaremi nání úagí aiwí ¹⁴ Poro t́nì Banabaso t́nì awaú Pega nímúrori Pisidia pìropenisíyo aní xegí yoí Adiokiyí rínìḡpimi nìrémori Sabaríáyo Judayíyá rotú aníyo nìpáwiri éí ḡweanáná ¹⁵ ḡwí ikaxí eánìḡpimi bí íá roro wíá rókiamoagfáwa eagfápimi bí íá roro nìyárímáná rotú aní iwámi mewegfáwa áamá womí awaú éí ḡweagfíe nání nurowáriro re urígawixíní, “Re ureí, ‘Negí nìrixímeá imónìḡfíwagwí, awagwí xwíyífá ení rìrémixí neaipaxí bí enánáyí, ananí nearípiyí.’ ureí.” urowáraná o nurí awaúmi axípi e uráná ¹⁶ Poro nìwiápínimeari wé ówaní nuyimáná re urìḡnigíní, “Gí Isireriyíné t́nì émáyí Gorixomí wáyí nìwiro nání nene t́nì nawíní awí neánìrane Gorixomí yayí wiarìḡwáyíné t́nì aríá nípoyí. ¹⁷ ḡwíá Isirereneyá aríowéyí uxídagí, o eníná negí aríowami neyírorí ayí aní midáníyí nímónìro Isipíyí aníyo ḡweanáná oyá dḡḡ t́nì sayá nímóga numáná enáná o ení síxí neánìrì emímí nìwíwapíya uníḡpimi dání aní ayo dání nìwirimeámi bíḡnigíní. ¹⁸ Nìwirimeámi báná ayí áamá dḡḡ meanje nemeróná xwiogwí 40 pwearíná o ayá nurímìxìrì wé íá numìxeánfísáná ¹⁹ Kenaníyí aníyo áamá gwí wírí wírí wé wíúmi dḡḡ waú apimi xwíríá nìkìxerí xwíá wigí ḡweagfápi nurápirí negí aríowami míní winìḡnigíní. Apí nìpíní yaríná xwiogwí 450 pwenìḡnigíní. ²⁰ Gorìxo e nìwííísáná oyá dḡḡ t́nì áamá wa aníwá nímónayiro wíá rókiamoagí Samueroyí

riniŋo tɛŋíná nánì nimeŋweága nibfásáná
 21 negf arfowa Gorixomì re urigfawixini,
 ‘Mìxí ináyí neameŋweanì nánì neaimónarini.’
 uráná o Kisomì xewaxo, Soromì —O xiáwo
 írìŋo Bejimanoyáorini. Omì mìxí ináyí nánì
 urípeááná o numeŋwearíná xwiogwí ámi 40
 pweŋiniginì. 22 Gorixo omì surfmá nimixiri
 ámi Depito xamiŋo mìxí ináyí nimóniri
 oumeŋweaniri imixiŋo nánì woákí kí nerì
 re neariŋiniginì, Jesiomì xewaxo Depito
 áamá nionì diŋf uŋwiráripaxf wo imóniŋagi
 winiŋáorini. Nionì nimónariŋf nipiŋi xixeni
 enforini.’ neariŋiniginì. 23 O ‘Depitoyá
 fwiárfawéyí wo Isireriyo yeáyí uyimixemeaná
 nánì oimiximini.’ niyaiwiri negf arfowami
 símimaŋfyo dánì urifpa xixeni nerì áamá
 Jisasoyì riniŋo imixiŋirini. 24 O sini á máyo
 piaumimf miwinináná Jono xámi Isireriyo
 niyonì wáf nemi ‘Segf fwf yarigfápi ríwfmini
 mamóáná wayf seameaimini.’ nurimerì 25 rixa
 Gorixo e éwiniginiri wimixiyiŋipì yoparfpi
 urimfániri neríná re rayiŋirini, ‘Seyfne nionì
 nánì “Gorini.” yaiwiarinoti? Seyfne wenif
 niniŋweagfonimani. E nerì aí arfá nípoi. Áamá
 nioniyá ríwfiyo binfo nionì aga seáyí e nimúrono
 enagi nánì xegf síkwí sú gwí wíkweaipaxf
 mimóninini.’ rayiŋirini.

26 Gf nrixímeá imónigfáyíne, Ebirfamoyá
 fwiárfawéyíne tñni é má Gorixomì wáyf
 niwiro nánì ayf tñni re awí eánigfáyíne
 tñni rípi osearimini. Xwiyfá á máyo yeáyí
 uyimixemeapaxo nánipi nineneni arfá wiani

nánì Gorixo rìxa urowárenapinrinì. ²⁷ Ámá Jerusalemì nweagfáyí t́nì wigí mebá nimónìro umenweagfáwa t́nì omì ayí orfanirì mí m+wómìxìpa ero eníná dání wáf rókiamoagfáwa o nánì nìrìrì rfwamìnjí eagfápi —Api Sabarfá ayí ayo dání fá roarigfápirinì. Api m̀kí nánì d̀njí m̀mó surímá fá nìroro nánì ‘Ayí o nánì rfa rininì?’ m̀yaiwipa ero néfasáná wáf rókiamoagfá awa nìrìro eagfápi t́nì xixenì omì wikarigfawixinì. Wáf rókiamoagfá awa nìrìro eagfápi t́nì xixenì nìwikarìroná ‘Sipioxìrinì.’ nurìro xwìyí fá umearigfawixinì. ²⁸ E nemowa nìmeámì nuro omì xwìyí fá numearìrì pìkipaxí imónìnjí bì nánì ṕfá nìmegìnrì aiwì gapìmaní Pairatomì ‘Pìkoì.’ urigfawixinì. ²⁹ Omì nìpìkìroná wáf rókiamoagfáwa o nánì nìrìro eagfá nìpìnì xixenì nìwimáná enáná wa yoxáfpámì dání nìyoámì nìwep̀nìro xwáripáyo weyárfagfá aiwì re enìnjìgì. ³⁰ Gorìxoyá d̀njí t́nì xwáripáyo dání ámì wiápnìmeanìnjìgì. ³¹ Nìwiápnìmeámáná śfá ayá wí ámá Garirì pìropenìsìyo dání o t́nì nawínì Jerusalemì nánì bigfáyo sìnánì wimónayìnjìgì. Ayìnánì sìnánì wimónayìnjíyí negí Isìrerìyí imónìnjíyo áwanjì urìmep̀rìrì nánì imónìgíáyìrì. ³²⁻³³ Yawawi enì xwìyí fá yayí seainìpaxí rìpì searanìrai nìyaiwimì barìnjì. Gorìxo negí arfowamì s̀mìmanjìyo dání nurìríná ‘Nìseaiimfárinì.’ urìnjìpì Jìsaso xfóyá d̀njí t́nì wiápnìmeanìpìmì dání awayá fwiárfawene rìxa xixenì apì, xfo urìnjìpì neaiinjìrinì. Xwìyí fá Bìkwí Samìyo sonjì biaúyì rìnjìnjìpìmì nìrìnrìrì eánìnjí rìpì, ‘Joxì

Gorixoniyá íwoxirini. Agwi nioní simixaná imónfoxirini.’ Xwiyfá e niriniri eáninipi eni xixeni imóninirini. ³⁴ Nene diní re yaiwianfáwá nání ‘O Gorixoyá diní tñi wiápinimeáfyí nání ámi niperi wí piyf epaxí menini.’ yaiwianfáwá nání Bìkwíyo niriniri eáninipa Gorixo re urinirini, ‘Depitomi símmaníyo dání nuriríná “Ayá nirinimixiri píraniní siimfáriní.” urinapi joxi eni axipi nisiimfáriní.’ urinirini. ³⁵ Ayináni o nání Bìkwí Samíyo soní ámi bimi Depito re rinirini, ‘Gorixoxi ámá e wiíwininginiri urinipi aniní miní xídarinjo joxi xwárpáyo dání xe piyf oeniri sinwí winirfá menini.’ rinirini. ³⁶ Depito imóninipi nání nene nijfáriní. O Gorixo e éwininginiri wimónarinipi néra núsáná péaná negí aríowa xwíá weyárininíyo weyáraná piyf eniniginí. ³⁷ E neri aí ámá Gorixoyá diní tñi wiápinimeanjo wí piyf meniniginí. ³⁸ Ayináni gí niriáxímeá imónigfáyíné, yawawi seararigwíipi nání xixeni nijfá re imónipoyi. Jisaso enipimi dání Gorixo negí íwí yarínwápi yokwarimí neaiipaxirini. ³⁹ Íwí yarínwá nwí ikaxí Moseso niri eanipi xídarínwárimi dání yokwarimí neaiipaxí mimóninipi Jisasomi diní wíkwírówá gene gene xegí xewaxo neainipimi dání ananí yokwarimí neairi gwíniní neajininipi neaikweawárirí epaxirini. ⁴⁰⁻⁴¹ Ayináni wíá rókiamoagfáwa niri ro eagfá rípi xixeni seaimóniniginiri wáyí niseainiri diní mófirixini, ‘Gorixo rinipimi ikayíwí umeararigfáyíné, xámi sinwí níwiniro ududí nemáná anínfirixini. Ayí rípi nání searariní. Nioní seyíné tñiná

yarĩᅇáƒĩ ámá wa áwanᅇ searĩagfá aiwi seyĩné agwĩ aĩ ná rĩwĩyo aĩ bi “Neparĩni.” yaiwipĩrĩfa menĩni. xwiyĩfá apĩ wĩfá rókiamoagfáwa nĩrĩro eagfáƒĩ xixeni seaimónĩnĩgĩnĩrĩ wáyf nĩseainĩrĩ dĩᅇf mórĩxĩni.” urĩᅇnĩgĩni.

⁴² Poro tĩni Banabaso tĩni e nura numowaú peyearĩná ámá arfá wĩfáyf rĩxĩᅇf re urayigfawixĩni, “Awagwĩ ámi Sabarfá wĩfomi dánĩ xwiyĩfá agwĩ neararĩgĩfĩpĩ axĩpĩ anani nearéwapĩyipĩsĩfĩrani?” urayigfawixĩni. ⁴³ E nemáná rĩxa rotú aᅇf tĩᅇf e pĩni nĩwiárĩmi ami ami numiamoróná Judayf obaxf wĩ tĩni émáyf Gorĩxomi wáyf nĩwiro nání Judayfĩnĩᅇf imónĩgĩfáyf wĩ tĩni Poromi tĩni Banabasomi tĩni númi warĩᅇagfá awaú ámi nura nuríná eᅇf rĩrémĩxĩ nĩwiri re urĩgĩsĩxĩni, “Seyĩné Gorĩxo wá nĩneawianĩrĩ neaiĩᅇfĩpĩ fá nĩxĩrĩro ᅇweáfĩrĩxĩni.” urĩgĩsĩxĩni.

⁴⁴ Sabarfá wo rĩxa parĩmóáná ámá aᅇf apimi ᅇweáyf náƒĩ xwiyĩfá Gorĩxoyáƒĩ arfá wianĩro nání awĩ eánĩgĩfá aĩ ⁴⁵ ámá ayá wĩ awaú rarĩgĩfĩpĩ arfá wianĩro nání epĩroyf yarĩᅇagfá Judayf sĩᅇwf e nĩwĩnĩro sĩpĩ dĩᅇf bi onĩmiáƒĩ mĩwĩaiwĩ ayá wĩ nĩwĩaiwiro nání Poro uréwapĩyarĩᅇfĩpĩ pĩrĩpĩrĩf ero ikayfwf umearĩro egfawixĩni. ⁴⁶ E yarĩᅇagfá aĩ Poro tĩni Banabaso tĩni ayá igĩgĩf bi mĩwinf re urĩgĩsĩxĩni, “Yawawi aga xwiyĩfá rĩpĩ yegf Judayfĩné nĩseamúroraĩ émáyo xámĩ urĩpaxf meᅇagĩ nání seyĩné xámĩ seararĩᅇwi. E nerĩ aĩ xwiyĩfá rĩpĩ arfá mĩyeaĩ arĩkwfkwf neróná seyĩné áwanᅇ rénĩᅇf nĩyearĩro yarĩᅇoi, ‘Dĩᅇf nĩyĩmĩᅇf imónĩᅇfĩpĩ meapaxf imónĩgĩfáyf tĩni

xixeni mimóniηwini.’ Áwaní éniηí niyeari-ro yariηagfa nání agwi yawawi seyiné pñi niseawiárimí émáyo uréwapiyanirai waríηwií. ⁴⁷ Ayí rípi nánirini. Ámináo sekaxí neariηí rípi ηwí ikaxí eániηíyo re eánini, ‘Gorixoni joxí émáyo uyíwíniηí wíá wókímíxirífa nání ríηwiráríárini. Joxí nioni nání urírápimi dání áamá xwíá nírímíni gími ηweagfáyo yeáyí uyimíxemeámífa nání e oimóniri rírowáríárini.’ Gorixo e níneariríná yawawi nání eníniηí ríηí enagi nání émáyo uranírai waríηwií.” urígísixini. ⁴⁸ E urariηagfí émáyí aríá níwiróná dñí nífá níwiniri xwíyíá Ámináooyápi naní e rínariηagi nání re rínigfawixini, “Apí seáyí e imónini.” níriníro áamá Gorixo dñí eyíroáriηíyí dñí wikwírogfawixini.

⁴⁹ Xwíyíá Ámináooyápi aní api tíηí e níminí rínarimearíná ⁵⁰ Judayí re egfawixini. Apíxí seáyí e imónigfá ayí tíni rotú ηweearigfiwámí tíni aní apimí seáyí e nímoníro menweagfawamí tíni símírírí wíagífa ayí Poromí tíni Banabasomí tíni sípí níwikári-ro wigí tíηí e dání míxí xídwáríagfawixini. ⁵¹ Wigí tíηí e dání míxí xídwáríagífa awaú “Nene sípini wikáraríηwaénerfani?” oyaiwinípoyniri egí síkwíyo xwíá síkí xéniηípi pírí wiaíkímí níyárimí aní yoí Aikoniamíyi ríníηípimi nání ugísixini. ⁵² E nerí aí aní apimí dání Jisasomí dñí níwikwíroro uxídaríagfáyí yayí bí onímíapí míwiní yayí seáyími dání niga uro kwíyí Gorixoyápi ayá wí síxí wíníηípimi dání ení neága uro néra wagfáriní.

14

Poró tɛnɛ Banabaso tɛnɛ Aikoniamɛ dɛnɛ egɛ́ nánɛrɛnɛ.

¹ Awaú xámɛ egɛ́ipa Aikoniamɛyo nɛrémómáná Judayíyá rotú anɛyo nɛpáwiri nurɛríná píránɛnɛ renwɛpearɛnagɛ́ nánɛ áamá xwé ayá wí, Judayí tɛnɛ Gɛrikɛyí tɛnɛ áamá gwɛ apiaú dɛnɛ wɛkwɛrogɛawixɛnɛ.

² E nerɛ aiwɛ Judayí arɛ́a nɛwiro dɛnɛ mɛwɛkwɛropa éfáyɛ Gɛrikɛyí áamá Jisasomɛ dɛnɛ wɛkwɛroarɛgɛ́áyo sɛmɛ tɛnɛ owípoyɛnɛrɛ sɛmirírɛ nɛwiro yarɛnagɛ́a nánɛ

³ awaú e ayá wí nɛnwearíná “Áamá tɛyí wí mɛxɛ nɛyeaipaxɛ aí Ámɛnáo ananɛ yeamenɛnɛ.” nɛyaiwiri ayá igigɛ́ bɛ mɛwinɛ́ sa nɛra ugɛ́sɛxɛnɛ.

E yarɛ́ná Ámɛnáo “Awaú neararɛgɛ́ɛpɛ nepa rɛ́a neararɛnɛ?” owípɛmónɛpoyɛnɛrɛ gɛ́ dɛnɛyo dánɛ xe nurɛri emɛmɛ́ tɛnɛ ayá rɛwamónɛpaxɛ imónɛnɛpɛ́ tɛnɛ owɛwapɛyípiyɛnɛrɛ enɛ́ sɛxɛ nɛweámɛxa unɛnɛgɛ́nɛ.

⁴ E nerɛ aɛ́ áamá anɛ́ apimɛ nɛweagɛ́áyɛ́ dɛnɛ́ bɛ́ biaú nɛxɛrɛro wí Judayí, dɛnɛ́ mɛwɛkwɛroarɛgɛ́áyɛ́ tɛnɛ́ kumɛxɛnɛro wí wáƒ wurimeiarɛgɛ́íwaú tɛnɛ́ kumɛxɛnɛro neróná re enɛnɛgɛ́nɛ.

⁵ Gɛrikɛyí wí tɛnɛ́ Judayí wí wigɛ́ seáyɛ́ e nimónɛro umenɛweagɛ́áyɛ́ tɛnɛ́ ayɛ́ nɛwiápɛnɛmearo “Awaúmɛ́ sipí nɛwikárɛrane sɛ́nɛ́ tɛnɛ́ opɛkianeyɛ́.” nɛrɛnɛro yarɛ́ná

⁶ e owianeyɛnɛro yarɛ́gɛ́apɛ́ nánɛ awaú nɛjɛ́a nimónɛri nánɛ Raikonɛa pɛropenɛsɛ́yo anɛ́ sɛmɛ́ biaú xegɛ́ yoɛ́ Risɛ́tɛrapimɛ́ tɛnɛ́ Debipimɛ́ tɛnɛ́ nánɛ́ éfɛ́ uri anɛ́ mɛdɛ́mɛdánɛ́ ikwɛ́rónɛnɛ́pɛ́amɛ́ enɛ́ nánɛ́ éfɛ́ uri nerɛ́ ⁷ anɛ́ ayo dánɛ́ xwɛ́yɛ́a yayɛ́ neainarɛnɛ́pɛ́ wáƒ urɛ́megɛ́sɛxɛnɛ́.

Poró t́nì Banabaso t́nì Risítirapimì dání egíłpì nánìrìnì.

⁸ Awaú anj́ yoł Risítirai rìnìnj́pimì emearíná ámá e dánj́ wo —O xinái agwíyo dání s̀kwí iḱ enj́ xirìnjorìnì. Xegí s̀kwíyo enj́ b̀ meánìnjagì nánì o b̀ onìmiápi irú nìp̀m̀xìrì anj́ yagomanì. O éf nìnjwearì ⁹ Poró urarìnj́pì aríá wiaríná re enj́nigìnì. Poró s̀njwí agwí nìwìnárìrìná wìnfíyí wìnìnjìnjìgìnì. Xegí s̀kwí s̀pì enj́yí nanj́ wimìxìnì nánì Jisasomì d̀nj́ wìkwíroarìnjagì nìwìnìrì ¹⁰ Ímí t́nì nìrìrì “Nìwiápnìmearì d̀xí s̀kwí t́nì píránìnj́ éf roì.” uráná re enj́nigìnì. Úrapí éf nìroamorì anj́ enj́nigìnì. ¹¹ Poroyá manj́yo dání éf nìroamorì anj́ yarìnjagì ámá e epíroyí egíáyí s̀njwí apì nìwìnìro xwíyítá nìmfeyoaro nìrìróná wigí Raikoniyá p̀né t́nì re rìgíawìxìnì, “Negí njwíá anj́namì njweagíáwa rìxa ámá nìmónìro nene t́nj́ e nánì riwaú weapíì.” nìrìro ¹² “Banabaso, o negí njwíáo Susoyì wírinìnjorìnì.” rìro Poró xwíyítá yanj́ umeaiarìnjò njagì nánì “O negí njwíáo Xemisoyì wírinìnjorìnì.” rìro neróná ¹³ Susoyì wírinìnjò —O nánì anj́ rìdìyowá yarìgíiwá anj́ apimì ákìnjáyo b̀arìwámì dání umìrìyìnìnjorìnì. Oyá apaxípanìnj́ imónìnjò uríá ìwí yeyí inìnj́ b̀ nìmaxìrìmì burìmákaú oxí wo t́nì nìméra nìbìrì ákìnjá f̀wí e éf nìrómáná ámá e epíroyí egíáyí t́nì “Awaú nánì rìdìyowá owianeyí.” nìwimónìro e wianìro yaríná ¹⁴ wáí wurímeiarìgííwaú, Banabaso t́nì Poró t́nì ayí “Awaú nánì e owianeyí.” rìnarìnjagíá aríá nìwìri re egísisìxìnì. Ayí “Nene wianìrì yarìnjwápi awaú aga m̀wímónarìnì.” oy-

aiwípoyinírí egí iyfá naxeri áamá epíroyí egíe áwiními ańńí nuri xwíyfá ímí tńńí nira nuri ¹⁵ re urígíisixíní, “Ámá tıyíné, pí nání e yeanıro yarıńoı? Yawawi enı seyíné imónıgıápa ámáwawırínı. Yawawi sa rıpı nánı yarıńwiı. Seyíné segı ńwáfıpı nıxıdıroná surımá yarıgıápı pńńı nıwıarımı Gorıxomı —Nwáfá nepa dıńfı tńńo ayı orını. O ańńna imıxırı xwıfá imıxırı rawırawá imıxırı nerı amıpı nńńı ayo yarıńfıpı imıxıńorını. Omı seyíné xıdıpırı nánı yawawi xwıyfá yayı seainıpaxı rıpı wáf seararıńwiı. ¹⁶ Ámá gwı wırı wırı nńńı aga eńıná dánı nıńweaxa bıgıáyı Gorıxo wigı sıwıyo xe oxıdıpoyinírı nıwıga nıbırı aiwı ¹⁷ xewanıńo imónıńfıpı nánı yumı mıseainı xegı nańı nıseaiırıńfıpımı dánı sıwánıńfı nıseaiğa bıńfırinı. Segı omıńfı ná wearıńıná wenfa nánı oyá dıńfı tńńı iniá eaenapırı aiwá pıřıpıřı inırı yarıná seyíné nıńıro yayı nıga warıgıárını. Ayınánı o e nıseaiırıńfıpımı dánı xewanıńo imónıńfıpı nánı sıwánıńfı nıseaiğa bıńfırinı.” ¹⁸ Xwıyfá e nurıri aiwı ámá ayı arıkı “Awagwı nánı xe rıdıyowá oepoyınırı sıńwı neanıpiyı.” urarıńagıa awaú anıńfı minı pıřı urakianıri néfisáná eńáná ayı kikiáfá egıawıxını.

Poromı sńńá nearo tıgıfá nánıřını.

¹⁹ Judayı wı Adiokı dánı bıro Aikoniamı dánı bıro nero ámá obaxı e ńweagıáyo dıńfı ukınımıxáná “Poromı sıpı e owıkáraneyı.” wımónarıńfıpı nıxıdıro re egıawıxını. Omı sńńá tńńı nearo “Rıxa piyıřıanı?” nıyaiwıro ańfı apımı dánı níropémı nıpeyearo e wárıagıa

aí ²⁰ áamá Jisasomi dɨŋf nɨwɨkwɨroro xɨdarɨgɨfáyf
 pɨyo weŋe mɨdɨmɨdánɨ rówapáná re eŋɨnɨgɨnɨ. O
 áamɨ wiápɨnɨmeanɨnɨgɨnɨ. Áamɨ nɨwiápɨnɨmearɨ
 aŋf apimɨ nánɨ nuri sá weŋo wɨfápi tɨnɨ
 Banabaso tɨnɨ aŋf yoƒ Debi rɨnɨŋɨpimɨ nánɨ
 nuri ²¹ aŋf apimɨ dánɨ xwɨyɨfá yayf neainarɨŋɨpɨ
 wáƒ nurɨmerɨná áamá obaxf Jisasomi dɨŋf
 nɨwɨkwɨroro ouxɨdɨpoyɨnɨrɨ nɨwimɨxárɨmɨ
 áamɨ Risɨtɨra nánɨ nuri e enɨ nurára múrori
 Aikoniamɨ e enɨ nurára múrori Adiokɨ e enɨ
 nurára múrori neríná ²² awaú xámɨ nura
 púáná Jisasomi uxɨdɨgɨfáyf eŋf neánɨro omɨ
 pɨnɨ mɨwiárɨ anɨŋf minɨ xɨdɨpɨrɨfá nánɨ eŋf
 rɨrémɨxɨf nɨwiéra nuri re urɨgɨsɨsɨnɨ, “Xeanɨŋf
 ayá wɨ nɨneaímeáa numáná eŋáná Gorɨxoyá
 xwioxɨyo páwianɨwárɨnɨ.” nurɨrɨ ²³ áamá wa
 Jisasoyá sɨyikɨf imónɨgɨfáyo wipenɨweapɨrɨfáwa
 aŋf apɨ apimɨ nɨwurɨpeaária nɨweri xámɨ aiwá
 ŋwɨfá ŋwɨrárɨnɨrɨ Gorɨxomɨ xwɨyɨfá rɨrɨmɨf wiri
 néfísáná Ámɨnáo, wigɨf dɨŋf wɨkwɨroarɨgɨfo
 píranɨŋf oumenɨnɨrɨf wéyo nɨwimɨ ugɨsɨsɨnɨ.

*Poro tɨnɨ Banabaso tɨnɨ áamɨ egɨf axɨmɨnɨf ugɨf
 nánɨrɨnɨf.*

²⁴ E nemowaú Pisidia pɨropenɨsɨyo áwɨnɨmɨ
 nɨpuri Pabiria pɨropenɨsɨyo nɨrémori ²⁵ aŋf
 yoƒ Pega rɨnɨŋɨpimɨ xwɨyɨfá Gorɨxoyápi nurára
 nɨmúrori aŋf yoƒ Ateria rɨnɨŋɨpimɨ nánɨ nɨweri
²⁶ e dánɨ sipɨxɨf womɨ nɨpɨxemoánɨrɨ nɨŋweámáná
 nuri Adiokɨyo nánɨ nuri —E ayf awaú rɨxa
 eméɨpɨf wáƒ emearɨná Gorɨxo wá wianɨfapimɨ
 dánɨ éfísɨsɨnɨrɨf omɨ wéyo nɨwiro wárɨgɨrɨnɨ.
 E nánɨ nuri ²⁷ nɨrémómáná Jisasoyá sɨyikɨf

imónigfáyo awí neaáriri amípi awaú nemeríná Gorixo enípi nání repiyí níwiéra nuri Gorixo émayí níkinimóniro díní oníkwíríƒpoyíníri ówaníníńí wíkwíinípi nání repiyí níwiri ²⁸ e nemowaú Jisasomí uxídarigfá aní apimí ńweáyí tńńí nawíní sƒá ayá wí e ńweagfísixíní.

15

Émá Jisasomí xídarigfáyí nání xwíyƒá imíxigfá náníńí.

¹ Ámá wa Judia píropenisíyo dání níweapíro Adiokí níréómáná ámá Jisasomí díní níwíkwíroro nání wigí xexírímeá imónigfáyo nuréwapíyiro re urígíawixíní, “Seyíne Judayene tńńí xixení imóníƒrí nání negí aró Moseso rínípi iyí símí só míwákwínípa nerónáyí, Gorixo yeáyí seayimíxemeapaxí meníní.” urarínagfá ² Poro tńńí Banabaso tńńí xwíyƒá símí tńńí xímíxímí níńro xwíyƒá ayá wí nířiga níwiáƒńímearo néfasáná ámá e dání Jisasoyá síyikí imónigfáyí re rínigíawixíní, “Poro tńńí Banabaso tńńí negí wa tńńí Jerusaremi nání nuro wáƒ wurimeiarigfáwa tńńí ámá e dání Jisasoyá síyikí imónigfáyo wípenweagfáwa tńńí nerímeánímáná ‘Iyí símí só wákwíníƒpoyí.’ neararigfá rípi nání xwíyƒá níxíróná, ayí naníříní.” níříníro ³ uowáraúáná awa xwíá Pinisiayí ríníńířimí tńńí Samaria píropenisíyo tńńí nípurfá aní apí apimí Jisasomí díní níwíkwíroro nání xexírímeá imónigfá wíyoní wíyoní émayí Gorixo tƒámíní kínímónigfápi

nánì e e áwàṅƒ nura nìmúroróná yayƒ nìwimóá ugƒawixìní.

⁴ E nemowa rìxa Jerusaremi nìrémoro aṅƒ e dánƒ Jisasoyá sìyikƒ imónìgƒáyƒ t́nì wigƒ wipenweagƒáwa t́nì wáƒ wurimeiarigfáwa t́nì yayƒ wiemeááná Poro t́nì Banabaso t́nì awaú émáyƒ t́ṅƒ e emearíná Gorìxo egƒ wéyo dánì néra unƒ nìpìní nánì repìyƒ wiaríná re enìnigìní.

⁵ Parisi imónìgƒá Jisasomi d̀ṅƒ wìkwíroarigfáwa nìwiáp̀nìmearo re rigƒawixìní, “Émá Jisasomi d̀ṅƒ wìkwíroarigfáwì negƒ iyƒ símƒ śfó wákwínarìṅwápi mepa epaxƒ wì mimónìní. Ayƒ ṅwƒ ikaxƒ negƒ aríto Moseso eanƒpimi mìxƒdìpa neríná, ‘Ayƒ ananìrìní.’ urìpaxƒ mimónìní. Ayo nuréwapìyirane ‘Apimi anìṅƒ minì xídíƒrìxìní.’ urìwanìṅìní.” rigƒawixìní.

⁶ Ayìnánì wáƒ wurimeiarigfáwa t́nì Jisasoyá sìyikƒ imónìgƒáyo wipenweagƒáwa t́nì apì nánì xwìyƒá imìxanìro nánì awì neánìro ⁷ rìxa xwìyƒá ayá wì rìrowiáƒƒ nìnásáná enáná Pitaonìwiáp̀nìmearì re urìṅìnigìní, “Gƒ nìrìxìmeá imónìgƒoyíné, xámì dánì émáyƒ xwìyƒá yayƒ neainarìṅpì aríá wìro d̀ṅƒ wìkwíroro epíƒría nánì soyínéyá wo iwamíó wáƒ urìwìnìṅìrì Gorìxo eyíroṅo, ayƒ nionì enagì nánì soyíné nìjǎrìní. ⁸ Nionì ayo wáƒ urìmeááná Gorìxo —O ámayá xwìoxíyo imónìṅpì ǹnì nánì nìjǎ imónìṅorìní. O xegƒ kwìyƒpì nene neaiapìṅpì axpì m̀nì nìwirìṅpì d̀nì síwá rénìṅƒ neainrìní. Émáyƒ enì d̀ṅƒ ǹnìkwíroróná, ayƒ ananìrìní. Síwá énìṅƒ neainrìní. ⁹ Judayene xegƒ b̀ nì neaiirì émáyo xegƒ b̀ wìirì enìmanì. Nene

neaiŋípa axípi ayí eni diŋí wíkwíroariŋagífa níwíníri yokwarímí wiŋíriní. ¹⁰ Ayínáni soyíné Goríxo wíkwí oneaóníri pí nání yariŋoi? Nwá ikaxí Moseso eaŋípimi dání saŋí negí aríowa anani nimeámi upaxí mimóniŋípi — Api, ayí ŋwá ikaxí negí aríowa oxídaneyíníroná níxídiŋpaxí mimóniŋípiríní. Api pí nání é má Jisasomi diŋí wíkwíroarígífáyo wíkwíararíro yariŋoi? Soyíné Goríxo ayo míwíkwíaríŋípi wíkwíararíro neríŋípimi dání Goríxo nene wíkwí oneaóníri yariŋoi. ¹¹ Nene diŋí wí re mímó, ‘Nwá ikaxí eániŋípi xídaríŋwápimi dání yeáyí neayímíxemeapaxíriní.’ wí mímó diŋí re neaiŋímóníni, ‘Ámíná Jisaso é máyo wá níwianíri ayo nání wayíá upeiŋíyo dáníni Goríxo yeáyí uyímíxemeaaríŋípa Judayene eni axípi e yeáyí neayímíxemeaaríŋíriní.’ Diŋí e neaiŋímóníni.” uríŋínigíni.

¹² Awí eánígífáwa xwíyíá bí mírí síni aríáni níwíro yaríná Banabaso t́ni Poro t́ni éf nírori xwíyíá nuríri emímí t́ni ayá ríwamónípaxí imóniŋí t́ni awaú é máyí t́ni e wáí urímearíná Goríxo egí wéyo dání wíwapiyíŋípi nání repíyí níwiri ¹³ ríxa nírarímáná eŋáná Jemiso níwíáŋíni mearí re uríŋínigíni, “Gí nírixímeá imónígífoyíné, xwíyíá níoniyá bí eni aríá nípoyí. ¹⁴ ‘Goríxo é máyí nání wí diŋí mímoaríníni.’ yaiwiagwá aiwí xewaníŋo é máyí wí níoniyá imóníŋíriní níwíeyíroríŋípimi dání á má ayí nání monípi iwamíó síwá neaiŋíriní. Api nání Saimono ríxa repíyí neaiŋoi. ¹⁵ Agwí o nearípi, ayí wíá rókiamoagífáwa Depitoyá íwíaríawé nání

niriro eagfá rípi t́ni xixeni imónini, ¹⁶ ‘Api nipiini nimónimáná enáná Gorixoní ámi nibiri ańj segf mǐxǐ ináyf Depitoyá pineamioagiwá ámi mirimfáriní. Aniwá xwirfá ikixeníńpí ámi nimiriri sńj imiximfáriní. ¹⁷ Ayf rípi nání e emfáriní. Judayf gwf axrí marfái, áma gwf wirf wirí nńni Ámináoní t́ámíni obfpoyniri nání ámi api e mirimfáriní. Ayf éma nioniyá imónfirixiniri wéyo fá umirĩńyáf nioní t́ámíni obfpoyniri ámi mirimfáriní. ¹⁸ Ámináoní xwiyfá rípi seyfné nijfá oimónfpoyniri eníná dání searĩńoní seararĩńni.’ Xwiyfá wfá rókiamoagfáwa eagfá api t́ni Saimoní nearfpi t́ni xixeni imónini. ¹⁹ Ayinání dńj nioniyá ení rípirini. Éma Gorixo t́ámíni ukiniimónarigfáyo upupǐgǐ mǐwikáripa oyaneyi. ²⁰ Nwf ikaxf eáníńj nipiini nání mǐwikwiáripa nemáná aí sa payf wí nearane re urfwanĩgini, ‘Judayene xwirfá neainipaxf imónĩńf rípi rípi mepa éfirixini. Áma wí mimónf ńwfá imónĩńpí nání ridiyowá yarigfápi mĩnĩpa éfirixini. Apixf nimearfná sewini mĩmeánípa éfirixini. Nanwf gwf sńwĩyo xiráná ragf sini enĩpi mĩnĩpa éfirixini. Rakiwf ení mĩnĩpa éfirixini.’ Apini payf nearane urfwanĩgini. ²¹ Áma eníná dání nera nibiro nene ńweańwá ríná ení Sabarfá ayf ayo ańj api apimí áma wa ńwf ikaxf Moseso eańpimí dání fá roro uréwapĩyiro yarĩńagfá nání émayf Judayene xwirfá neainarĩńpí nání nijfá imónĩńoi. Ayinání rfwamĩńf apini nearane e urfwanĩgini.” urĩńnigini.

Émáƒ nání payƒ nearo wiowárigá nánirini.

²² Wáƒ wurimeiarigáwa t́nɪ́ Jerusaremɪ́ d́nɪ́ Jisasoyá sɪyikɪ́ imónigá ńnɪ́ t́nɪ́ wigɪ́ wipenweagáwa t́nɪ́ enɪ́ dɪɪ́ ná bɪnɪ́ nɪxiriro re rɪnigáwixɪnɪ́,

“Negɪ́ wí Poro t́nɪ́ Banabaso t́nɪ́ payƒ nɪmaxirimí upɪ́rɪ́ nánɪ́ nɪrɪ́pearanénáyɪ́ nanɪ́rɪnɪ́.” nɪrɪnɪ́ro Judasomɪ́ —O xegɪ́ yoɪ́ ámɪ́ bɪ́ Basabasorɪnɪ́. Omɪ́ t́nɪ́ ámɪ́ wo Sairasomɪ́ t́nɪ́ —Awaú Jisasomɪ́ dɪɪ́ nɪwɪkwɪroro nánɪ́ xexirimeá imónigáyo seáyɪ́ e imónigáwaurɪnɪ́. Awaúmɪ́ nɪrɪ́pearo ²³ payƒ re nɪrɪnɪ́ eánɪɪ́pɪ́ wiowárigáwixɪnɪ́, “Wáƒ wurimeiarɪɪwáone t́nɪ́ Jisasoyá sɪyikɪ́ imónigáyo umenweanwáone t́nɪ́ nene segɪ́ sérɪximeá imónɪɪwaéne seyɪ́né negɪ́ nɪrɪximeá imónigáyɪ́né nánɪ́ —Wiyɪ́né anɪ́ yoɪ́ Adiokɪyo ɪweagáyɪ́né, wiyɪ́né Siria pɪropenisɪyo ɪweagáyɪ́né, wiyɪ́né Sirisia pɪropenisɪyo ɪweagáyɪ́né. Seyɪ́né nánɪ́ payƒ rɪpɪ́ nearɪ́ wiowárenaparɪɪwɪnɪ́. Seyɪ́né nɪyɪ́né nɪ́ yayɪ́ oseainɪnɪ́. ²⁴ None rɪxa arɪ́a re wíwá rɪnɪ́, ‘Negɪ́yɪ́ wí none “Soyɪ́né nuro e urɪ́poyɪ́.” murɪ́wámɪ́ ayɪ́ seyɪ́né t́e nánɪ́ nɪ́bɪro searéwapɪyarɪ́ná dɪɪ́ rɪ́a seaxerɪ́ dɪɪ́ sɪmɪgwá seayinɪ́rɪ́ enɪ́rɪnɪ́.’ arɪ́a e wíwá enagɪ́ nánɪ́ ²⁵⁻²⁶ none rɪxa dɪɪ́ ná bɪnɪ́ t́nɪ́ nɪmónimáná ‘Ayɪ́ rɪpɪ́ neranéná nanɪ́rɪnɪ́.’ neaimónɪ́rɪnɪ́, ‘Ámá negɪ́ wamɪ́ nɪrɪ́pearane Banabasomɪ́ t́nɪ́ Soromɪ́ t́nɪ́ —Awaú nene dɪɪ́ sɪxɪ́

uyiŋwáwaúrini. Negƒ Áminá Jisasi Kiraiso nání wáƒ nurimeriná yoƒ mayƒ nimóniri urimegfiwaúrini. Awaúmi tƒni negƒ wami tƒni seyíne tƒŋƒ e nání nurowárenapiríná, ayƒ nanjirini.’ neaimónirini. ²⁷ Ayináni ríwamiŋƒ re eaariŋwápi Judaso tƒni Sairaso tƒni awaú manjƒ tƒni eni anani áwanjƒ searƒisixiniri urowárarinwini. ²⁸ None xwiyƒa nimixiranená kwiyƒ Gorixoyáyo dáni re riníwanigini, ‘Nwƒ ikaxi ayá wí sanjiniŋƒ imóniŋƒpi miwikwiáripáni.’ riníwanigini. Nwƒ ikaxi émáyíne aga pini miwiáripaxi imóniŋƒpi, ayƒ ripinirini. ²⁹ Ámá wigƒ mimóni ŋwƒa imóniŋƒpi nání ridiyowá yarigfápi minipa érixini. Rakiwƒ minipa érixini. Nanwƒ gwƒ siŋwíyo xiráná ragƒ sini enagi nání minipa érixini. Apixi nimearoná sewini mimeánipa érixini. Seyíne nene ríwá apini e nerónayí, ayƒ apáni yariŋo. Negƒ xwiyƒa apirini.”

E niri ro payƒ eagfawixini. ³⁰ E nemowa miniwowáraná awa payƒ nimeámi Adioki nání niwero niremómáná ámá e dánjƒ Jisasiyá siyiki imónigfáyo awí neaárimáná payƒ miní wíagfa ³¹ ayƒ ƒa nroróná xwiyƒa enjƒ riremíxi niwiro eaniŋagi nání diŋƒ níƒa winiŋiniginí. ³² Diŋƒ níƒa winaríná Judaso tƒni Sairaso tƒni awaú eni wƒa rókiamoarigfiwaú enagi nání wigƒ xexirímeá imónigfáyo xwiyƒa ayá wí bi tƒni enjƒ riremíxi niwiri enjƒ sixi niwímixiri egfisixini. ³³ E nemowaú sƒa wí e niŋweagfisáná enáná awaúmi

ámí wigí urowárigfáwa tñí e nání nurowáiro yayí wíowárigfá nání xexírímeá imónigfá e ñweagfáyo píní ñíwíarímí kiki fá néra ugísisixíní. ³⁴ [Jerusaremí nání nuri aiwí Sairaso “Adiokiyo ámí bí tñí ñíñwearíná, nañí emíñí.” yai-wiñínigíní.] ³⁵ Awaú e éagí aí Poro tñí Banabaso tñí Adiokiyo ñíñweari áamá obaxí wí tñí nawíní xwíyí fá Ámínáoyápi wáf urímeri uréwapíyiri egísisixíní.

Poro tñí Banabaso tñí ewáramónigí náníñí.

³⁶ E nemowaú ríxa sía wí múróaná Poro Banabasomí re uríñínigíní, “Yawawi ámí nurai añí api apimí xwíyí fá Ámínáoyápi wáf nurímerainá áamá Jisasomí dñí ñíwíkwíroro nání yegí ñírixímeá imónigfáyí aríge ría ñweañóñíñí síñwí owíñímeaaiyí.” uríagí ³⁷ Banabaso “Ayí ananíñí.” ñíyaiwirí “Joní Mako ení yawawi tñí nawíní owaneyí.” wimóníagí aiwí ³⁸ Poro aríki re uraríñagí nání, “Xámí wáf urímeanírane nuranéná síní nápi oyaneyíñíñí nání mú Pabiria píropenísyó dání píní ñíyeawíarímí uño ámí yawawi tñí nawíní ñíwirímeámí mupa oyaiyí.” uraríñagí nání ³⁹ míxí ñíñínowieánfísáná apimí dání newáramóníri Banabaso Joní Makomí ñíwirímeámí nuri sípíxí womí ñípíxemoáníri ñíñweari píñíñwí Saipírasiyí ríñíñpimí nání ugísisixíní. ⁴⁰ E nání úagí aí Poro Sairasomí ñímeari xexírímeá imónigfáyí awaú wáf emearíná Ámínáo wá ñíwianíñí uméwíñíñíñíñí omí wéyo míñí wíáná e dání píní ñíwíarímí nuri

41 Siria p̄ropenis̄yoy t̄n̄i Sirisia p̄ropenis̄yoy t̄n̄i áw̄n̄i e nuri aṅf̄ ap̄i apim̄i n̄irémómáná ámá Jisasoyá s̄iyikf̄ imónigf̄á w̄ȳf̄ w̄yoy nuréwapiya nuríná eṅf̄ sixf̄ w̄im̄ix̄igf̄isix̄in̄i.

16

Poro Timotiom̄i n̄iwirimeám̄i uṅf̄ nán̄ir̄in̄i.

¹ Poro aṅf̄ Debiyi r̄in̄iṅf̄pim̄i n̄irémor̄i ám̄i nur̄i Risit̄irai r̄in̄iṅf̄pim̄i n̄irémor̄íná w̄in̄iṅf̄in̄iḡin̄i. Ámá Jisasom̄i x̄idarigf̄áyf̄ wo —O xegf̄ yoƒ Timotior̄in̄i. X̄ínáí Jisasom̄i d̄iṅf̄ w̄ikw̄roar̄iṅf̄ w̄ir̄in̄i. Í Judayf̄ eṅaḡi aí om̄i xano Ḡirikiyf̄r̄in̄i.

² Ámá Risit̄ira ṅweáyf̄ t̄n̄i Aikoniam̄i ṅweáyf̄ t̄n̄i Jisasom̄i d̄iṅf̄ n̄iw̄ikw̄r̄oro nán̄i xex̄f̄xex̄ir̄imeá imónigf̄áyf̄ Timotio nán̄i “Ámá naṅf̄ wor̄in̄i.” rariḡor̄in̄i. ³ O nán̄i Poro “Yawawi t̄n̄i naw̄in̄i oemeaneȳf̄.” n̄iwimón̄ir̄i nán̄i om̄i n̄imear̄i iyf̄ s̄m̄f̄ s̄f̄o wákwiṅf̄in̄iḡin̄i. Ayf̄ r̄ip̄i nán̄i e eṅf̄in̄iḡin̄i. Judayf̄ ar̄iwám̄idán̄i ṅweagf̄áyf̄ n̄n̄i o xegf̄ xano Ḡirikiyf̄ eṅaḡi nán̄i x̄f̄o iyf̄ s̄m̄f̄ s̄f̄o m̄iwákw̄in̄iṅf̄p̄i nán̄i nijf̄á e imónigf̄á eṅaḡi nán̄i Poro negf̄ Judayo wáƒ ur̄imear̄íná om̄i ar̄f̄á m̄iwipa ep̄r̄ix̄in̄ir̄i iyf̄ s̄m̄f̄ s̄f̄o wákwiṅf̄in̄iḡin̄i.

⁴ Aṅf̄ ap̄i apim̄i nurára n̄imúroróná xw̄iyf̄á wáƒ wurimeiarigf̄áƵáwa t̄n̄i Jerusaremiyo Jisasoyá s̄iyikf̄ imónigf̄áƵáyo wipen̄weagf̄áƵáwa t̄n̄i awa xw̄iyf̄á n̄im̄ix̄iróná r̄in̄arigf̄á r̄ip̄i, “Negf̄ ṅw̄f̄ ikaxf̄ eán̄iṅf̄ r̄ipim̄in̄i émá Jisasom̄i d̄iṅf̄ n̄iw̄ikw̄r̄oro nán̄i negf̄ n̄ir̄ix̄f̄imeá imónigf̄áyf̄ ogám̄f̄ mepaxf̄ imónin̄i. Apim̄in̄i n̄ix̄d̄iróná apán̄ir̄in̄i.” e r̄in̄arigf̄áƵáƵáƵá nán̄i áwan̄f̄ nurára

múroarịᅇagfá nánì ⁵ aᅇf apì apimì áamá Jisasoyá sịyikf imónigfáyf dᅇᅇf wᅇkwfroarigfápì eᅇf neánìro xaíwf íá nìxìrìro nánì śfá ayf ayo áamá ámì wí Jisasomì dᅇᅇf nìwᅇkwfroro wínìyf t́nì kumìxìnagfárìnì.

Poro Tirowasìyo nᅇᅇwearfná orᅇᅇá wᅇnᅇᅇpì nánìrìnì.

⁶ E nemowa pìropenìsf biau Pìrigia t́nì Garesia t́nì rìnᅇᅇpiau t́ᅇᅇmìnì warfná kwíyf Gorìxoyápì xe Esia pìropenìsfyo nánì nuro áamá e ᅇweagfáyo xwíyíá yayf winìpaxfpi wáf uriméfrìxìnìrì sᅇᅇwí mᅇwínf urakiowárᅇᅇnìgìnì. ⁷ Awa ámì wímìnì nánì nìkìnìmónìro nuro rìxa Maisia pìropenìsfyo

nìrémómáná Bitinia pìropenìsfyo nánì owaneyìnìrì yarfná ámì kwíyf Jisasoyápì xe oúpoyìnìrì sᅇᅇwí mᅇwínf urakiowárᅇᅇnìgìnì.

⁸ Awa Maisia pìropenìsfyo nìmúroro aᅇf Tirowasìyì rìnᅇᅇpimì nánì nᅇwero

⁹ nìrémómáná śfá ayimì áríwìyimì Poro sá weᅇáná orᅇᅇá wᅇnᅇᅇyí wᅇnᅇᅇnìgìnì. Ámá

Masedonia pìropenìsfyo dánf wo éf nìrorì waunf rìxᅇᅇf “Joxì Masedonia re nánì nìbìrì arìrá neaì.” urarᅇᅇagì orᅇᅇá e nᅇwìnìrì

nánì ¹⁰ none (rᅇwamᅇᅇf rìpì eaᅇáonì t́nì) re yaiwᅇᅇwanìgìnì, “Gorìxo rìxa áamá ayo e dánì wáf ourìmépoyìnìrì sᅇwá nᅇneairì orᅇᅇá rᅇa neapárarìnì?” nᅇyaiwirane Masedonia t́ámìnì nánì píyo wanìrᅇwìnìrì ṕfá neranéná sᅇpìxí wo e nánì umìnìrì yarᅇᅇagì wᅇnᅇᅇwanìgìnì.

Ridiaí níkínimónírí Jisasomí dínjé wíkwíronjé náníríní.

¹¹ E nemone sípíxomí nípíxemoánírane níñwearane anjé Tírowasíyí ríníñjípímí dání píní níwíárímí nurane píríñwá Samotíresíyí ríníñjípímí tñjé e nání nímeámí nurane ní múrorane sá wenjwáone wíápí tñní anjé Niaporisíyí ríníñjípímí tñjé e nání nímeámí nurane wíárí ní múrómáná ¹² e dání anjé Píripaíyí ríníñjípímí —Anjé Masedonia píropenísíyo íkwíróníñjé seáyí e imóníñjéyí, ayé bí Píripaíríní. Romíyí níbíro anjé apímí dání anjé ní míríro ñweagfápiríní. Apímí none ní rémómáná sá obaxí wí e níñwearane ¹³ Sabaráyo “Inígí wearíñú tñjé e ámá Goríxomí xwíyífá rírímí wíarígíeríní.” níyáiwirane anjé apímí nání ákíñjá fíwíyo nípeyearane inígí e wearíñjé ú tñjé e nání níwerane éf níñweámáná apíxí e awí neáníro ñweagfíwamí xwíyífá yayí neainaríñjípí uraríná ¹⁴ apíxí wí —Í xegí yoƒ Rídiáíríní. Anjé Taiatairai ríníñjípímí dánjíríní. Í rapírapí ayífá ríñjé nígwí xwé ronjípí nígwí xení nání bí yaríñjíríní. Judáyí mimóníñjé aí Goríxomí wáyí níwírí nání yayí wíaríñjé wíríní. Í xwíyífá Poro raríñjípí arfá níwírí Goríxo í xwíyífá apí dínjé íkwíropaxí oimónírí xwíoxíyo píráníñjé wímíxáná í “Poro neararíñjípí neparíní.” níyáiwírí Jisasomí dínjé wíkwíronjínigíní. ¹⁵ Jisasomí dínjé níwíkwírorí ríxa wayí nímearí ámá xegí anjwámí í tñní nawíní ñweagfáyí ení wayí nímearo e nemáná í re nearíñjínigíní, “Soyíné re níniáiwírónáyí, ‘Neparíní. Ámínáomí dínjé wíkwíróf wíríní.’”

niniawirónáyí, gí aniwámi nání nĩbĩro ananí sá wepĩrĩréoĩ?” Anĩjĩ minĩ e nearayĩagĩ nání í tĩnĩ uŋwanigĩnĩ.

Poromĩ tĩnĩ Sairasomĩ tĩnĩ gwĩ anjyoyowĩrĩrĩgĩfá nánírĩnĩ.

¹⁶ E nemone sá wiyi Gorixomĩ xwiyfá rĩrĩmĩ wiarĩgĩe nání warĩná apĩxĩ wĩ —Í áamá wiyá xĩnánínĩjĩ nimónĩrĩ omĩjĩ wiiarĩjĩrĩnĩ. Imfó xixéroarĩjĩpimĩ dání áamá sinĩ majfá imónĩgĩfapĩ áwanjĩ urékweaarĩjĩrĩnĩ. Áamá imĩ xiáwowánĩjĩ imónĩgĩfáwa í ámányo áwanjĩ urékweaarĩjĩpimĩ dání nigwĩ xwé urápayarĩgĩrĩnĩ. Í none tĩnĩ ófĩyimĩ órórĩ ninĩranéná ¹⁷ í Poro tĩnĩ none númĩ nĩneaxfĩrĩ arfki rĩfaiwá re nĩra neaxfĩdĩjĩnigĩnĩ, “Áamá rowa Nwťá wiyoy nimúrurĩ aga seáyĩ émĩ imónĩjomĩ xĩnáníwánĩjĩ nimónĩro omĩjĩ wiiarĩgĩfáwarĩnĩ. Ófĩ Nwťá e imónĩjoo nene yeáyĩ neayimixemeanfá nání inĩjĩyĩ nání wáƒ neararĩgĩfáwarĩnĩ.” nĩra neaxfĩdĩjĩnigĩnĩ.

¹⁸ Ámĩ ámĩ sá ayá wiyoy axĩpĩ e nĩneaxfĩdĩrĩná e rayarĩjagĩ nání Poro rĩxa anĩjĩ bĩ onĩmiápĩ mĩwinĩpa yarĩjagĩ nání nĩkĩnĩmónĩrĩ imfó imĩ xixéroarĩjĩpimĩ mĩxĩ re urĩjĩnigĩnĩ, “Jisasi Kiraisoyá enjĩ eánĩjĩyoy dání sekaxĩ re rĩrarĩjĩnĩ, ‘Apĩxĩ rĩmĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ uĩ.’ rĩrarĩjĩnĩ.” uráná re enjĩnigĩnĩ. Sinĩ mé imfó apĩ imĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ uŋnigĩnĩ. ¹⁹ Imĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ úáná xanowánĩjĩ imónĩgĩfáwa re nĩyaiwiro, “Ófĩ apĩxĩ rĩ áwanjĩ rékweaarĩjĩpimĩ dání nigwĩ meayarĩjwáyĩ rĩxa anĩpá imónĩgoĩ. Ámĩ bĩ sinĩ meapaxĩ mimónĩnĩ.” nĩyaiwiro Poromĩ tĩnĩ

Sairasomi t́n̄i fá n̄ixero makerfá im̄ixarigf̄e nán̄i níropém̄i nuro gap̄imanowa siṅw̄f̄ anigf̄e dán̄i xw̄rixí oumeaneȳn̄iro n̄imeám̄i nuro ²⁰ awa t́ṅf̄ e n̄wár̄iro re uxekw̄mogf̄awix̄n̄i, “Ámá Judayf̄ rowaúȳf̄ ámá negf̄ an̄f̄ r̄ipim̄i ṅweagf̄áyo nearakiowár̄ipaxf̄ yar̄iṅagf̄i nán̄i nene pírán̄iṅf̄ m̄iṅweapaxf̄ neaimónar̄n̄i. ²¹ Siw̄f̄ nene Romiyene imón̄iṅagwi nán̄i gap̄imanf̄ȳf̄néyá siṅw̄f̄yo dán̄i anan̄i fá x̄ir̄irane x̄f̄dirane epaxf̄ w̄i mimón̄iṅf̄p̄i ámá rowaú wáf̄ nearar̄iṅi.” uráná re eṅ̄iniḡn̄i. ²² Ámá e ep̄f̄royf̄ egf̄áyf̄ en̄i n̄wiáp̄n̄imearo awaúmi m̄ixf̄ wian̄iro yar̄fná gap̄imanowa egf̄ iyf̄á nupír̄iro porisf̄ wam̄i sekaxf̄ re ur̄igf̄awix̄n̄i, “Soxf̄ mép̄epoyf̄.” ur̄f̄agf̄a ²³ iwan̄f̄ r̄ip̄i r̄ip̄i n̄imepeayimáná n̄iméra nuro gw̄f̄ an̄f̄yo n̄wár̄iróná gw̄f̄ an̄f̄yo awí mearoar̄iṅom̄i re ur̄igf̄awix̄n̄i, “Jox̄i awaúmi éf̄ mupaxf̄ imón̄iṅf̄ ṅwir̄arar̄iṅwáp̄i n̄iṅwir̄ar̄imáná pírán̄iṅf̄ awí mearóir̄ix̄n̄i.” ²⁴ Sekaxf̄ e uráná awaúmi gw̄f̄ an̄f̄yo n̄imeám̄i n̄ipáwiri awawá ná ín̄im̄i ikw̄rón̄iṅf̄pim̄i nán̄i n̄imeám̄i n̄ipáwiri e n̄iṅwir̄ar̄ir̄fná re eṅ̄iniḡn̄i. Egf̄ sikw̄f̄ íkf̄á wárá w̄inam̄i n̄iwix̄f̄mori wárá w̄ina t́n̄i n̄iwak̄ir̄wiár̄imáná rokim̄f̄ yár̄iṅ̄iniḡn̄i. ²⁵ E wikár̄f̄agf̄a aí r̄ixa ár̄iwegf̄ imón̄iṅáná Poro t́n̄i Sairaso t́n̄i Gor̄ixom̄i xw̄iyf̄á r̄ir̄im̄f̄ wiri yayf̄ umean̄iri nán̄i soṅf̄ r̄iri yar̄iṅagf̄i ámá gw̄f̄ an̄f̄yo ṅweagf̄áyf̄ arf̄á wiar̄fná re eṅ̄iniḡn̄i. ²⁶ Pobonf̄ xw̄f̄á aí t́n̄i yaiwiámf̄ méáná gw̄f̄ an̄iwá n̄im̄ir̄ir̄fná s̄ṅá piará xw̄f̄ám̄i eap̄in̄iṅȳf̄ r̄iwóm̄in̄im̄in̄ir̄i ner̄fná re eṅ̄iniḡn̄i. Gw̄f̄ an̄f̄ ówan̄f̄ n̄fn̄i f̄kw̄inowiri senf̄á ámáyo yár̄in̄iṅȳf̄

nɛnɛ ɪkweánowiri enɛnigɛnɛ. ²⁷ Gwɛ anɛwámɛ awí mearoarɛŋo sá weŋe dánɛ nɛwɪáƳnɛmearɛ wenɛŋɛ éyɛ wɛnɛnɛnigɛnɛ. Gwɛ anɛ ówanɛ ɪkwɛnowɛŋagɛ nɛwɛnɛrɛ “Gwɛ ŋweagfá nɛnɛyɛ rɛxa éf úfawɛxɛnɛ.” nɛyairɛ ámá ayɛ éf úfá nánɛ gapɛmanowa nionɛ nɛpɛkɛpɛrɛxɛnɛrɛ xegɛ kirá nɛmɛxearɛ rɛxa pɛkɛnɛmɛnɛrɛ éyɛ ²⁸ Poro enɛ tɛnɛ rɛfaiwá nurɛrɛ re urɛnɛnɛnigɛnɛ, “Jɛwanɛŋoxɛ mɛpɛkɛnɛpanɛ. Gwɛ ŋweaŋwáone nɛnonenɛ sɛnɛ riwone ŋweaŋwɛnɛ.” urɛagɛ ²⁹ o awí mearoarɛgɛfá wɛfámɛ “Uyɛwɛ nɛmɛxáromeaénapɛpoyɛ.” nura mɛrɛ nɛpáwirɛ wáyɛ winɛagɛ enɛ óf nɛkárɛga Poro tɛnɛ Sairaso tɛnɛ tɛgɛíe nɛpɛkɛnɛmearɛ ³⁰ awaúmɛ nɛmɛxeámɛ nɛpeyearɛ bɛarɛwámɛnɛ nɛrómáná re urɛnɛnɛnigɛnɛ, “Ápowagwí Gorɛxo yeáyɛ nɛyimɛxemeanɛ nánɛ pí emɛnɛ?” urɛagɛ ³¹ awaú re urɛgɛsɛxɛnɛ, “Ámɛná Jisasomɛ dɛŋɛ wɛkwɛróáná Gorɛxo yeáyɛ nɛrɛyimɛxemeanɛ ámá dɛxɛ anɛwámɛ joxɛ tɛnɛ ŋweagfáyo enɛ yeáyɛ uyimɛxemeanɛŋoɛ.” urɛgɛsɛxɛnɛ. ³² E nurɛri omɛ tɛnɛ ámá xegɛ anɛwámɛ ŋweagfá nɛyonɛ tɛnɛ xwɛyɛfá Ámɛnáo nánɛpɛ rɛrɛmɛ wɛáná ³³ sɛnɛ árɛwegɛ imónɛŋagɛ airɛ o awaúmɛ “Eɛnɛ.” nurɛrɛ iwanɛ mɛpɛfáyo igɛfá nɛweámáná re enɛnɛnigɛnɛ. Wayɛ mearɛ ámá xegɛ anɛwámɛ ŋweagfáyɛ enɛ wayɛ mearo nemáná enáná ³⁴ o awaúmɛ xegɛ anɛwámɛ nɛmeáa nɛpáwirɛ airɛ nɛxerɛ mɛnɛ nɛwirɛná xɛo tɛnɛ ámá xegɛ anɛwámɛ ɛnɛmɛ ŋweagfáyɛ tɛnɛ “Rɛxa Gorɛxomɛ dɛŋɛ wɛkwɛrówaénerɛanɛ?” nɛyairɛ nánɛ yayɛ seáyɛmɛ dánɛ néra ugɛfawɛxɛnɛ.

³⁵ Gapɛmanowa wɛfáƳ tɛnɛ nɛwɪáƳnɛmearo

porisí wami awí mearoaríño tńń e nání xwíyá yań re wiowárígáwixíni, “Omí ‘Ámá awaúmi wárei.’ urípoyí.” wiowáríagá awa nuro uráná ³⁶ o xwíyá apí Poromi áwaní nuriri re uríñinigíni, “Gapímanowa nioní nání xwíyá yań re wiowárénapáoi, ‘Awaúmi owáríni.’ wiowárénapáagá nání awagwí ananí nńwiapíri kikiíá néra úpiyí.” uríagi aí ³⁷ Poro re uríñinigíni, “Yawawi Romiyíwawi imóníñagwí aí mńkí wí meñagi aí gapímanowa, xwíríxí nńyeamero ámá obaxí sńwí anígé dání iwaní yeamepero gwí aníyo yeañwiráři egáwa ínimi nńyeamíxearo yeawáraníro ríraríño? Oweoi, aga wí e yeaipaxí mimóníni. Wiwaníñowa nńbiro ‘fwiapípiyí.’ yearáná peyeañwíi.” uríagi ³⁸ porisowa xwíyá Poro uríípi ámi nńmeáa nuro gapímanowami repíyí nńwiro “Awaú Romiyí waúrini.” uríagá awa aríá nńwiróná wáyí níkaríniro ³⁹ nuro awaúmi píyípiyí nuríro gwí aníyo dání nńmíxearo nńwáriróná arńkí wauní ríxíń re urayígáwixíni, “Awagwí aní rípimi pńni nńneawiárími nuríńá ‘Ayí nanířini.’ neaimónaríni.” urayaríñagá ⁴⁰ awaú gwí aníyo dání nńpeyeari aní apíxí Ridiaíyí ríñíyáiwámí nání nuri nńpáwiri ámá Jisasomí dńń nńwíkwíroro nání egí xexírńmeá imónígáyí tńń e nawíni nerímeániro xwíyá ámi bí tńń ení ríremíxí nńwiárími ugáwixíni.

17

Tesaronaika ñweáyí Poromí tńń Sairasomí tńń iwaní weaníro egá nánířini.

¹ E nemowa e dání nuro aní biaú Abiporisi t́nì Aporonia t́nì rìnìḡpiaúmì nìmúróa nuro aní Tesaronaikaì rìnìḡpimì —Aní apimì Judayí wigí rotú aní wiwá m̀r̀r̀ǹḡpim̀r̀ǹ. Apimì nìrémómáná ² Poro xegí íníná yarìḡpa e enì axípi nerì Sabaríá wiyau wiyimì Judayí wigí rotú aníyo awí neánìro ḡweanáná nìwímearì Bìkwí Gorìxoyáyo dánì nurenḡwìpéa nurínná ³ ayí re oyaiwípoyìnrì urayìḡnìḡnì, “Bìkwíyo dánì apì apì nìrìnrì eánìḡagí nánì áamá yeáyí neayimìxemeanfa nánì Gorìxoyá dḡḡ t́nì aríowayá xwíá piaxíyo dánì iwiaronfoyì rarìḡwáomì wa pìkíáná r̀ǹḡ o nìmearì xwárpáyo dánì wiápnìmeanḡpì apimì wì nìmúropaxí mimónìnì.” oyaiwípoyìnrì m̀k̀p̀ nánì uréwapìyirì m̀ḡ nìróa urì nerínná re urayìḡnìḡnì, “Áamá Jisasoyì r̀ǹḡ ro, nionì wáƒ seararìḡáo, o ayí áamá yeáyí neayimìxemeanfa nánì aríowayá xwíá piaxíyo dánì iwiaronfoyì rarìḡwáorìnì.” urayìḡnìḡnì. ⁴ E nurìr̀ḡpim̀ dánì Judayí wíyo dḡḡ uk̀ǹm̀x̀ag̀ ayí dḡḡ “Neparìnì.” nìwipìmónìrì nánì Jisasomì dḡḡ nìwìkwíroro Poro t́nì Sairaso t́nì nawínì nìkumìxinìro G̀r̀k̀ỳ Gorìxomì wáyí nìwiro nánì yayí umearìḡfáyí obaxí t́nì aní apimì seáyì e nìmónìro meḡweagíawayá apìxí wíwa t́nì enì dḡḡ nìwìkwíroro nánì awaúmì nìkumìxinayiro yarínná ⁵ Judayí Jisasomì dḡḡ m̀ẁk̀ẁr̀of̀áwa awaúmì sipí dḡḡ nìwíawiro nánì nìwiápnìmearo re egíawixìnì. Makeríá imìxarìḡfè dánì áamá sipíyí wa Poromì t́nì Sairasomì t́nì wikí nìwónìro m̀x̀ wip̀r̀ nánì

símfráxwíró nīwiemero ayí rīxa ikwīkwierí nīga uro wīkí nīwóga uro yarīṅagfa nīwīnīro nīwirīmeámí anjí apīmí áwīnīmí nīpuróná mīxíní nēpīmīxamóá nīpuro Poro tīnī Sairaso tīnī anjí Jesonoyáiwámí rífa ṅweañīnīro e nání nuro awaúmí ámá negí anjí rīpīmí ṅweagfáyíyá sīṅwí anīgíe dání xwírīxí oumeaneyīnīro anjí iwámí pírí fkwīeámí néra nīpáwīro ⁶ awaú nání pífá nīmegīnīro nání Jesonomí tīnī Jīasomí dīṅf nīwīkwírōro nání xexírímeá imónīgíá wamí tīnī íá nīxero anjí apīmí dání gapīmanowa tīṅf e nání níropémí nuróná ríaiwá re nīra ugíawīxīnī, “Ámá anjí xwíá nīmīnī ikwírónīṅfyo ṅweagfáyí wīgí yarīgíápí mé pīnī owiárípoynīrī sīpīnī urekárarīgíáwa rīxa nene enī nīnearekárīro yarīṅoi. ⁷ Awa Jesono numīmīnīrī xegí anjīwámí nání nīpemeámí uṅowarīnī. Awa ṅwí ikaxí negí mīxí ináyí Sisao rīṅfīpí nīwīaíkīro xegí bī néra nuro re rarīgíáwarīnī, ‘Segí mīxí ináyí Sisao, ayí surímá mīxí ináyorīnī. Wo omí seáyí e wīmónīṅo xegí yoí Jīasorīnī.’ rarīgíáwarīnī.” ríaiwá e nīra nuro ⁸ ámá e epíroyí egfáyí tīnī anjí apīmí dání gapīmanowa tīnī ayí ríaiwá e rarīṅagfa aríá nīwīro sīmí nírónīro wīkí nīwóga nīwīápīnīmearo ⁹ gapīmanowa xwírīxí numéfasáná Jesonowa ámí axípí bī mēpa oēpoynīrī nīḡwí bī nurápīro wārīgíawīxīnī.

Poro tīnī Sairaso tīnī Beriayo egfīpí nánīrīnī.

¹⁰ Sífá ayīmí áríwīyīmí Jīasomí dīṅf nīwīkwírōro nání xexírímeá imónīgíáyí Poromí tīnī Sairasomí tīnī íá xīrīpírīxīnīrī rīxa anjí Beriaí rīnīṅfīpīmí nání éf urowáríagfa awaú

nuri anj apimi niremorina Judayya rotu anj e miringiwami nipawiri xwiyfa yayf neainarinjipi waf urigfisixini. ¹¹ Judayf Beria nweayf —Ayf Judayf Tesaronaika nweagfayf yapf mimoninjo. Dinj piraninj eyiroarigfayf enagf nani seayf e wimoninjo. Ayf simf nixeadfpeniro “Xwiyfa Poro neararinjipi arfa owianeyi.” n>wimoniro sfa ayf ayo re niyaiwiro, “O neararinjipi, ayf Bikwifo niringi eaninjipi tni nepa xixeni rfa imonini?” niyaiwiro Bikwipi fa niroa uro pfa nimera uro nerona ¹² obaxf wi Jisasomi dinj wkwiforo Grikif af anj apimi danj seayf e imonigfayf wi oxf tni apixf tni eni dinj wkwiforo yarina re eniginini. ¹³ Judayf Tesaronaika nweagfayf xwiyfa ripi, “Beriyayo eni Poro xwiyfa Gorixoya waf urarini.” rinarinagf arfa niwiro re egfawixini. Anj apimi nani nuro ama e danjyf Poromi mixf owipoyiniri simfrawiro wiemeana ama obaxf rixa epifoyf nero wikf niwoga wiapfimeagfawixini. ¹⁴ Ama obaxf rixa epifoyf nero wikf niwoga wiapfimeaarinagfa Jisasomi dinj niwkwiforo nani xexfexirimea imonigfayf sinwf e niwiniro re egfawixini. Apaxf me Poromi rawirawa tinj e nani ef uowarigfawixini. Poromi rawirawa tinj e nani ef nuowariro Sairaso tni Timotio tni sini e nweanana ¹⁵ ama Poromi ef nimiga ufayf omi sfa obaxfo nimera nufasana anj Atenisif riningipimi niremorero e dani waruana o ami sekaxf re uowariniginini, “Sairaso tni Timotio tni nioni tinj e nani bipaxf imoninanayf, anjni bafisixini.” uowarana omi e niwarimi

ugfawixini.

Poro Atenisi dani waf urijf nanirini.

¹⁶ Poro Atenisi dani awau nani wenijf nerif niñwearina anj apimi mimonif ñwfa imonijyf —Ayf xopaikigf xixegini ama imixigfayirini. Ayf aga ayá wí ami ami nimini ef nurara unijagf niwiniri nani simf nironimi nemerina ¹⁷ Judayfa rotu anjyo nipawiyiri ayf tini emá Gorixo nani diñf moarigfayf tini xwiyfa riniro sfa ayf ayo makerfa imixarigfe nani nuayiri ama o emina e rowapigfayf tini xwiyfa riniro nera nurina ¹⁸ amayo urewapiyarigfa Epikurianyi rinigfa wa tini Sitoikiyi rinigfa wa tini Poro tini ximiximf xwiyfa rinigfawixini. O waf nuririna Jisaso nani uriri ama xwaripayo dani wiapnimeapifa nani uriri yarijagf nani wa peayf niwianiro re rigfawixini, “Ama xwiyfa rirowiarf emearijf ro pi xwiyfa nearimniri rfa rarin?” riro wa “O anfnami danj ñwfa imonigfa ama anj midanjyfa nani nearimniri rfa rarin?” riro nero ¹⁹⁻²¹ omi niwirimeami nuro —Ama Atenisi danjyf tini ama anj midanj anj apimi urinigfayf tini kiki fa bi me anijf minf pi pi xwiyfa sijf rinifp arfa wiro awanj uriro yaniro nanini yarigfayirini. Ayf omi niwirimeami nuro Ariopagasiyi rinijpami dani xwiyfa rewapinarigfe nani niwirimeami nuro re urigfawixini, “Xwiyfa sijf joxi waf neararijfp nene piranijf arfa nisirane nijfa imonani nani awanj neare. Ayf rfp nani rirariñwini. Xwiyfa joxiya ninarina nene sini arfa miwiarñwapi rarijagf nani xwiyfa mkfpi nani nijfa imonani

nánì rìrarìṅwìní.” uríagfá ²² Poro Ariopagasi t́ṅf e dání éf nìrómáná re urìṅìṅìṅì, “Atenìsì d́ṅfíyíné, segf ṅwáfá imónìṅfípì nìmeróná awayìní ayá t́ṅf wéyo umearìṅagfá sṅwáf seanìṅìṅì. ²³ Ayf rìpì nánì seararìṅìṅì. Xámì nionì aṅf rìpìṁì nemerì segf ṅwáfá éf nurárára unìṅfíyo —Ayo seyíné yarìṅf nìwiro seáyì e umearìgáfáyorìní. Ayo píránìṅf sṅwáf mí nómìxa nurf́nà wìṅfánìṅìṅì. Éf urárárìṅf bìmì ríwamìṅf rìpì ‘ṅwáfá nene majfáó nánìrìṅì.’ eánìṅagf wìṅfánìṅìṅì. Ayínánì ṅwáfá seyíné majfá nìmónìro aiwì yarìṅf nìwiro seáyì e umearìgfo nánì áwanf bì osearìṁìṅì. ²⁴ ṅwáfá xwáfá rìrì nìrìṁìṅì imìxìrì amìpì ńṅf arìṁì eṅfíyí imìxìrì eṅo, o aṅfṅamì t́ṅf xwáfá rìṁì t́ṅf Ámìnáó seáyì e wìmónìṅo eṅagf nánì dṅf re yaiwìpaxf mìmónìṅì, ‘O aṅf nanwáf rìdìyowá yanf́wá nánì negf wé t́ṅf mìrarìṅwáyo ṅweaarìṅfìrìṅì.’ dṅf e yaiwìpaxf wì mìmónìṅì. ²⁵ Xewanìṅo áamá nìyonì wìgí dṅfìpì sìxì umìmorì sṅf nìmónìro aṅf upaxf imónìpìrì nánì wìṁìxìrì amìpì ńṅf áamá nìpìrì nánìranì, yìṅpìrì nánìranì, wìṁìxìyìrì yarìṅo eṅagf nánì rìpì enì yaiwìpaxf mìmónìṅì, ‘O amìpì wì nánì d́wáf ikeamónarìṅagf nánì negf wé t́ṅf arìrá wìpaxorìṅì.’ Dṅfì apì enì yaiwìpaxf wì mìmónìṅì. ²⁶ ṅwáfá o xewanìṅo re nìyaiwìrì, ‘Áamá gwáf arf arì e e ṅweapfìrìfárìṅì. Gwáf arf arì xìfáíwa xìrìpìrìf́íná íná íná imónìṅfárìṅì.’ nìyaiwìrì anìṅfìṅì neyíroárìṁáná áamá ná wonì imìxìṅfìpìṁì dání áamá gwáf wìrìf wìrì ńṅf nìmóga bìṅwárìṅì. ²⁷ Áamá gwáf arf arì ńṅf xewanìṅo nánì ṕfá néra nuro ámìrìṅfìṅf neróná sṅwáf

winimeapírfa nání xfo enj api e enjriní. E neri aí o nene xixegíní nweanwá gene gene tñj e dání ná jfamí mĩneaimóníní. ²⁸ Ayf rĩpĩ nání seararĩjíní. Segf sorixowa aí re rĩgfápi, ‘Nene enĩ Nwáfao neameaneneríní.’ rĩgfápi tñnĩ xixeni nene enj eánĩjĩ oyáyo dánĩ imónĩrane nwearane anj emerane yarĩjwínĩ. ²⁹ Nene Nwáfá o neameanene imónĩjagwĩ nání dĩjĩ re miyaiwipa oyaneyĩ, ‘Nepa Nwáfá imónĩjjo imónĩjĩpi, ayf ámaéne dĩjĩ nĩmorane wé tñnĩ xopaikĩgĩ imónĩjĩ nwfá sñjáyó dánĩ imixarĩjwápĩranĩ, sñjá gorfyo dánĩ imixarĩjwápĩranĩ, sñjá sirĩpáyó dánĩ imixarĩjwápĩranĩ, sa apĩnĩjĩ rfa imónĩnĩ?’ miyaiwipa oyaneyĩ. ³⁰ Ayinání Nwáfá o —O Gorixorínĩ. O ámá xámĩ o nání majfá nero wigf nwfápinĩ nĩméra bigfápi nání peá nĩmorĩ kikiáfá nĩwia nĩbĩrĩ aiwi agwĩ ámá ami gĩmĩ nweagfá nĩyonĩ re neararínĩ, ‘Segf fwf yarĩgfápi nání rfwĩmĩnĩ nĩmamoro sanĩjĩ nĩmónĩro nweápoi.’ neararínĩ. ³¹ Ayf rĩpĩ nání e neararínĩ. O sáf wiyimĩ ámá xwfá rĩrĩ nĩrĩmĩnĩ nweanwáyo xwiyfá pĩránĩjĩ nĩneamearĩrĩná wonĩ wonĩ negf yarĩjwápi nání yarĩjĩ imĩmĩ neainfa nání rĩxa rārĩjĩrĩnĩ. Nene xwiyfá neamearĩnfo enĩ rĩxa rĩpearĩjĩrĩnĩ. Nene ‘Rĩpearĩjjo, ayf orfani?’ yaiwianfwa nání o péo ámĩ sñjĩ neri owiápinĩmeanĩrĩ enj sĩxĩ weámixáná wiápinĩmeanĩrĩnĩ.” Poro e uráná re enjĩnigĩnĩ. ³² Ámá e awĩ eánĩgfáyf Poro xwiyfá “Xwáripáyó dánĩ wiápinĩmeanĩrĩnĩ.” rĩagi arfá nĩwiróná wĩ rĩperĩrĩ wigfawixĩnĩ. Wĩ

“Xwiyá joxi neararinjipi ríwéná ámi bi t́ni arfá sianfwarini.” urigfawixini. ³³ E uráná Poro réwapnarigfe dáni ṕni niwiarimi úagi aí ³⁴ áamá wí —Oxí wo xegí yoƒ Daionisiasoyi rininjorini. O Ariopagasi dáni réwapnarigfáyí worini. Apixí wí xegí yoƒ Damarisiyi rininjirini. Áamá ámi wí eni nawínirini. Ayí omi níkumixiniro númi nuro Jisasomi d́njí wíkwírogfawixini.

18

Poro Korinjo niɲwearíná enjipi nánirini.

¹ Poro e nemi Atenisi ṕni niwiarimi anjí yoƒ Korini rininjipimi nání nuri e ² ni-rémómáná áamá Judayí wo —Xegí yoƒ Akwiraoyi rininjorini. Xinái Podasi piropenisíyo dáni xirinjorini. Xiepí xegí yoƒ Pírisiraírini. Romiyí mǎxí ináyí Kírodiaso Judayí anjí apimi ɲweagfá niyoní sekaxí re urinjí enagi nání “Romí anjí rípimi dáni ṕni ni-neawiárimí úfríxini.” urinjí enagi nání ayaú Itari piropenisíyo ṕni niwiarimi Korini nání siɲí bigfíyaúrini. Ayaúmi Poro niwímeari ³ nígwí omiɲí o yarinjipi ayaú eni yarigfí enagi nání ayaú t́ni nawíní niɲwearo senfá anjí pákipírfa nání imimiximí nero niɲwearóná ⁴ Poro Sabarfá ayí ayo Judayíyá rotú anjío nání nuri ayí t́ni Girikiyí t́ni eni re owipmóniri, “Xwiyá Goríxoyápimi dáni Jisaso nání neararinjipi neparini.” owipmóniri ayí t́ni nawíní rotú anjío dání xwiyá ximiximí ninro rinayigfawixini.

⁵ E néra nuríná Sairaso t́ni Timotio t́ni Masedonia piropenisíyo dání nibiri Poromi

wímeááná o xegí nígwí omíñí yariñípi píní nìwiárímáná Sabaríáyoni maríái, sá ayí ayo Judayí tñí e nání nuayirí píraníñí uréwapíyiminíri neríná woákíktí re wiayinígníni, “Ámá yeáyí neayimíxemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí raríñwáo, ayí Jisatoríni.” ⁶ E urayaríná ayí ríxa xixewiámí nuríro ikayíwí uráná Poro xegí iyíá nípíríri síktí xéníñípi pírfí wiaíkímí yárinígníni. Pírfí wiaíkímí nìyárirí re uríñígníni, “Seyíné anínánáyí sewaníñíyíné ríá meáríníayo dání anínípírfíáríni. Seyíné aríá mñiaríñagía nání nioní wí nìxímeapaxímaní. Agwí nioní seyíné píní nìseawiárími ríxa émáyo wáí urímíníri riwoní waríñíni.” urárinígníni. ⁷ E nurárimo píní nìwiárími nurí añí ámá woyá —O xegí yoí Titiasí Jasítasoyí ríníñoríni. Goríxo nání wáyí nìwirí nání yayí umearíñí woríni. Xegí añí Judayíyá rotú añíyo dání oríwámí dání mñríníñoríni. Oyá añiwámí nání nurí e dání xwíyíá uraríná re enígníni. ⁸ Judayí wo —Xegí yoí Kírísípasoríni. Judayíyá rotú añíyo awí eánarígíayo seáyí e umenñweañoríni. O tñí ámá o xegí añiwámí wearígíáyí tñí Poro uraríñípi aríá nìwiro Jisasomí dñí nìwíkwíroro émáyí Koríní ñweagíáyí obaxí ení aríá nìwiro dñí wíkwíroro wayí mearo yaríná ⁹ sá wíyimi Ámínáo re enígníni. Poromí oríñá nupárirí re uríñígníni, “Joxí wáyí mñsinípa oení. Xwíyíá nioní nání joxí nura waríñípi píní mñwiárí síní aníñí nura úíríxíni. ¹⁰ Ayí rípi nání ríraríñíni. Nioní joxí dñí ríkíkayonagí nání ámá mñxí sífápimi dání wí ríníñí sinínfámaní. Ámá añí rípimi nioní

dinǵ nɪnikwɪrɪpɪrɪfá nánɪ nɪgɪ imónɪnɪyɪ obaxɪ enǵagɪ nánɪ rɪrarɪnɪnɪ.” urɪagɪ nánɪ ¹¹ o anǵ apimɪ nɪnɪwearɪ Gorɪxo nánɪ nuréwapɪya warɪná emá 18 múronɪnɪgɪnɪ.

¹² Judayɪ Korinɪyo nɪweagɪfáyɪ, Romɪyɪ wo xegɪ yof Gario pɪrimiáo nimónɪrɪ Gɪrikɪyɪ pɪropenisɪ e menɪweanáná, Judayɪ dinǵ axɪpɪ tɪnɪnɪ nimónɪro nɪwiápɪnɪmearo Poromɪ xwɪyɪfá oumeáraneyɪnɪro wáf pɪrimiá Gario xwɪrɪxɪ umearɪne nánɪ nɪmeámɪ nuro ¹³ Poromɪ nuxekwɪmoro re urɪgɪawixɪnɪ, “Ámá ro ámá Gorɪxomɪ yayɪ numeróná nɪwɪ ikaxɪ rɪnɪnɪpimɪ nɪwiaíkiro xegɪ bɪ nero éfɪrɪxɪnɪrɪ dinǵ xenɪwɪmɪnɪ ukɪnɪmɪxarɪnɪorɪnɪ.” urɪagɪfá aɪ ¹⁴ Poro rɪxa manǵ exoámɪnɪrɪ yarɪná pɪrimiá Gario Judayɪ ayo re urɪnɪnɪgɪnɪ, “Poro íwɪ éfɪ sɪnɪwɪrɪyɪ, rɪkɪkɪrɪfó éfɪ sɪnɪwɪrɪyɪ, nionɪ re yaiwimɪnɪrɪ éárɪnɪ, ‘Ámá rowa uxekwɪmoarɪgɪfápi arɪfá nɪwirɪná, ayɪ ananɪrɪnɪ.’ yaiwimɪnɪrɪ éárɪnɪ. ¹⁵ Soyɪné uxekwɪmoarɪgɪfápi, ayɪ xwɪyɪfá tɪnɪ yof tɪnɪ segɪ nɪwɪ ikaxɪ eánɪnɪpimɪ dánɪ rɪnɪnɪpɪ nánɪ o tɪnɪ mɪxɪ rɪnarɪnɪagɪfá nánɪ segɪpɪ xwɪyɪfá nimɪxɪro eyɪrópoyɪ. Nionɪ ‘Xwɪyɪfá apɪ oseaeýiroimɪnɪ.’ mɪnimónarɪnɪ.” nurɪrɪ ¹⁶ xwɪrɪxɪ umearɪne dánɪ mɪxɪdámɪ wiowáraparɪná ámá wɪ re egɪfawixɪnɪ. ¹⁷ Judayɪ wigɪ rotú anǵyo awɪ eánarɪgɪfáyo seáyɪ e umenɪweanomɪ —O xegɪ yof Sotenisorɪnɪ. Omɪ fá nɪxero pɪrimiá Gario xwɪrɪxɪ umearɪne mɪdánɪne iwanǵ mépearɪnɪagɪfá aɪ o dinǵ sɪpɪ wɪ mɪwɪ kɪkɪfá enɪnɪgɪnɪ.

Poro ámɪ Siria pɪropenisɪfáyo nánɪ nurɪ Adiokɪyo

rémonj nánirini.

18 Poro siní sía ayá wí e niñweañisáná ámá e dánj Jisasomí dñj níwíkwíroro nání xexirímeá imónigfáyo yayí níwiárimo Siria piropenisíyo nání úimiginíri sipixí womí nípixemoáníri Pírisiráí tñí Akwirao tñí ení nawíní nípixemoáníri o tñí nuro Poro Goríxomí dñj níwíkwírorí nání ñwíá ñweañípí nání añj xegí yoí Segíria ríññípimí dání d'fá níroníri 19 ríxa añj Epesasi ríññípimí nírémore Poro ayaúmi añj apimí níwárimí Judayíyá rotú añj e mírínñiwámí nání nurí nípáwiri ayí tñí xwíy'fá níriníro 20 ayí “Joxí siní bí tñí niñweámoxí úiríxini.’ neaimónariní.” uríagfá aiwí o “Ananirini.” m'wimóní 21 yayí níwiárimí nurífná re uríñiginí, “Goríxo níwimónír'nfáyí, nioní ananí ámí re seaíménapím'fáriní.” nurárimí nurí sipixíyo nípixemoáníri Epesasi p'fíni níwiárimí nurí nurí nurí 22 sipíxo ríxa añj Sisaria ríññípimí iwiék'fímeáná Poro nayoámíñimeámí Jerusaremí nání níyirí Jisasoyá síyikí imónigfáyo yayí níwiára ní múroairí añj yoí Adiokíyo nírémore 23 e sía wí niñweañisáná p'fíni níwiárimí nurí xwíá yoí Garesia ríníri Pírígia ríníri ene —Ayí x'fo xámi wáf urímenjerini. E nípurífná ámá Jisasomí dñj wíkwíroarigfáyo xwíy'fá ámí bí tñí nuríri ení síxí níweámíxára múroniginí.

Aporoso Epesasiyo tñí Koriniyo tñí dání uréwapíyíñ'fá nánirini.

24-25 Judayí wo —Xegí yoí Aporosorini. Añj yoí Arekísadíría dání xíríñj worini. Xwíy'fá

niriríná neŋwiperi émf saímƒ rariŋorini. Bikwƒ Gorixoyáyo niriniri eániŋipi nipiini aumaúmƒ inŋorini. Óƒ Ámináomi xídipaxƒyi náni píráníŋƒ uréwapiyigfo eŋagi náni áamáyo Jisaso náni uriri píráníŋƒ uréwapiyiri neríná sƒmf nixeadfpeniri uréwapiyariŋorini. E nerí aí wayƒ Jono umea-
iagƒpi nánini niŋfá imóniŋorini. O Epesasiyo niremori ²⁶ Judayíyá rotú aŋíyo iwamfo nípawiri ayá igigƒ mé xwiyfá Gorixo náni urariŋagi aí Pírisirai tƒni Akwirao tƒni o apini náni rariŋagi arfá niwiríná omi niwirimeámi nuri óƒ Gorixomi xídipaxƒyi náni bi, o sinƒ majfá eŋipi náni áwanƒ nuriri ámi bi tƒni píráníŋƒ uréwapiyigfisixini.

²⁷ Aporoso “Nioni Grikíyƒ piropenisíyo náni úimigini.” wimónaná áamá Epesasi dánƒ Jisasomi dŋƒ niwikwírooro náni xexirímeá imónigfáyƒ omi dŋƒ sƒxƒ numímowáriro payƒ bi nearo Grikíyƒ piropenisíyo ŋweagfá Jisasomi dŋƒ wikwíroarigfáyƒ náni rfwamiŋƒ re eagfawixini, “Áamá ro seaímeáaná yayƒ tƒni nipemeámi úfrixini.” Rfwamiŋƒ e nearo wiowaráná o nuri e niremómáná áamá Gorixo wá wianariŋagi náni Jisasomi dŋƒ wikwíroarigfáyo xegƒ nuréwapiyiriŋfipimi dáni arirá niwiríná arirá bi onimiápi mŋwiŋinigini. ²⁸ Ayƒ rípi nánirini. O áamá obaxƒ sŋwƒ anigfe dáni Judayƒ xenwƒ nimoro rariŋfáyƒ tƒni ximiximƒ niniro niriniróná o Bikwƒ Gorixoyáyo dáni mŋƒ nirori “Áamá yeáyƒ neayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxíyo dáni iwiaronfoyi rariŋwáo, ayƒ Jisatorini.” nuriríná xwiyfá mímúropaxƒ imóniŋipi nuriri xórórƒ bi onimiápi mŋwiŋinigini.

19

Poro ámi Epesasiyo nírémorì e dánì enj nánìrìni.

¹ Poro, Aporoso sinì anj yoƒ Koriniyi rìniñjipimì ñweañána, o dƒwínì enjmi áwinimì nìpumáná ámi anj yoƒ Epesasiyo nírémorì Jisasomì xɔdarigfá wíyo nìwímearì ² yarìnjí re winjìnjìni, “Soyíné Jisasomì dñj wìkwíróáná kwíyƒ Gorìxoyápi seaímeanjofnérani?” urfagi awa re urigfawixini, “Xwíyá re rìniñjipi, ‘Gorìxoyá kwíyƒ bi ñweani.’ rìniñjipi aí rìnarìnjagfá sinì arfá bi mìwinjwáonerini.” urfagfá ³ o re urìnjìnjìni, “Wayƒ nìmearóná pí wayƒ meagfoyfnérini?” urfagi awa “Wayƒ Jono umeaiagfipi axfpi meanjwáonerini.” urfagfá ⁴ o re urìnjìnjìni, “Wayƒ Jono umeaiagfipi, ayƒ áamá re oyaiwípoyiniri umeaiagfipirini, ‘Áamá ayƒ wigf ƒwƒ yarigfápi rƒwfmìni mamóƒáyfrani?’ oyaiwípoyiniri umeaiagfipirini. O áamáyo wayƒ api numeairíná re uragfirini, ‘Áamá nioniyá rƒwíyo binfomì dñj wìkwírórórìxini.’ O e urago, ayƒ Jiaso nánì uragfirini.” urfagi ⁵ awa Poro e urfipi arfá nìwiro wayƒ áamá Áminá Jisasomì dñj nìwìkwíroríná meaarigfápi meagfawixini. ⁶ Wayƒ api meáná Poro wé seáyì e wikwiáraná re enjìnjìni. Kwíyƒ Gorìxoyápi áamá awamì wainjìnjìni. Kwíyƒpi waináná awa xwíyá mƒkƒ api apimì dánì ananì rìro wƒá rókiamoarigfánìnjí rìro egfawixini. ⁷ Áamá e egfáwa nowanì wé wúkaú síkwƒ waú awarini.

8 Poro aní apimí niḡwewari Judayíyá rotú aníyo niḡpáwiri ayá bi mé xwiyíyá nura nuri ámá ayí re owipimóniri, “Ayí ámá Gorixo xfo xegí xwioxíyo míméámí nerí umenḡweaníápi nání ámá ro nearariniḡpi, ayí neparini.” owipimóniri nurenḡwipéa nuri ḡweanáná emá waú wo ríxa nimúrómáná enáná⁹ Judayí wí diḡí wakísí niníro Poro rariniḡpi píriḡ niwíaiḡkiro ámá obaxí epíroyí egíyá siḡwí anigíe dání óí Gorixo tíḡí e nání ininiḡyi nání Jisasomi xídarigíyá nání ikayíwí raríná o ayo píni niwíarími nuri ámá Jisasomi diḡí niwíkwíroro nání wiepísariniḡ wíniḡí imónigíyáyo niwírimeámí xfo tíni nawíni nuro síyá ayí ayo aní xwiyíyá réwapínarigíyá Tiranasoyáiwámí dání nurenḡwipéa uniniḡini.¹⁰ O e yariniḡagí nání ámá Judayíraní, Gírikíyíraní, Esia píropenisíyo ḡweagíyá níni Poroyá maḡíyo dání xwiyíyá Ámínáo nánípi aríyá wiaríná xwiogwí waú múroniniḡini.

*Sipaomí xewaxowa imfó mixel
oumáinowáraneyiníro egíyá nánirini.*

11 Poro Gorixoyá diḡí tíni emímí xegí bi ámá siḡwí míwínarigíyá imóniniḡpi yariniḡagí nání¹² iríkwíraní, roarixíraní, o kwírinariniḡpi ámá nurápmí nuro ámá simíxí yarigíyá tíḡí e nání niḡmeámí úáná simíxí ayí píni wíariri ámá imfó diḡí xixéroariniḡyí tíḡí e nání niḡmeámí úáná imfó píni niwíarími urí yagíriní.¹³ Judayí aní wí e wí e nemero “Imfó mixel umáinipaxonerini.” rínarigíyá wí re yagíariní. “Imfó ámá romí xixéroariniḡyí mixel umáinowáraneyi.” niyaiwiro iwamfó yoí

Jisasoyáyo dání mǎxí umáinowáraníro neróná imfóyo re nura wagfáriní, “Nioní yoí Poro wáf neararíño, Jisasoyí riníñomí dání ríraríñagí nání áamá xixéroaríñí romí píní níwiárimí utí.” nura nuro nemeríná ¹⁴ Judayíyá apaxípáníñí imóníñí xwé wo —Xegí yoí Sipaoyí riníñoriní. Omí xewaxowa wé wífumí dání waú imónígífáwa ení axípi e yaníro yaríná ¹⁵ imfó awa urarígíto re uríñinigíní, “Nioní ananí Jisasomí mí ómǎxírí Poro nání nijfá imónírí eñagí aiwí soyíné goyínériní?” uráná re eñinigíní. ¹⁶ Ámá imfó díní xixéroaríño nímwírí níxeamomerí awamí xopírárí wíáná ríníñí xáiwí winíagfá aní iwámí dání éfí nuróná aikí urírífáwa ugíawixíní. ¹⁷ Aní iwámí dání éfí nuróná aikí urírífáwa úfáyí nání áamá Judayíraní, Gíríkíyíraní, Epesasí ñweagíáyí níní arfá níwiáríro nání wáyí níkáriníro Ámíná Jisasoyá yoí níriróná seáyí e numero ¹⁸ Jisasomí díní wíkrófáyí obaxí wí níbayíro wígí yarígíápí waropárí wíro wíá urókiamóníro níyayíro ¹⁹ wígíyí obaxí wí ayáí xixegíní yarígíáyí wígí ikayíwí síñwí winaxídíwaníginírí bíkwíyo ñwíráríníñíyí nímeámí níbíro áamá níníyá síñwíyo dání ríá níkeaárímáná nígwí bíkwí ríá ikeaáríápí bí neróná tarígíápí fá níroróná níní K50,000 imónímínírí éagí winígíawixíní. ²⁰ Apí nípiní ní móga waríná xwíyíá Ámínáo nánípi surfímá mímoní wí e wí e síní xwé níriga emearíñagí nání áamá ámí ámí ayá wí kumíxinayígíawixíní.

Epesasí ñweagíáyí símímíákwí nero egfá

nánirini.

21 Apí ríxa nimónimáná eǵáná Poro Gorixoyá kwíyǵpimí dání re yaiwiǵnigini, “Nioní nuri Masedonia píropenisíyo áwinimí urí Gírikíyǵ aǵíyo áwinimí urí niyárimoní Jerusaremí nání úimigini.” E niyaiwiríná re riǵnigini, “Nioní ríxa Jerusaremíyo nání nuri níremorínáyǵ e dání wí e nání xámí mupaxí nimónirí nuri aǵí Romíyǵ riniǵpimí siǵwǵ winíimigini.” nírirí 22 áamá xíomí seáyǵ wiiarigfíwaúmí —Eǵí yoǵ Timotiomí tǵní Erasítasomí tǵní awaúmí Masedonia píropenisíyo nání nurowárirí aí o siní ámí bí tǵní Esia píropenisíyo ǵweaǵáná 23 áamá wí níwiáǵnimearo óǵ Gorixomí xǵdarigfáyí nání míxǵ nírinowieániríná simimíákwǵ onimíáǵ megáwixini. 24 E eǵíná áamá wo —Xegǵ yoǵ Demitiriasorini. O xegǵ níǵwǵ omiǵǵ neríná amíǵí sǵǵá siripá tǵní imíxarigfáǵǵ yariǵíyǵ worini. Esia píropenisíyo ǵweáyǵ wíǵǵ ǵwǵá xwéǵǵ —Apí xegǵ yoǵ Atemisiyǵ riniǵpírini. Apí wíǵǵ aǵí ridiyowá yariǵíwámí éǵ urárariniǵǵ imóniniǵǵ siripá tǵní wíǵǵ ǵwǵá onimíá bia ananí nímeámí nuro wíǵǵ aǵí xixegíniyo tíǵǵrǵá nání imíxarigfáyǵ worini. Áamá omiǵǵ xílo yariǵǵǵpa axǵǵǵ neróná níǵwǵ onimíá meaarigfámaní. 25 O áamá omiǵǵ xílo yariǵǵǵpa axǵǵǵ yariǵíáwámí tǵní áamá omiǵǵ xegǵ bí onimíáǵ yariǵíáwámí tǵní awí neaárirí re uriniǵnigini, “Gǵ áamáoyíné, soyíné níǵǵáriní. Omiǵǵǵ none yariǵǵwá rǵǵǵ nánini níǵwǵ wí míneamúroarinini. 26 Áamá Poroyǵ riniǵǵo negǵ aǵí Epesasiyoní marfáǵ, negǵ Esia píropenisíyo

nimini eni yariniþimi soyíne sihwí winiro arfá wirowi yarigfáriní. O áamá wigí nwáf ía xirarigfá imóniniþi ríwí oumópoyiniri neríná re urariniþori, 'Nwáf áamá wé tfini imixarigfáþi nepaxiniþi mimónini. Mimóni nwáfáriní.' E urariniþagi nani áamá obaxí arfá niwiro nwáfá nene imixariniþiþi ríxa ríwí umogfáriní. ²⁷ None o rariniþiþi xe oriniri sihwí niwiniþiranényí, niþwí omiþi none nerane niþwí mĩneamúroariniþiþi peayí wianipaxí imóniniþiþi marfái, ríþi eni imóniniþiþi. Aní ridiyowá yariniþiþi, negí nwáfá Atemisiyi riniþiþiþi nani miriniþiþi nani eni peayí niwiniþiþi 'Sipiþiþi.' ríþiþiþi imóniniþiþi apixí imóniniþiþi í, áamá Esia piropeniþiþi tĩyo nweagfá nfini tfini xwáfá niminiþiþi nweagfáyí tfini yayí umearigfí eni surimá nimóniniþiþi xwáfá iweri enifáriní." urfagi ²⁸ awa arfá niwironá wikí bi ayikwí mĩwónifagi eni tfini ríaiwá re nira ugíawixiniþi, "Epesasi nweanwaéneyá nwáfá Atemisiþi, ayí seáyí e imóniniþiþiþi." nira nuro ²⁹ aní niþiminiþi ríaiwá rírowiámí niga nuríná áamá nfini re egíawixiniþi. Wáf áamá awí eánarigíe nani nawiniþi xwamiání nera mĩrĩ nuro áamá Masedonia piropeniþiþiþi dání Poro tfini emearigfíwaú —Egí yoí rowaúmiþi Gaiasoyi riniþiþiþi tfini Arisitakasoyi riniþiþiþi tfiniþiþi. —Awaúmiþi ía niþero níropemiþi úaná ³⁰ Poro áamá wikí tfini awí eánarigíe piyíþi xwiþiþiþi bi ouriminiþiþi yaríná áamá Jisasomiþi xídarigfáyíþi xe ouniriþi sihwí mĩwiniþiþiþi ³¹ gapimaní Esia piropeniþiþiþi ayo umenweagfá wa —Awa Poro tfini nĩkumixiniþiþi emearigfáwariniþi. Awa xwiþiþiþi

Poro nánì nurowáríroná re urayigfawixìní, “Arfíkí ámá awí eánigfè nánì mupani.” uraríná ³² ámá awí eánigfè dánì xwamiánf nero wa wigf bì nánì ríro wa wigf bì nánì ríro neróná arikikf niníro nánì ámá nápi arfá kwíkwíkwíkwí nero “Ayf rípi nánì awí eánfwaénerfani?” m+yaiwipa nero ³³ wa Judayf wigf wo Arekisadaoyf ríníño xw+yfá rírímf oneaiinírí wáráná ámá e epfroyf egfáyf wí “Ayf o nánì awí eánfwaénerfani?” yaiwiaríná o re oyaiwípoyínírí, “Judayf rfá api neamearigfámani.” oyaiwípoyínírí xw+yfá ourímínírí nánì wé ówanf uyimínírí éfyf re egfawixìní. ³⁴ Awa o Judayf wo enagi síñw mí nìwóm+xíro nánì nawíní axíná nìrayiro ayá wí rfaiwá re nura ugfawixìní, “Epesasi ñweañwaéneyá ñwáf Atemisípi, ayf seáyí e imóníní.” Aníñf minf e nira nuro nira nuro ³⁵ gapimanowayá payf weaiaríño nìbírí ámá epfroyf egfáyo pfrf wiaíkímí nìyárimáná re urínínigíní, “Epísasi ñweagfoyíné, ámá wo síní majfá re rimóníní, ‘Epísasi ñweagfáyf anf rídiyowá yarigfíwá wigf ñwáf xwé Atemisíyí ríníñpí nánì miríníñiwá tñí ñwáf api anfñami dánì piéronapíñpí tñí menweagfáyfíní.’ Ámá wo síní majfá e rimóníní? Oweoí. ³⁶ Nioní searfá api ámá wo ‘Ayf nepamani.’ rípaXF mimóníñagi nánì soyfne nìyop+yára oseauí. Úrapí mikárínípa époyí. ³⁷ Ayf rípi nánì seararíní. Ámá soyfne fá nìxemi bíá rowaú negf anf rídiyowá yaríñwáiwámi dánì amípi bì fwf mímeapa eri negf ñwáf imóníní nánì ikayfwf aí bì mirípa eri éfíwaúríní. ³⁸ Xwíríxf

nánì mimónìpa nerì gapìmanowa xwìrìxì aríá wianìro nánì mìn̄weapa ren̄oì? Ayinánì Demitìriaso t́nì omìn̄í axìpì yarìgáwa o t́nì nawìnì kumìxìnìgáwa t́nì ámá womì xwìyíá oumearanìro nerónáyí, xwìyíá umeararìgíe nánì rìxa nuro e dánì xìxe oxekwímonìpoyì. ³⁹ Soyíné xwìyíá sìnì wí t́gíáyíné en̄ánáyí, xwìyíá nánì śá awí eánarìnwáiná dánì rířrìxìnì. ⁴⁰ Ayí rìpì nánì seararìñìnì. Agwì none éwapìnìwá rìpì m̀k̀k̀ mayí en̄agì nánì gapìmanowa ‘Píyo dánì awí neánìro rìrowiámí nìnìro sìmìmiákwí éoì?’ nearáná ‘Xwìyíá ananì urìpaxí imónanìwìnì.’ rìseaimónarìnì? Oweoì, rìxa gapìmanowa xwìyíá neamearìpaxí imónìñwìnì.” ⁴¹ Gapìmanowayá payí weaiarìño e nurìsáná ámá e awí eánìgíáyo xìxegínì urowárarìñìnì.

20

Poro ámì Masedonia Pìropenìsìyo emerì Gìrikìyí an̄íyo emerì en̄í nánìrìnì.

¹ Ámá xwìyíá rìrowiámí nìnìro sìmìmiákwí yarìgá p̀nì nìwiáro kikiá yaríná Poro ámá Jisasomì x́darìgíáyo x́o t́ñí e nánì “Eìnì.” nurìrì rìxa báná en̄í rìrémìxí nìwirì yayí nìwiárimì Masedonia pìropenìsìyo nánì úimìgìnìrì e dánì p̀nì nìwiárimì ² nurì pìropenìsì apimì áwìnìmì nìpuríná ámá e ñweagá Jisasomì dìn̄í wìkwírogíáyo en̄í rìrémìxí ayá wí nìwiéra nìpurì Gìrikìyí an̄íyo nìrémorì ³ e ñweanáná emá waú wo rìxa nìmúrómáná en̄áná rìxa Siria pìropenìsìyo nánì úimìgìnìrì

sipixí womi pìxemoánimìnrì éƒyí Judayí wí o nánì mekaxí rìnarìṅagfa nánì ámi dṅí re yaiwìṅigìni, “Ámi Masedonia pìropenisíyo nionì bṅáimanì ounìni.” nìyaiwirì imanì nurì ⁴ áamá rowa enì o tṅni nawínì ugáfawixìni. Wo Beria dání Pìrosomì xewaxo Sopataorìni. Ámi waú Tesaronaika dání Arisítakaso tṅni Sekadaso tṅni awaúrìni. Ámi wo Debi dání Gaiasorìni. Ámi wo Timotiorìni. Ámi waú Esia pìropenisíyo dání Tikikaso tṅni Tìropimaso tṅni awaúrìni. ⁵ Awa nionì tṅni Poromì tṅni xámì nìyeamearo Tìrowasì dánì yawawi nánì wenṅí nero ṅweaṅáná ⁶ Judayí Gorìxo múroṅíyi nánì dṅí mopíri nánì sá bisíkerfá yisí mayí nimìxìro narìgáfáyí rìxa pwéáná yawawi Pìripai e dánì pṅni nìwiárimì nurai sipixí womi nìpìxemoánìrai nìṅwearai sá rìxa wé wú yeamúróáná awamì Tìrowasìyo nìwìmearai e ṅweaṅáná sá wé wúmi dání waú neamúroṅìṅigìni.

Yutikaso pìyomì Poro sṅí imìxìṅfá nánìrìni.

⁷ Sadéyo nene aiwá nìrane rosapá imìxìrane yanì nánì awí neánìranéná Poro áamá e dání awí eáníayo xwìyíá nurìrìná “Wíaríná rìxa aṅí úmìgìni.” nìyaiwirì nánì xwìyíá anìṅfì miní xwíá nìmirì nìra nurì rìxa áriwegí imónáná ⁸ aṅí awawá seáyì e ikwíronìṅfì nene awí neánìmáná xwìyíá arfá wiarìṅwáwámì ramìxí obaxí mìxároárìṅagfì aì ⁹ íwí sìkìṅfì wo —O xegí yoí Yutikasorìni. O pìpìwìyo nìṅweámáná Poro anìṅfì miní xwìyíá xwíá nìmirì nura waríiná arfá nìwirì sá nìfasí

nɪyayíísáná rɪxa sá dɪŋf mamó nɪweárɪrɪ re enɪnɪgɪnɪ. Pákfkf wfxaú wá ikwírónɪŋf seáyɪ e enɔwámɪ dání pírɪmioaŋɪnɪgɪnɪ. Pírɪmioááná ámá nɪwepɪnɪro nɪmeárɪná xwáfámɪ pɪyɪ wɛŋagɪ meáagfá aɪwɪ ¹⁰ Poro nɪwepɪnɪrɪ íwɪ sɪkɪŋomɪ seáyɪ e nupɪkákáwɪnɪrɪ nɪmɪkwɪyínɪmáná re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Seyɪné dɪŋf sɪpí mɪseaipanɪ. Ámɪ sɪŋf enɪŋoɪ.” nurɪmɪ ¹¹ ámɪ nɪpeyɪrɪ ayɪ tɪnɪ nawínɪ aɪwá nɪkwɪrɪrɪ nɪnɪmáná ayɪ tɪnɪ xwɪyɪfá nɪrɪga núfasáná rɪxa wáfá nóga warɪŋf tɪnɪ Poro pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ úagɪ ¹² ayɪ íwɪ sɪkɪŋf o ámɪ sɪŋf éagɪ nɪmeámɪ wɪgɪ aŋf e nánɪ nuro dɪŋf wáfá bɪ onɪmɪáɪpɪ mɪwónɪŋɪnɪgɪnɪ.

Poro Tirowasɪyo pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ Mairitasɪyo nánɪ unɪf nánɪrɪnɪ.

¹³ Poro “Awa aŋf Asosɪyɪ rɪnɪŋfɪpɪmɪ nánɪ sɪpɪxɪyo warɪná nɪonɪ xwáfáyo úɪmɪgɪnɪ.” nɪyɪawɪrɪ none sɪpɪxɪ womɪ nɪpɪxemoánɪrane Asosɪyo nánɪ nurane xfo nánɪ wenɪŋf nerɪ ŋweanfwá nánɪ óf neaimoíf enagɪ nánɪ none omɪ xámɪ numearane sɪpɪxomɪ nɪpɪxemoánɪrane Asosɪ nánɪ nurane nɪrémorane ŋweaŋáná ¹⁴ Poro rɪxa xwáfáyo nɪbɪrɪ aŋf apɪmɪ neaímeááná o tɪnɪ nerɪmeánɪmɪ sɪpɪxɪyo nurane aŋf Mitirɪnɪ rɪnɪŋfɪpɪmɪ nɪrémorane ¹⁵⁻¹⁶ e dání pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ nurane sɪpɪxomɪ sá wɛŋwáone pɪrɪŋwɪ Kaiosɪyɪ rɪnɪŋfɪpɪmɪ orɪwámɪ dání nɪmúrorane ámɪ sá wɛŋwáone pɪrɪŋwɪ Semosɪyɪ rɪnɪŋfɪpɪmɪ nɪrémorane Poro nɪonɪ Esia pɪropenɪsɪyo nɪrémorɪ nɪŋwearɪná sáfá ayá wɪ nɪmúronɪgɪnɪrɪ re yɪawɪárɪŋɪnɪgɪnɪ, “None aŋfnɪ nuranénáyɪ, sáfá Judayeneyá

Pedikosiyi rininjiyi sini mipwémi enána Jerusarem rémoanfárfani? Ayináni Epesasi múróimigini.” yaiwiárinj enagi nání none Epesasi miwiékínimeá nimúrorane ámi sipixomi sá wenwáone anj Mairitasiyi rininjipimi rémonwanigini.

Poró Jisasoyá siyikí imónigfá Epesasi nweáyo wipenweagfáwami urinj nánirini.

¹⁷ Poró Mairitasíyo nírémómáná e dání áamá Jisasoya siyikí imónigfá Epesasiyo nweagfáyo wipenweagfáwa nání re uowárinjinigini, “Awa obípoyi.” nuowáriní ¹⁸ awa ríxa o tínj e nání báná re urinjinigini, “Sfá nioní segí Esia píropenisí tíyo iwamfó rémonáyimi dání píní niseawiárimí unáyí nání seyíné tíni nawíni ninjwearíná pí pí enápi nání soyíné nijfáriní. ¹⁹ Seyíné tíni ninjwearíná Ámináoyá xináiníninj nimónirí o nání wáf níwurimeiri niseariríná seáyí e mimónipa nerí ínimi niseaimónirí enáriní. Seyíné nání dínj sipí niarinjagi nání wainí wainá njw níseaeayirí enáriní. Judayí nioní nání mekaxí nírinarinjagfa nání xeaninj obaxí nímeanj aiwi ²⁰ nioní wé fá mímixeání xwíyí fá seyíné arfá níwiro níxídiróná nanj seaimixipaxípi wí yumí mipsealí nerí áamá obaxí sinjw anigfe dánirani, anj xixegíyo ínimi dánirani, nisearéwapíyirí enáriní. ²¹ E neríná Judayínerani, Grikíyínerani, ayá nisearemori re searayínáriní, ‘Segí íwí yarigfápi ríwíminí nimamoro Goríxo tíámíni níkinimóniríná negí Áminá Jisasi Kiraisomi dínj wíkwírópoyí.’ searayínáriní.

22 Arfá nípoi. Agwi kwíyí Gorixoyápi o Jerusaremí nání úwiníginíri níkíkayonagí nání aní apimí rémóáná pí pí nímeanfápi nioní majfá aiwi, sa e nání waríñini. 23 E rémóáná pí pí nímeanfápi nioní majfá enagí aiwi aní api apimí múroarfná Gorixoyá kwíyípi ayá re niremoaríñirini, 'E rémóáná gwí riyiro xeaníñí seaikáríro epíríarini.' 24 Ayá e niremoaríñagí aiwi, nioní díní mñwiráriniñini. Ayínáni mñí yíwí nírimí e nání anani waríñini. Síní umíá nání 'Ayí seáyí e imóníñpíríani?' mñyaiwí, pí pí níkarípíríá aí gí xámí néra bíñápa síní axípi néra nuri rípiñí nerínáyí, 'Ayí seáyí e imóníñpíríani?' nimónarini. Áminá Jisaso re niyaiwiri sekaxí níriñípi, 'O Gorixo amáyo wá wianíñí enagí nání xwíyífá yayí winípaxípi wáf níriméiwínigini.' niyaiwiri sekaxí níriñípi yoparípi nípiñí wáf nurárimérífná 'Ayí seáyí e imóníñpíríani?' nimónarini.

25 Arfá nípoi. Nioní seyíné tíñímí nemi xwíyífá amá Gorixomí díní wíkwíroarigfáyo xegí xwioxíyo mmeámí nerí umenweanfápi nání wáf searimearíñáyíné, niyínéní amí gí símímaní bí síñwí nanípíríá menípi nání nioní níjfarini. 26-27 Ayínáni ayá re searemoaríñini, 'Enífná dání Gorixo "Re éimigini." yaiwiaríñípi nání nioní áwaní nísearífná wé fá mímíxeání nípiñí xixeni searíñá enagí nání amá niyíyá wo anfnána "Poró ríá nímearíñoi." rípxí imónínfá menini.' seararíñini.

28 Amá Jisaso yá imónigfá sewaníñoyíné umenweagfápipimí ríkíkíríó wiarigfóyíné

imónipríxínirí wáyí seainwínigíní. Ámá Gorixoyá siyikí imónigfá niyoní —Ayí nání yoxáfpámi dání nupeiríná xewaninjo gwíniní roayíroáriníyíríní. Ayo niyoní numenwearíná Gorixoyá kwíyípi sipísipí awí mearoarigfápa axípi awí umearóríxínirí seaimixárinjoyíné xixeni píraniní umenweáríxíní. ²⁹ Ayí rípi nání searariní. Nioní ríxa píní niseawiárimí úáná ámá síwí sayí sipísipí roarigfápániní nimónimí seyíné tíámíní nibiro ámá soyíné umenweagfáyo xe naní oépoyínirí síjwí míwíní xwíríá seaikíxeayipíríáríní. ³⁰ Ayí rípi nání ení searariní. Segíyí wa ení níwiápinímearo re níyaiwiro yapí wíwapíyipíríxíní, ‘Jisasomí xídarigfáyí wigí wíníyo píní níwiárimí nioníní oníxídípoi.’ níyaiwiro yapí wíwapíyipíríxíní. ³¹ Ayínání nioní seyíné tíní níjwearí xwiogwí waú wo ní múroaríná woxíní woxíní nání díjí sípí níseairí jwí tíní ení rírémíxí searinápi bí píní míwiárfí aniní miní yayinápi nání ríwímíní mímamó síjwí tíní aniní miní éríxíní. ³² Agwí nioní Gorixo seamenfa nání xegí wéyo seawárirí soyíné xwíyíá o ámá niyoní wá níwianírí enípi nání díjí wíkwíropírí seawárirí yariní. Xwíyíá api ananí síkíkfí seaomíxírí amípi naní Gorixo ámá nioní gí imóniníyo wíimígnírí imóninípi meapaxíyíné seaimíxírí epaxí imóníní. ³³ Nioní seyíné tíní níjwearíná segí woyá síjá goríraní, síjá siríparaní, rapírapíraní, wí síjwí íwí míwíniníáríní. ³⁴ Nioní seyíné tíní níjwearíná enápi sewaninjoyíné níjfaríní. Amípi wí mísearápi ‘Pí yínírí pí níri emííní?’ níyaiwirí

neríná wé gƒ rúmi dání nígwƒ omiŋƒ nerí nígwƒ nimeari bƒ neríná nioni gƒ bƒ eri áamá nioni tƒní ŋweaarigfáyo ení bƒ wiirí enjárini. ³⁵ Amipí nƒni nioni enjápi neríná rixa re seaíwapiyinjárini. Áamá sipíyƒ seáyƒ nerí minipaxí imóniŋƒyo arirá wíríxini. Xwiyƒá Áminá Jisaso riŋƒ rípi, ‘Yayí mini wiarinjo winariŋƒpi yayí uráparinjo winariŋƒpimi seáyí e imónini.’ xwiyƒá api ení ríwíminí mimamó diŋƒ mófrixini.” uriniginini.

³⁶ Poro xwiyƒá api nipiini nurárimí xómiŋƒ niyikwiri awa tƒni Gorixomi xwiyƒá rirímí niwiro ³⁷⁻³⁸ awa xwiyƒá Poro “Gƒ símimanƒí ámi bí siŋwƒ nanipfíámani.” uríƒ enagi nání diŋƒ sipí niwirí ŋwƒ nearo omí nimakfkiyayiro kiyƒ nimiaúnayiro xómi nimeáa nuro sipíxí tƒŋƒ e wárigfawixini.

21

Poro ámi sipíxíyo nípíxemoániri uŋƒ nánirini.

¹ E nemone awamí pƒni níwiárimí ámi sipíxíyo nuranéná niyakía mú irínií pirinwƒ yoƒ Kosiyi rininƒpimi nírémorane sá wenwáone nurane pirinwƒ Rosiyi rininƒpimi nírémorane e dání nurane aŋƒ yoƒ Pataraí rininƒpimi niwiékƒnimearane ² e nayoarane sipíxí ámi wo Pinisia piropenisíyo nání uminiri yarinagi niwinirane omí nípíxemoánirane niŋweámáná nimeámí nurane nurane ³ pirinwƒ yoƒ Saipirasíyi rininƒpí wé onamínúminí enáná nimúrorane nurane nurane xwiyƒá re rináriŋƒ enagi nání, “Aŋƒ yoƒ Taiayi rininƒpimi sipíxí royá saŋƒ e tƒwaniginini.” rináriŋƒ enagi nání none Siria

piropenisfyo anƒ apimi niwiékínimeámáná ⁴ e nayoarane áamá Jisasomi xɔdarigfáyƒ nání pƒá nemerane ayƒ tńni sƒá wé wƒúmi dánƒ wáu ηweanáná ayƒ kwíyƒ Gorixoyáyo dáni Poromi re urayigfawixini, “Joxi Jerusaremíyo nání wí nurí xwiriηwí mosaxipaní.” nurayiro ⁵ sƒá none ayƒ tńni ηweaani imóniηyƒ nńni rixa óráná anƒ apimi pńni niwiárimí nurane ayƒ tńni wigí apixƒ tńni wigí niaíwí tńni nĩneameámi nuro rawírawá imanjí e dáni xómiηƒ niyikwirane Gorixomi xwiyfá ririmí niwimáná yayƒ ninowárimí ⁶ none sipxomi p̄xemoánáná ayƒ wigí anƒ e nání ugíawixini.

Agabaso Poromi ikwairiri winjipi nánirini.

⁷ E nemone Taia pńni niwiárimí nurane anƒ yoƒ Toremesiyi rininiƒpimi nĩrémómáná nayoarane áamá Jisasomi d̄iηƒ niwikwíroro nání negí nĩrixímeá imónigfáyo yayƒ niwirane ayƒ tńni sƒá ayi sá wenwáone ⁸⁻⁹ wƒápi tńni e dáni pńni niwiárimí nurane anƒ Sisariayi rininiƒpimi nĩrémómáná nayoarane anƒ xwiyfá yayƒ winipaxí wáƒ urariηƒ Piripoyi rinino —O eníná wáƒ wurimeiarigfáwami seáyƒ wírixiniri wé wƒúmi dánƒ wáu rípeániηowa worini. O xegí xemiáíwa —Íwa Gorixó nání wƒá rókiamoarigfíwarini. Apiyá wípaú wípaú íwa t̄ηorini. ¹⁰ Oyá anfyo nĩpáwirane o tńni sƒá wí ηweanáná wƒá rókiamoariηƒ wo —Xegí yoƒ Agabasorini. O Judia piropenisfyo pńni niwiárimí niweapiri ¹¹ none nĩneaimeari oriηá ikaxí nĩneariri re eniniginí. Poroyá arerixí nurápiri xegí wéyo tńni síkwíyo tńni

nijáriniri re riñiniginí, “Kwíyí Gorixoyápi riñipi ripiriní, ‘Arerixí riri xiáwomi Judayí Jerusaremí dání axípi re gwí nuyiro émáyo mání wipíríáriní.’ Kwíyí Gorixoyápi riñipi apiriní.” nearíagi ¹² none aríá e niwiranéná none tñí áamá e ñweáyí tñí Poromí wauní rixiñí re urayinwaniginí, “Joxí Jerusaremí nání miyipaní.” uríagwi aí ¹³ Poro re neariniginí, “Seyíné pí nání ñwíni ñwíni nearo íkíniñí sápi nipaxí nikárariñoi? Awa nioni gwí nijaránáyí, ‘Ayí ananiriní.’ niyaiwirí nániní e nání miwariní. Áminá Jisasomí xídaríagí nání nipi kíánáyí, ‘Ayí ananiriní.’ niyaiwirí nání ení wariní.” nearíagi ¹⁴ none omí urakipaxí mimóníagi niwínirane omí xwíyíá ámi bí murí re rininwaniginí, “Ámináo ‘Omí wímeáwíniginí.’ yaiwiarinípi xe wímeáwíniginí.” rininwaniginí.

Poro Jerusaremíyo nírémorí Jisasoyá siyikí imónigfáyo umenweagfáwami repíyí winí nániriní.

¹⁵ E nemone sá ayí ríxa neamúróáná none yúrará nemáná rawírawá pñí niwiárimí Jerusaremíyo nání niyirane ¹⁶ Sisaria dání áamá none pñí niwiárimí yaríñwaé dání Jisasomí xídarígfáyí wa tñí niyirane awa none añí Nesonoyá — O Saipírasi pírinwápmi dání woriní. Eñíná dání Jisasomí dñí niwíkwírorí xídagí woriní. “Oyá añíyo sá owépoi.” niyaiwiro nání niñeaipeamá niñeayiro e neawárgfáwixiní.

¹⁷ E nemone ríxa Jerusaremí nání niyirane e rémóáná áamá Jisasomí dñí niwíkwíroro nání negí níríxímeá imónigfáyí yayí niñeairo

nineamímínfagfa ¹⁸ sá wenwáone wíápí t́nì Poro t́nì none níwiápínimeámi Jemiso t́nì e nánì nurane Jisasomì d́nì wíkwíroarigfáyo wipeṅweagfáwa enì Jemiso t́nì awí eánìḡáná ¹⁹ Poro ríxa yayí níwimáná x́fo émáyí t́ḡmínì wáí nurimeríná Goríxo x́foyá wéyo dánì wiemení b́i b́i nánì repíyí níwiéra úagí ²⁰ awa arfá níwiróná Goríxomì seáyí e numero re urígíawixínì, “Gwíáoxínì, negí Judayí śpí ayá xwé wí Jisasomì d́nì wíkwíronḡagfa joxí ríxa níḡfá imónìḡnì. Ayí ńnì negí ḡwí ikaxí eḡíná dánì nírinìrì eánìḡpimì x́danìro nánì śmí xeadf́enarìḡo. ²¹ Ayo áamá wí joxí nánì re urígíawixínì, ‘Poro émáyíyá aḡyó nemeríná negí Judayí émáyí t́ámínì ḡweagfáyo re uréwapíyarìḡrínì, “ḡwí ikaxí negí arfo Moseso nírinì eanḡpimì ṕnì wiáriro śwí negí arfowa érowiápínìḡfápimì ḿx́d́pa ero nero segí niaíwí iyí śmí śfo ḿwákwiya éfrixínì.” Áamá ayo Poro e uréwapíyarìḡrínì.’ ²² E urígíá eḡagí nánì arí yanf́wínì? Negí Judayí Jisasomì x́darigfá aḡf́ rípimì t́ámínì ḡweagfáyí ananì joxí b́f́pí nánì ríxa arfá níwipf́rì eḡagí nánì ²³ xwíyf́á none ríranf́ rípí axf́pí éfrixínì. Negí áamá ḡwíá ḡweagfá waú waú ḡweaḡo. ²⁴ Joxí awa t́nì níkumíxínìro nene xwíraimímí neainarìḡpí anípá imónínfa nánì yarìḡwápi awa t́nì nawínì nero ámì nanf́ imónf́rixínì. E nerf́ná waú waú awa wíḡf́ d́f́a níróniro xwíraimímí winarìḡpí anípá imónìro nanwí Goríxo nánì rídíyowá wiiro epf́rfa nánì b́f́ wíifrixínì. Joxí none rírarìḡwápi axf́pí e nerf́ná áamá ńnì re yaiwipf́ráoí, ‘Poro

nání neararigfápi mfkí mayfirini. O eni negí ñwí ikaxí eáníñpimi nixdirí píráníñf yaríñorini.’ yaiwipfáó. ²⁵ E nisearirane aí eñíná xwíyá nimixiranená ‘Émá Jisasomi dñf wíkwíroarigfáyí negí ñwí ikaxí eáníñf ñipini xídfírixinirí uraníréwini?’ ñiríranená re rínaríñwanigini, ‘Ñwí ikaxí rípiáú rípiáú pñi wíarípaxí mimónini.’ ñiríirane payí re nearí wáríñwanigini, ‘Nañwí ámá wí mimóní ñwíá imóníñf nání rídiyowá éfápi mñipa éfrixini. Rakiwí eni mñipa éfrixini. Nañwí siñwíyo gwí xiráná ragí siní eñagi nání mñipa éfrixini. Apíxí ñimearóná sewini mímeánipa éfrixini.’ Apiaú apiaú nání nearí wiowaríñwanigini.” uríagfá ²⁶ Poro sá weño wíápi tñi ámá ñwíá ñweagfá waú waú awami ñiwirimeámi nurí xwíraimimí winaríñfpi anípá imóníwíñiginiñf yarígfápa xfo tñi nawíni wigí yarígfápa nemáná o añf rídiyowá yarígfíwámi ñipáwiri apaxfáníñf imónígfáyo áwanf re uríñigini, “Sfá ámá awa xwíraimimí winaríñfpi anípá imónínfa nání yarígfápi ñipini néfasáná Goríxo nání xíxegíni woni woni rídiyowá wipfíáyi sfá ayimíñini.” uríñigini.

Judayí Poromi añf rídiyowá yarígfíwámi dání míf wígfá náníñini.

²⁷ E nemo sfá wé wíúmi dánf waú awa xwíraimimí winaríñfpi anípá imónínfa nání yarígfápi ríxa yoparípi añwi e imónimñirí yaríná Esia pñopenisíyo dánf Judayí wí Poro añf rídiyowá yarígfíwámi ñweañagi ñiwíñiro re egfawixini. Ámá e epíroyf egfáyo

símírírí n̄wíemero omí íá n̄xero ²⁸ r̄faiwá re rígfawixíní, “Negí Isíreriýíné r̄íxa s̄im̄iñ̄í neaín̄ipoyí. Ámá re roñf̄ royf̄ ámá xwíá n̄im̄iní ñweagf̄áyo nuréwap̄iyemerí ámá negf̄ gwf̄ axf̄ imón̄iñwárí nán̄i uréwap̄iyirí negf̄ ñwí ikaxf̄ eán̄iñ̄ip̄i nán̄i uréwap̄iyirí negf̄ añf̄ r̄idiyowá yar̄iñwá riwá nán̄i uréwap̄iyirí nerf̄ná ap̄i n̄ip̄iní nán̄i ‘S̄ip̄iríní.’ urar̄iñoríní. Sa ap̄in̄iní marf̄áí, ámá Ḡirik̄iyf̄ wí añf̄ r̄idiyowá yar̄iñwá riwám̄i n̄ipemeám̄i n̄wiap̄ir̄iñ̄ipim̄i dán̄i ñwíá imón̄iñ̄í re r̄íxa xórórí eñf̄ríní.” n̄ir̄iro ²⁹ — Xám̄i ámá Esia p̄iropen̄is̄íyo dán̄f̄ T̄iropimasoyí r̄in̄iño Poro t̄ín̄i añf̄ apim̄i nawín̄i emear̄iñagf̄i w̄in̄f̄á eñaḡi nán̄i xenw̄f̄ re mogf̄awixíní, “Poro omí r̄idiyowá yar̄iñwáiwám̄i ín̄im̄i n̄ipemeám̄i f̄wiap̄iñoríní.” xenw̄f̄ n̄imoro nán̄i r̄faiwá eñf̄ t̄ín̄i n̄ir̄iróná e n̄ir̄iro ³⁰ ámá añf̄ apim̄i ñweagf̄á n̄f̄n̄i s̄im̄imiákwí e yar̄igf̄áp̄i arf̄á n̄wiro m̄f̄r̄f̄ n̄ibimiro Porom̄i íá n̄xero r̄idiyowá yar̄igf̄iwám̄i dán̄i níropém̄i peyeááná apaxf̄ mé ówanf̄ n̄f̄n̄i n̄iyára ugf̄awixíní.

Rom̄iyf̄ porisowa Porom̄i urápigf̄á nán̄ir̄iní.

³¹ E nemowa Porom̄i n̄ip̄ikian̄iro nán̄i yar̄f̄ná ámá wí porisowám̄i seáyí e imón̄iñom̄i xw̄iyf̄á re urémeagf̄awixíní, “Jerusarem̄i ñweáyf̄ n̄f̄n̄i s̄im̄imiákwí inar̄iní.” urémeáagf̄a ³² o añañf̄n̄i xegf̄ porisf̄ wam̄i t̄ín̄i awam̄i seáyí e wimón̄igf̄áwam̄i t̄ín̄i n̄wir̄imeám̄i Porom̄i p̄ikian̄iro yar̄igf̄e nán̄i wéáná ayf̄ porisowa t̄ín̄i wigf̄ seáyí e wimón̄iño t̄ín̄i weapar̄iñagf̄a n̄iw̄in̄iro ám̄i Porom̄i iwanf̄ meá p̄f̄n̄i wiár̄igf̄awixíní. ³³ P̄f̄n̄i wiár̄f̄agf̄a

porisowamí seáyí e wimóniŋo aŋwi e nìbiri Poromí íá nìxerí xegí porisí wamí re uríŋiniginí, “Gwí seníá wiríkaú t́nì yípoyí.” nuríri ayo yaríŋí re wiaríŋaginí, “Ámá ro goríni? O pí éíríni?” ³⁴ Yaríŋí e wiaríŋagi aiwí ámá e epíroyí egíáyí xwamiání níríro wí xegí b́ nání ríro wí xegí b́ nání ríro nero arikikí yaríŋagífa o aríá kwíkwíkwíkwí nìwirí nání o yaríŋí wiaríŋípí e dání nìj́fá píráníŋí imónipaxí menagi nìwínirí re uríŋiniginí, “Porisoneyá aniwámí nání nìmeámí úpoyí.” uríagi ³⁵⁻³⁶ omí níméra warína ríxa ámá e epíroyí egíáyí númí nuro ríaiwá ímí t́nì “Rurápapíkíaríŋo?” níríga warína awa ríxa aŋí iwámí śŋá waiwí t́ŋí e nírémorína ámá Poromí píkiaríro yarígíáyí porisowamí urápapíkíaríro yaríŋagífa nání omí seáyí e nímíeyoaro nìxírímí peyígíawixíní.

Poro Judayí x́omí umeararígíápí owákwímínirí uríŋípí náníríní.

³⁷ Porisowa ríxa wigí aniwámí nìmeáa páwianíro yarína awamí seáyí e wimóniŋomí Poro re uríŋiniginí, “Nioní xwíyíá b́ ananí rírímíniréni?” uríagi o re uríŋiniginí, “Ai, joxí Girikíyí ṕné ananí raríŋíní. ³⁸ Ayínání re nímónaríní, ‘Joxí ámá Isipíyí xámí re ríŋo, “Émáyo mìxí x́d́fwanígíní.” níríri ámá 4,000 gwí mónígíá, Iríkíarígíái ríníŋowamí nìwirímeámí ámá d́ŋí meaje nání uŋo, ayí joxímaní.’ nímónaríní.” uríagi ³⁹ Poro re uríŋiniginí, “Ámá joxí raríŋo, ayí nionímaní. Nioní aŋí onímíá yoí míríníŋí bímí d́ŋonímaní. Sirisia

p̄ropenisf̄yo aṅf̄ Tasas̄iyi r̄in̄iṅf̄pimi d̄aṅf̄ Judayf̄ won̄ir̄in̄i. Waunf̄ r̄ix̄iṅf̄ b̄i or̄ir̄im̄in̄i. Ámá t̄f̄yo xw̄iyf̄á our̄in̄iri anan̄i s̄iṅw̄f̄ nan̄ir̄éin̄i?” nur̄iri ⁴⁰ o r̄ixa anan̄i xe our̄in̄iri s̄iṅw̄f̄ w̄ináná Poro s̄iṅá waíw̄f̄yo e n̄irómáná ámá ayf̄ xw̄iyf̄á m̄ir̄ipa oépaȳin̄iri wé ówanf̄ nuyiri r̄ixa ṅiṅiṅf̄á imónáráná wigf̄ Xib̄iruyf̄ p̄f̄né t̄f̄n̄i nur̄iri re ur̄iṅin̄iḡin̄i,

22

¹ “Rárowayf̄né, ápowayf̄né, xw̄iyf̄á ámá w̄i n̄ixekw̄f̄moar̄igf̄áp̄i wákwin̄im̄in̄iri searáná anan̄i ar̄f̄á n̄ip̄r̄ir̄éoi?” ur̄f̄agi ² ar̄f̄á w̄if̄áyf̄ Poro nur̄ir̄íná wigf̄ Xib̄iruyf̄ p̄f̄né t̄f̄n̄i rar̄iṅaḡi ar̄f̄á n̄iwiro erówár̄i aí b̄i mé aga ṅiṅiṅf̄á imónár̄f̄agf̄a Poro ámi re ur̄iṅin̄iḡin̄i, ³ “Nion̄i Judayf̄ won̄ir̄in̄i. Sirisia p̄ropenisf̄yo aṅf̄ yoƒ Tasas̄iyi r̄in̄iṅf̄pimi ḡf̄ nókí n̄ix̄ir̄iṅon̄i aí aṅf̄ r̄ip̄imi d̄an̄i xwé iwiaron̄áon̄ir̄in̄i. Negf̄ nearéwap̄iyagf̄ Gameriero n̄in̄iréwap̄iyir̄íná ṅw̄f̄ ikaxf̄ eán̄iṅf̄pi negf̄ ar̄f̄owa neaiap̄igf̄áp̄i nán̄i aga x̄ixen̄i p̄irán̄iṅf̄ n̄iréwap̄iyiṅf̄ eṅaḡi nán̄i agw̄i seyf̄né Gor̄ixomi ox̄ídaneȳin̄iri s̄ím̄f̄ n̄ixead̄f̄pén̄iro yar̄igf̄ápa nion̄i en̄i ax̄f̄pi e imón̄iṅáon̄ir̄in̄i. ⁴ Aȳinán̄i eṅíná nion̄i ámá Óf̄ ‘Gor̄ixo t̄f̄ám̄in̄i imón̄iṅoi.’ r̄in̄iṅf̄yim̄i d̄iṅf̄ w̄ikw̄f̄roar̄igf̄á an̄f̄n̄im̄ix̄im̄in̄iri nán̄i xean̄iṅf̄ n̄iwiri ox̄f̄yoran̄i, ap̄ix̄f̄yoran̄i, gw̄f̄ n̄iyiri gw̄f̄ aṅf̄yo w̄aragáon̄ir̄in̄i. ⁵ Negf̄ apax̄f̄pán̄iṅf̄ imón̄iṅf̄ xwéó t̄f̄n̄i negf̄ áminá mebá imón̄igf̄áwa t̄f̄n̄i en̄i ‘O nepa e yagor̄in̄i.’ sear̄ipax̄f̄ imón̄iṅoi. Awa negf̄ Judayf̄ aṅf̄ yoƒ Damas̄ikas̄iyi r̄in̄iṅf̄pimi ṅweagf̄áyf̄ nán̄i payf̄

nearo niapowaráná nioni ámá e ηweagfá óf axíyimi xídarigfáyí eni anj rípimi dáni ríninjf meáfr+x+n+rí ayo íá nixerí gwí niyimáná ámi re nání nimeámi bímfa nání anj rípimi píní níwiárimí nuri Damasikasíyo nání unjanigíní.

*Poro “Apí yaríná Gorixo níkinim+xíjfríní.”
urínf náníriní.*

⁶ “E nemoni nuri nuri Damasikasi tñj anwí e rémóm+n+rí nerí ríxa ikwawedf enáná re enjínigíní. Anjnamí dání wíá síjwí mímínj iníí xwé bí nókiárenap+η+jínigíní. ⁷ Wíá apí nókiárenapáná nioni xwíáyo nípkínimeari arfá wíáyí xwíyíá bí re nírinénapfagi wiñanigíní, ‘Soroxíní, Soroxíní, pí nání xeaníj níkararíní?’ nírinénapfagi ⁸ re uríñanigíní, ‘Ámínáoxíní, joxí goxíriní?’ urfagi o ‘Nioni Nasaretí dánj Jisasoní joxí xeaníj níkararínoníriní.’ nírfagi ⁹ —Ámá nioni tñí warigfáwa wíá nókiárenapfípi píraníj síjwí níwínaxídíro aiwí o tñí xwíyíá rínarígwííomi arfá nípkwíní míwígíawixíní. ¹⁰ ‘Joxí xeaníj níkararínoníriní.’ nírfagi re uríñanigíní, ‘Ámínáoxíní, nioni pí oeníriní ríraríní?’ urfagi Ámínáo re níriníginí, ‘Joxí níwiápnimeámi Damasikasi jíapimí nání nuri e rémóáná ámá wo nísímeari e éwíníginíriní rírípeañapí nání áwanj ríriníjoi.’ nírfagi ¹¹ nioni wíá apí síjwíyo nínpírorí síní síjwí mímínj níniníriní síjwí manípaxí niaríñagí nání ámá nioni tñí warigfáwa wéyo áríwí nínimaxííro Damasikasiyo nání níniméra nuro e níremorí

ámá re ɲweáyƒ nƒnɪ nɪjǎá imónɪɲoɪ. Ámá joxɪ nánɪ dɪɲƒ rɪkwɪroarigfáyo nionɪ fá nɪxerɪ gwƒ aɲfyo nɪɲwɪrárɪrɪ iwanƒ nɪméperɪ yagáonɪ enagɪ nánɪ wiwanɪɲfýƒ rɪxa nɪjǎá imónɪɲoɪ. ²⁰ Joxɪ nánɪ wáƒ urimeagɪ Sɪtipenomɪ pɪkigɪíná nionɪ aɲwɪ e nɪrómáná “Ayƒ omɪ nɪpɪkíróná apánɪ yarɪɲoɪ.” nɪyairɪ omɪ pɪkiarɪná wigƒ iyfá awí mearonɲanigɪnɪ.’ urɪagɪ aɪ ²¹ Ámɪnáo re nɪrɪɲɪnigɪnɪ, ‘Joxɪ uɪ. Nionɪ ná jámɪ émáyƒ tɪɲɪmɪnɪ rɪrowárɪmɪfá enagɪ nánɪ joxɪ ananɪ uɪ.’ nɪrɪɲɪnigɪnɪ.” urɪɲɪnigɪnɪ.

Porisƒ seáyɪ e imónɪɲo Poromɪ éƒ umínɪɲƒ nánɪrɪnɪ.

²² Ámá e epíroyƒ egfáyƒ Poromɪ arfá nɪwia nɪbɪfásáná aɪwɪ xwɪyfá “‘Émáyƒ tɪɲɪmɪnɪ rɪrowárɪmɪfárɪnɪ.’ nɪrɪɲɪrɪnɪ.” rɪe nánɪ arfá nɪwimáná xwɪyfá xwamiánɪ nɪrɪro ímɪ tɪnɪ re rɪgfawixɪnɪ, “Ámá e imónɪɲo xe onɲeanɪrɪ sɪɲwɪ wɪnɪpaxɪ mɪneaimónarɪnɪ. Rɪxa rurápapɪkiarɪɲoɪ?” ²³ Xwamiánɪ e nɪra nuróná wikƒ ayɪkwɪ nɪwóga mɪwarɪɲagɪ nánɪ wigƒ iyfá nɪwirayiro úpirɪxá mɪmeámɪ yánɪro xwɪfá sikƒ úpirɪxá mɪmeámɪ yánɪro yarɪɲagfá ²⁴ porisƒ seáyɪ e imónɪɲo sekaxɪ re urɪɲɪnigɪnɪ, “Omɪ porisone negɪ aɲɪ rɪwámɪ nɪmeáa nɪpáwiro ámá ayƒ xwamiánɪ nɪwiróná rɪfá tɪɲɪ wianɪro yarɪgfápɪ mɪkɪpɪ nánɪ waropárɪ oneainɪrɪ nánɪ sɪkwɪfá ragɪ pɪrɪ nuyɪkiro yarɪɲɪ imɪmɪ wípoyɪ.” urɪagɪ ²⁵ awa omɪ nɪmeáa nɪpáwiro sɪkwɪfá ragɪ pɪrɪ uyɪkianɪro nánɪ gwɪ jáná Poro Porisƒ aɲwɪ e ronɲomɪ re urɪɲɪnigɪnɪ, “‘Romɪyfá ɲwɪ

ikaxí re ríniní, rísimónariní, “Ámá Romiyí womí mfkípi nání páfá mé xámi síkwfá eápoi.” ríniní, rísimónariní?” urfagi ²⁶ poriso arfá e níwimáná seáyí e wimóniño tñí e nání nurí re uríñiniginí, “Ámá Romiyí romí joxí pí wimínirí yaríñiní?” urfagi ²⁷ porisí seáyí e imóniño Poro tñí e nání nípáwirí re uríñiniginí, “Jíwaníñoxí níret. Joxí Romiyí woxíraní?” urfagi o “Oyi.” urfagi ²⁸ porisí seáyí e imóniño re uríñiniginí, “Nioní gapímanowamí nígwí xwé wíáná ‘Romiyí woxíriní.’ níniríro nímxígfáriní.” urfagi Poro re uríñiniginí, “Gí inókí tñí ápo tñí eníná dání Romiyí wímíxígfípaú enagí nání nioní gí nókí níxíríñe dání Romiyí imóniñá woníriní.” urfagi nání ²⁹ porisí síkwfá ragí pírí nuyíkiro yaríñí wianíro nání gwí járfáwa wáyí níwiníri omí wáramogfawixiní. Wigí porisí seáyí e wimóniño ení “Poro Romiyí worfani?” níyáiwirí níjía nímonímáná “Omí senfá tñí gwí jípoi.” urí enagí nání wáyí winíñiniginí.

Poro xwíyá wákwínimínirí nání Judayí mebáowa awí eánigíe dání uríñí nániríní.

³⁰ Poriso, sá weño wáfpi tñí Judayí omí uxekwímoarigfápi nání xixení níjía oimónímínirí omí níkwéawárimáná wamí sekaxí re urowárapíñiniginí, “Apaxípáníñí imónígfá xwéowa tñí Judayí mebáowa tñí awí oeánípoi.” nurowárapíri awa ríxa awí eánaráná Poromí nímera níwepínirí awa síñwí anigíe éf uráraríñiniginí.

23

1 Poro mebáowami sɪŋwá agwá nɪwɪnárɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Gɪ nɪrɪxɪmeáoyɪné, Gorɪxo sɪŋwá anɪŋáná amɪpɪ nionɪ iwamɪó dánɪ sɪá rɪyimɪ nánɪ enjápɪ nɪpɪnɪ aɪ nánɪ dɪŋɪ nɪyaikirorɪná bɪ nánɪ ayá sɪwá mɪnɪró dɪŋɪ peá nunarɪnɪ.” urɪagɪ ² apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ xwéó, Ananiasoyɪ rɪnɪŋo áamá Poro tɪŋɪ e aŋwɪ e rogɪáyo “Omɪ wé maŋɪyo upɪkákwɪpoyɪ.” uráná ³ Poro Ananiasomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Kɪkérónɪŋɪ ínɪmɪ pɪpɪwá enjagɪ aɪ seáyɪ e xwɪá nanɪŋɪŋɪ eánɪŋɪ roxɪnɪ, Gorɪxo joxɪ enɪ wé nɪrupɪkákwinɪŋoɪ! Joxɪ negɪ ŋwá ikaxɪ nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpa xwɪrɪxɪ nɪmemɪnɪrɪ e éf nɪŋwearɪná ŋwá ikaxɪ apimɪ ogámɪ nerɪ ‘Omɪ wé upɪkákwɪpoyɪ.’ urɪfɪpɪ nánɪ ‘Ayɪ apánɪ yarɪŋɪnɪ.’ rɪsimónarɪnɪ?” urɪagɪ aɪ ⁴ áamá e rówapɪgɪáyɪ mɪxɪ re urɪgɪawixɪnɪ, “Joxɪ ananɪ apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ xwéomɪ ikayɪwá urarɪŋoxɪranɪ?” urɪagɪ ⁵ Poro re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪrɪxɪmeáoyɪné, ‘Apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ xwé worɪanɪ?’ mɪyaiwɪ nerɪ rɪnɪ. Xwɪyɪá Bɪkwɪyo re nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ, ‘Joxɪ segɪ seáyɪ e nimónɪrɪ seamenŋweagɪá wo nánɪ xwɪyɪá sɪpɪ bɪ mɪrɪpanɪ.’ nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ o seáyɪ e imónɪŋɪpɪ nánɪ nɪjɪá nimónɪrɪ sɪŋwɪrɪyɪ, wɪ e rɪmɪnɪrɪ éámanɪ.” nurɪrɪ aɪ ⁶ mebáowa wa Sajusi imónɪrɪ wa Parisi imónɪrɪ enjagɪá nɪwɪnɪrɪ gɪ Parisi rowa gwá onɪmónɪpoyɪnɪrɪ enɪ tɪnɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪrɪxɪmeáoyɪné, nionɪ Parisi wonɪrɪnɪ. Parisi imónɪgɪ wɪyaúyá xewaxonɪrɪnɪ. Nionɪ ‘Ámá pegɪáyɪ ámɪ nɪwiápɪnɪmeapɪrɪárɪnɪ.’ nɪyaiwirɪ dɪŋɪ kɪkayonagɪ nánɪ xwɪrɪxɪ nɪmearɪgɪonɪrɪnɪ.”

uraríná ⁷ Parisiowa t́n̄i Sajusiowa t́n̄i wiw̄n̄i m̄x̄í n̄r̄inowieán̄ro d̄iŋ́ b̄i biaú n̄x̄r̄iro yaŋ́ epayón̄igfawix̄n̄i. ⁸ Aý r̄ip̄t̄ nán̄r̄in̄i. Sajusiý re rar̄igfáȳr̄in̄i, “Ámá pegfáȳf̄ ám̄i wiáp̄n̄imeapax̄ men̄n̄i. An̄́n̄aj̄f̄ wí men̄n̄i. Kwiý en̄i men̄n̄i.” rar̄igfáȳr̄in̄i. E ner̄t̄ aí Parisiý “N̄ip̄n̄i anan̄i imón̄ipax̄f̄ imón̄n̄i.” rar̄igfáȳr̄in̄i. Apimi dán̄i d̄iŋ́ b̄i biaú n̄x̄r̄iro yaŋ́ nepayón̄ro ⁹ x̄ixewiám̄f̄ n̄r̄inowieága nuro ŋw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iŋ́p̄im̄i mewegfá Parisiowayá wa n̄wiáp̄n̄imearo Sajusiowa t́n̄i x̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄ro n̄r̄iróná re ur̄igfawix̄n̄i, “Ámá ro f̄w̄f̄ b̄i éo mimón̄iŋaḡi w̄n̄iŋw̄n̄i. An̄́n̄aj̄f̄ woran̄i, kwiý b̄iran̄i, om̄i x̄w̄iyfá uránáyf̄, aý pí en̄iŋoi?” nur̄iro ¹⁰ x̄ixewiám̄f̄ ayá wí n̄r̄inowieága wiáp̄n̄imeaaríná poris̄f̄ seáyi e imón̄iŋo Poromi mid̄im̄idán̄i m̄im̄ixeawiám̄f̄ nin̄róná om̄i d̄id̄iyim̄f̄ nero p̄ikip̄r̄ix̄n̄r̄i xegf̄ porisowam̄i sekax̄f̄ re urowár̄aiŋ̄iniḡn̄i, “Soȳné n̄iwep̄n̄ro eŋ́f̄ neán̄ro ayo Poromi nurápiro negf̄ poris̄f̄ an̄́f̄ riwám̄i nán̄i n̄imeám̄i yap̄f̄poȳf̄.” urowár̄aiáná awa x̄ixen̄i o ur̄f̄pa e egfawix̄n̄i.

¹¹ Poro s̄fá ám̄i r̄ixa w̄iyim̄i ár̄f̄w̄iyim̄i sá weŋáná Ámináo miw̄f̄midán̄i nurónap̄r̄i re ur̄iŋ̄iniḡn̄i, “Jox̄i d̄iŋ́ s̄ix̄f̄ ínei. Jerusarem̄i t̄fyo dán̄i x̄w̄r̄ix̄f̄ r̄imearíná jox̄i nion̄i nán̄i ‘S̄iŋw̄f̄ e w̄n̄r̄i arfá e wir̄i eŋár̄n̄i.’ urar̄iŋ́pa émáyf̄yá an̄́f̄ x̄wé Rom̄iyo en̄i ax̄f̄p̄i ur̄irfá eŋaḡi nán̄i d̄iŋ́ s̄ix̄f̄ ínei.” ur̄iŋ̄iniḡn̄i.

Judayf̄ Poro nán̄i mekax̄f̄ megfá nán̄r̄in̄i.

12 Wíápi t́ni Judayí wí Poro nání mekaxí nimeróná awá ɲwá ɲɲwiráriniro śɲá womi dání re rinigfawixini, “None iniigf minipa erane aiwá minipa erane néra nurane Poromi pikíwaé dání ámi nípaxí imónanfwarini.” niriiniro ¹³ — Ámá mekaxí nimeró “Śɲá romi dání rariniwini.” rigfáwa ámá 40 wiárfi múrogfáwarini. ¹⁴ E nemowa apaxfpániɲf imónigfá xwéowa t́ni Judayí amínáowa t́ni t́gfe nání nuro yumí re urigfawixini, “None awá ɲwá ɲɲwirárinirane śɲá womi dání re rinfwarini, ‘Poromi sini mipikipa neranéná aiwá bi aíf mímepaxí imóniniwini.’ Śɲá womi dání e rinárfwá enagi nání ¹⁵ soyiné t́ni mebáowa t́ni ámi xwirixí niwiro yarini wiayanironini nimóniro porisíyo seáyí e wimóninomi wáf re urepeárfpoyí, ‘Joxi none Poromi ámi píranini yarini wiani nání nimeámi weapei.’ urfpoyí. None omi nipikiani nání yumí áyá eánanfwiní. Poromi nimeáa nweapiri sini anwi e mibipa enána nipikianfwarini.” urigfawixini.

¹⁶ Poromi xexirfmeáíyá niaíwo “Awa yumí áyá eánarinoi.” rinarinagfá arfá n>wiri porisowayá aniwámi nání nurí nípawiri Poromi áwanf urfagi ¹⁷ o porisf womi “Eini.” nuriri re uriniginini, “Íwf sikini ro dixf porisf seáyí e simóninomi xwiyfá wí áwanf urini nání o t́ɲf e nání nipemeámi ui.” urfagi ¹⁸ o íwf sikinomi nipemeámi porisf seáyí e wimónino t́ɲf e nání nurí re uriniginini, “Poro, gwf ɲweaɲo ‘Eini.’ niniriri re niri noi, ‘Íwf sikini ro xwiyfá wí dixf seáyí e simóninomi urini nání o t́ɲf e nání

nipemeámi ut.’ nıríagi nipemeámi bariŋini.” uríagi ¹⁹ porisíyo seáyı e wimóniŋo omı wéyo fá nıxırırı nımeámı aigı wı e nánı nuri aigıpi niŋweámáná yarıŋı re wiŋinigiŋı, “Xwıyá joxı áwanı nırırıpi pí xwıyárini?” uríagi ²⁰ o re urıŋinigiŋı, “Judayı xwıyá ná biŋı sımı e nıta nuróná re rınfawixini, ‘Poromi ámi mıkıpi nánı yarıŋı bi wianıŋıf nimónırane porisíyo seáyı e wimóniŋomi yapı re uréwapıyıwanigiŋı, “Wfáriná joxı Poromi mebaowane xwirıxı ámi bi umeanıwá nánı nımeámı weapırıxini.” urıwanigiŋı.’ rınfawixini. ²¹ Ámá 40 wiárf múrogfáwa awá ŋwá niŋwirárinıro sıŋá womı dánı re rınfawixini, ‘Omı pikıwáé nánı aiwá mınıpa erane iniıgı mınıpa erane éwanigiŋı.’ nırınıro omı pikianıro nánı rıxa yumıfı áyá neanıro ŋweaŋagfa nánı awa nurowárenapiro yarıŋı sıáná arfá mıwıpanı. Awa joxı rıxa re uráná, ‘Wfáriná nionı Poromi soyıné tıŋı e nánı ananı nımeámı weapımfárinı.’ uráná nánı xıxenı nırınárinıro wenıŋıf nero ŋweaŋoi.” uríagi ²² porisı seáyı e imóniŋo íwf sıkıŋomi arfá jıyıkı norı re urowáriŋinigiŋı, “Xwıyá joxı repıyıf nıniri áwanı nırırıpi nánı ámá womı aí ‘Nionı omı e urıini.’ murıpanı.” urowáriŋinigiŋı.

Poromi Pırimıá Piriso tıŋıf e nánı wiowiáriŋıf nánırinı.

²³ Porisı seáyı e imóniŋo xegı porisı áminá imónıgıáyıf waúmı “Eini.” nurırı re urıŋinigiŋı, “Awagwı porisı éf tını mıxı yarıgıáyıf 200 apimı ‘Nikınırı ŋweápoyı.’ urıri osıyo niŋweámáná mıxı yarıgıáyıf 70 apimı ‘Nikınırı ŋweápoyı.’

uriri wákwirixá t́nɪ mɪxɪ yarigfáyɪ 200 apimi 'Nikɪnɪrɪ ɲweápoyɪ.' uriri nemáná rɪxa árfwiyimi 9:00 p.m. imónáná aɲɪ yoɪ Sisariayɪ rɪnɪɲɪpimi nánɪ upɪrɪ nánɪ awí eaárɪpiyɪ. ²⁴ Osɪ wí enɪ Poro seáyɪ e éf ɲɪweámáná unɪ nánɪ ɲimeari omɪ éf numíga nuro pɪrimiá Piriso t́ɲɪ e wárɪpoyɪ.” nurɪrɪ ²⁵ payɪ re rɪnɪɲɪ wɪnánɪɲɪ rɪwamɪɲɪ eaɲɪnigɪnɪ,

²⁶ “Nionɪ Kirodiasɪ Risiasonɪ payɪ rɪna pɪrimiá Pirisoɪ t́ɲɪ e nánɪ nearɪ wɪrɛnaparɪɲɪnɪ. Negɪ áminá seáyɪ e imónɪɲoxɪ nionɪ yayɪ bɪ osimɪnɪ. ²⁷ Judayɪ áamá romɪ f́á ɲixɪrɪro rɪxa ɲɪpɪkianɪro yarɪɲagf́a nionɪ arf́á 'Romɪyɪ worɪnɪ.' ɲɪwirɪná gɪ sɪmɪɲɪ ɲɪnarigf́áyɪ t́nɪ mɪrɪ nurane omɪ éf umɪnɪɲwanigɪnɪ. ²⁸ Nionɪ omɪ uxekwɪmoarɪgɪf́apɪ mɪkɪpɪ nánɪ ɲɪj́f́á imónɪmɪ nánɪ wigɪ Judayɪ mebáowa xwɪyɪf́á imɪxarɪgɪe nánɪ ɲimeámɪ nurɪ aiwɪ ²⁹ omɪ xwɪyɪf́á nuxekwɪmoróná none pɪkipaxɪ bɪ urɪro gwɪ yɪpaxɪ bɪ urɪro mɪyarɪɲagf́a ɲɪwɪnɪrɪ xwɪyɪf́á wigɪ ɲwɪ ikaxɪ eánɪɲɪpimi dánɪ wiwanɪɲɪyɪ mɪxɪ rɪnarɪgɪf́apɪ nánɪnɪ uxekwɪmoarɪɲagf́a wɪnɪɲanigɪnɪ. ³⁰ Áamá wo ɲɪbɪrɪ áwanɪ re ɲɪráná, 'Judayɪ Poromɪ pɪkianɪro nánɪ yumɪ mekaxɪ mearɪɲoɪ.' ɲɪráná nionɪ sɪnɪ mé omɪ joxɪ t́ɲɪ e nánɪ ɲɪwiowárɛnapɪrɪ áamá omɪ uxekwɪmoarɪgɪf́áyo sekaxɪ re urɪanigɪnɪ, 'Nuro pɪrimiáoyá sɪɲwɪ anɪɲe dánɪ uxekwɪmóɪrɪxɪnɪ.' urɪanigɪnɪ. Ayɪ xwɪyɪf́á rɪxa apɪrɪnɪ.”

³¹ Porisowa wigí seáyi e wimóniŋo sekaxí uríƒpa axíƒpi nero árƒwiyimi Poromi níméra nuro aní yoƒ Adipatirisíyi riniŋipimi nírémoro ³² rixa wáá ónáná porisí síkwí tǎni warigáwa xe osíyo niŋweámáná mǎxí yarigáwa Poromi anani re dáni níméra óupoyiniri pǎni niwiárimí ámi wigí porisí aniwámí nání úagá ³³ awa níméra nuro rixa Sisariayo nírémoro pírimiáo tǎŋí e nání nuro payí mǎni niwiro Poromi ení xóo tǎŋí e niwáriróná “Ayí rorini.” uríagá ³⁴ pírimiáo payína nuráƒiri rixa fá nírómáná “Ro áamá nioní umenweanáyó dání worƒani? Mí dánorƒani?” niyaiwiri Poromi yarini re wininiginí, “Píropenisí giyo dánoxirini?” uríagi Poro “Sirisia píropenisíyo dánonirini.” uríagi ³⁵ o re uriniginí, “Ananirini. Áamá joxí rixekwímoarigáyí rémónapáná díxí xwirixí aríá simƒarini.” nuriri wami sekaxí re uriniginí, “Omí gapímaní aní mǎxí ináyí Xeroto miragiwámí niŋwiráriro menweápoi.” uriniginí.

24

Piriso Poroyá xwirixí aríá winí nánirini.

¹ Rixa sáá wé wú óráná apaxíƒpánini imónini xwéó, Ananiaso tǎni Judayí meba imónigáyí wa tǎni áamá womí —O xwirixí neróná xwiýá wuríyarini worini. O xegí yoƒ Tetasorini. Omí niwirimeámí Sisaria nání niwero pírimiómi niwímearo xwiýá Poromi xwirixí umeaníro nánipi uríagi ² Poromi “Eini.” nuriro o rixa báná Tetaraso Poromi nuxekwímoríná

pirimiáomi re uriniginini, “Negí áminá awiaxí seáyí e imóniní Pirisoxini, joxí neamenjweanagi nání nene mixí bí miní kikiání njweanáná xwiogwí ríxa obaxí pwéiniginini. Joxí diní pírániní nenjwiperi nneamenjwearfná amipí eníná dání nípikwini mimóninípi diní joxiyá tfiní gwí axírí imóninjwaéne neaeyíroiariñagi nání agwí ríxa naní nimóga warinjiní. ³ Negí aní gimi gimi api nipi e neaiarino, ayí joxini enagi nání nene nijfáriní. Ayináni yayí tfiní rirarinjiní. ⁴ E nerí aiwí nioní ayá wí áxémá siaráná aniní sininigininí joxí neaiinipi nání ayá wí ririmiméini. Sa wauní rixiní rípiní oririmini, ‘Joxí ayá ninearimixiri píné bí oniripoyiniri sinjwí neanei.’ oririmini. ⁵ Ámá Poroyí rininí royí síwí arfkióniní neaikárarinorini. Negí Judayí xwíá niyoní njweagfáyo mixí épmixamoarinorini. Negí ámá arfowa nneaiwapiya bigfápi arfá nikeamoro yoí siní Nasaretene niriníro kumixinayífápi, ayí o mfkí ikiniriní. ⁶ Negí aní ridiyowá yarinjwáiwá aí xórórí eminiri yarinagi niwiniranéná fá xirinjaniginí. [Negí njwí ikaxí eaninipi rininípa xwirixí oumeaneyinirane fá xirfagwí aiwí ⁷ porisí seáyí e imóniní Risiasoyí rinino mixí nimónimi nibiri ení neániri omí xfo ninearápiweri ⁸ sekaxí re neariniginini, ‘Ámá romí xwirixí umeaniri éfáyiné pirimiáo sinjwí tfiní e dání uméfirixini.’ nearowárfagi nání barinjiní.] Ayináni amipí none rirarinjwápi nání xewaninnoxí yariní niwia nurinípi dání ananí none uxekwímoarinjwápi

nánì xìxeni nìjǎ́ imónìrǎ́nì.” Tetaraso e nurìrì ⁹ Judayowa enì Poromì nuxekwímoro pìrimíáomì re urìgǎwixìnì, “Amìpí Poro nánì rìrǎ́pì neparìnì.” urìgǎwixìnì.

¹⁰ Pìrimíáo Poro rìxa xwìyǎ́ orìnìrì nìkìnìmónìrì sìnǎ́ wìnáná Poro re urìñìnìgìnì, “Joxì áamá gwǎ́ rìrímì nìmenǎ́wari xwìrǎ́xì nìmeámì bayíǎ́yo arǎ́ nìwiéra warǎ́ná xwiogwǎ́ obaxǎ́ rìmúroñoxì enǎ́gì nánì nionì nìjǎ́rìnì. Ayìnánì joxìyǎ́ sìnǎ́wìyo dánì xwìyǎ́ wákwìnìmì nánì nìrǎ́rǎ́ná ‘Ayǎ́ ananìrìnì.’ nìyaiwirì yayǎ́ ninarìnì.

¹¹ Áamá rowa re rìrìpaxǎ́rìnì, ‘O Gorìxomì yayǎ́ wimìnìrì nánì Jerusaremìyo rémoñe dánì sǎ́ ayá wí marǎ́á, wé wúkaú síkwǎ́ waúñì wórǎ́nìgìnì.’ rìrìpaxǎ́rìnì. ¹² Nionì anǎ́ rìdìyowá yarìgǎ́wámì dánìranì, rotú anǎ́yo dánìranì, anǎ́ apimì wí e dánìranì, wa tǎ́nì xwìyǎ́ mǎ́xǎ́ rìnarìñagì sìnǎ́wǎ́ nìnanìro mǎ́xǎ́ épìmǎ́xamoarìñagì nìnanìro megǎ́wixìnì.

¹³ Agwì nìxekwímoarìgǎ́ reñǎ́pìyǎ́ pìrimíáoxì ‘Nepaxìnì.’ yaiwirì nánì enì mǎ́kǎ́ bì sǎ́wá sipaxǎ́ mimónìñojì. ¹⁴ E nerì aí awa rìrǎ́ rìpìnì, ayǎ́ neparìnì. Nionì Nǎ́wǎ́ negǎ́ arǎ́owa xìdagǎ́omì

nuxǎ́dǎ́rǎ́ná Ófì Gorìxomì xǎ́darìgǎ́yìyì rìnìñyìmì dánì xǎ́darìñárìnì. Áamá ófì ayimì xǎ́darìgǎ́yǎ́ nánì awa re rarìgǎ́rìnì, ‘Negǎ́ arǎ́owa nìneaiwapiya bigǎ́ápì arǎ́ níkeamoro pǎ́nì wiárìgǎ́rìnì.’ rarìñagǎ́fá aí nionì sìnì amìpí negǎ́ ñwǎ́ ikaxǎ́ Moseso nìrìrì eanǎ́pì tǎ́nì xìxeni imónìñǎ́pimì dìnǎ́ wìkwǎ́rorì amìpí wǎ́ rókiamoagǎ́fáwa nìrìro eagǎ́ápimì dìnǎ́ wìkwǎ́rorì enìnì. ¹⁵ ‘Áamá pegǎ́yǎ́ nǎ́nì wé rónìgǎ́yǎ́ranì, uyǎ́nì egǎ́yǎ́ranì, nǎ́nì ámì

nɪwiápɪnɪmeapɪrɪfárɪnɪ.’ nɪyaiwiri Gorixomi dɪɲɪ ukɪkayonɪnɪ. Wiwanɪjowa enɪ axɪpɪ e nɪyaiwirow dɪɲɪ ukɪkayonɪ. ¹⁶ Nionɪ dɪɲɪ e nɪyaiwiri nukɪkayori nánɪ Gorixoyá sɪɲwɪyo dánɪranɪ, ámáyá sɪɲwɪyo dánɪranɪ, pí pí nerɪná ayá sɪpɪ mɪnɪpa oenɪrɪ anɪɲɪ minɪ wé nɪrónɪrɪ oemɪnɪrɪ yarɪɲárɪnɪ. ¹⁷ Wí e emeagáonɪ xwiogwɪ wí rɪxa nɪmúrófɪmɪ ámɪ gɪ anɪ e nánɪ nɪbɪrɪ nɪgwɪ bɪ gɪ ámá gwɪ axɪrɪ imónɪgɪáyɪyá uyípeayɪyo mɪnɪ wiri Gorixoxo nánɪ rɪdiyowá nɪwiiri éimɪgɪnɪrɪ nɪmeámɪ nɪbɪrɪ ¹⁸ rɪxa xwiraimɪmɪ nɪnɪɲɪpɪ anɪpá éwɪnɪgɪnɪrɪ yarɪɲwápɪ nɪyárɪmáná anɪ rɪdiyowá yarɪɲwáiwámɪ nɪpáwiri e éimɪgɪnɪrɪ bɪɲápɪ yarɪná ayɪ sɪɲwɪ nanɪmeagɪawixɪnɪ. Sɪɲwɪ nanɪmeááná nionɪ ámá ayá wí tɪnɪ epɪroyɪ nerɪ sɪmɪmiákwɪ mé aga kikiɪfá yarɪɲagɪ aɪ Judayɪ Esia pɪropenɪsɪyo dánɪ wí ¹⁹ —Ayɪ nionɪ nánɪ xwɪyɪfá bɪ tɪgɪáyɪ enánáyɪ, nɪbirow joxɪyá sɪɲwɪ tɪɲɪ re dánɪ nɪnɪxekwɪmoro sɪɲwirɪyɪ, nanɪ imónɪmɪnɪrɪ éɪrɪnɪ. ²⁰ Ayɪ joxɪ tɪɲɪ re mɪbɪpa éagɪfá nánɪ nionɪ Jerusaremɪyo mebáowa awí eánɪgɪfɛ dánɪ xwirɪxɪ nɪnɪmeróná xwirɪxɪ nápɪ sɪɲwɪ wɪnɪgɪfápɪ nánɪ re rogɪfá rowa wiwanɪjowa áwanɪ ‘Ná rɪpɪrɪnɪ.’ orɪrɪpoyɪ. ²¹ Mepa oenɪwirɪyɪ, awa Jerusaremɪyo dánɪ xwirɪxɪ nɪmearɪná xwɪyɪfá nionɪ ímɪ tɪnɪ re urɪɲá rɪpɪnɪ ‘Nionɪ “Ámá pegɪfáyɪ ámɪ wiápɪnɪmeapɪrɪfárɪnɪ.” nɪyaiwiri kɪkayonagɪ nánɪ agwɪ soyɪné xwirɪxɪ nɪmearɪɲotɪ.’ urɪɲá apɪnɪ nánɪ joxɪyá sɪɲwɪ tɪɲɪ e dánɪ nɪxekwɪmopaxɪrɪnɪ.” ²² Poro e urɪagɪ aɪ pɪrimiá Piriso ámá Óf Gorixoxo Tɪámɪnɪyɪ rɪnɪɲɪyimi xɪdarɪgɪfáyɪ nánɪ bɪ nɪjɪfá imónɪfɪ

enagí nání sáá xwíríxí píráníḡ wimíxínfáyi nání ná jé níta nurí re uríḡnigíni, “Porisí seáyí e imónḡ, Risiaso weapána segí xwíríxí píráníḡ seaimíximfáriní.” nurí 23 porisí Poromí awí mearoaríḡomí re uríḡnigíni, “Joxí omí awí nímearorí aiwí gwíni míyáripa éiríxíni. Xe eríró eméwínigíni. Xegí níxumíxíní emearígfáyí omí arírá wianíro bánáyí, pírí murakipaní.” uríḡnigíni.

Piriso tñí xiepí Dirusirái tñí Poromí arfá wigí náníriní.

24 Sáá wí ríxa nórímáná enáná Piriso tñí xiepí Dirusirái —Í Judayí apíxí wíríni. Í tñí ípaú Poromí awí mearogé nírémorí “Ámá wa omí níméamí obípoyí.” nurí Poro ríxa níbirí “Kiraisí Jisasomí dḡḡ níwíkwírorfána, ayí apíríni.” repíyí níwíera waríḡagí arfá wiarfána 25 o “Wé rónḡḡ nerfána, ayí apíríni.” urí “Nípíreání nerfána, ayí apíríni.” urí “Goríxo ámá níyoní mí ómómíxímí nerfána, ayí apíríni.” urí yarfána Piriso ríxa wáyí winfagí re uríḡnigíni, “Joxí ámí awí rímearoarígfé nání uí. Ríwéná nioní ámí ananí arfá simfá nání nínimónírfána ‘Eíni.’ rírímfáriní.” nurí 26 níḡwearfána Poro nígwí bí oniapíní dḡḡ e nukíkayorí waíní waíná re yayagíriní. “Ámá wa Poromí níwiríméamí obípoyí.” nurí Poro báná o tñí xwíyífá rínayagíriní. 27 E yayarfána xwiogwí waú ríxa pwéáná ámá síḡ wo, xegí yoí Posiasí Pesítasoyí rínḡo pírimíáo nímoníriní Piriso imónḡḡpí urápána Piriso re eníḡnigíni. Judayí nioní nání yayí owinípoyíní

wíwapiyimínírí nání Poro xe gwƒ oŋweanírí wáríŋínigíní.

25

Poro Romiyí mixí ináyo xwíríxí pírániŋí nimixíyíwínigínírí uríŋí náníríní.

¹ Pesitaso, pírimíá síŋí imóniŋo píropenisí o meŋweaníyo níremómáná ríxa sá wíyaú wíyí óráná aŋí Sisaria ríníŋípímí píní níwíarímí Jerusaremí nání níyírí rémóáná ² apaxípáníŋí imónígíá xwéowa tíní Judayí wigí seáyí e wimónígíáwa tíní omí níwímearo Poro nání áwaní nuríróná nuxekwímoayiro awayíní ríxíŋí re urígíawixíní, ³ “Poromí negí neaimónaríŋípí wianí nání ananí ‘Oyí!’ nearíréní? ‘Poromí Jerusaremí tíŋí re nání wa nímeámí yapííríxíní.’ neaimónaríní.” nuríro ayí ínímí “Óf e áyá neánírane píkwánigíní.” níyaiwíro e uríagíá aiwí ⁴ Pesitaso re uríŋínigíní, “Poro síní Sisaria gwí ŋweaní. Níwaníŋoní e nání umíá nání aŋwí e imóníní. ⁵ Ayínání segí Judayíné seáyí e seaimónígíáwa nioní tíní nawíní úwanigíní. Ámá o íwí seaikáríŋo eŋánáyí, ananí xwíyíá umearípíríní.” uríŋínigíní.

⁶ Pírimíá Pesitaso e nuríníríná sá wé wúkaúraní, wé wíúmí dájí waú woraní, síní mí múronáná Jerusaremí píní níwíarímí Sisaria nání níwerí e níremorí sá weŋo wíápí tíní síá íkwianwí xwíríxí mearígíánamí éf níŋweámáná sekaxí re uowáríŋínigíní, “Poromí níwirímeámí bípoyí.” uowaráná ⁷ wa nuro Poromí nímeámí báná Judayí

Jerusaremí dání weapfáyí Poromí midimidání nírówapimáná xwiyfá mīwákwínipaxí imóniṅf ayá wí nuxekwímoayiro aiwí Pírimiáo “Neparini.” yaiwiní nání mfkf bī sīwá wipaxí mimónipa egfawixini. ⁸ E yaríná Poro xwiyfá owákwínimínirí nurirí re urṅinigiṅni, “Nioní negf Judayf ṅwí ikaxí eániṅfp bī pfrí mīwiaíkí erí ridiyowá yarigfiwámí ení xórórí bī mé erí Romiyf mīxf ináyf Sisaomí ení sipí bī mīwikárf erí eṅáriní.” urfagi ai ⁹ pírimiá Pesitaso Judayf xfo nání yayf owinfpoyinirí Poromí re urṅinigiṅni, “Nioní dixf xwirixf Jerusaremí dání arfá sirí xwiyfá awa rīxekwímoarigfápi eyeyírómf erí emfá nání ‘E nání ananí oumíni.’ rīsimónariní?” urfagi aí ¹⁰ Poro re urṅinigiṅni, “Siá íkwianṅwí xwirixf mearigfá Sisaoyá maṅfyo dání imīxárinṅf rīnamí dání xwirixf nīnimepaxf imóniṅe rīxa re roṅini. Ayf wí e dání xwirixf ananí nīmepaxf mimónini. Joxí nijfáriní. Nioní gf Judayo fwf bī mīwikárinṅanigiṅni. ¹¹ fwf erí sipí imóniṅf nīpīkipaxfp bī erí eṅáoní eṅánáyf, ‘Mīnīpīkipaní.’ rīpaxonimání. E nerí aí awa xwirixf nīmearigfápi mfkf mayf imóniṅánáyf, ámá wo awa omí wigf diṅf tñni owípoynirí mīnī nīwipaxf mimónini. Ayínání yarṅf re osimíni, ‘Mīxf ináyf Sisao xewanṅo nīg xwirixf arfá níwinigiṅni.’ nīmónariní.” urfagi ¹² pírimiá Pesitaso xegf gapimanf yarṅf wiemeanfá nání inīmí wurínigfá wa tñni xwiyfá nīrīnimáná re urṅinigiṅni, “Joxí ‘Sisao arfá níwinigiṅni.’ rīfyf nání o tṅf e nání rīrowáranfwarini.”

uriniginini.

Poro nani Pesitaso Agiripaomi áwanj urinj nánirini.

¹³ Rixa sá wí óríimí enáná Judayíyá mǎxǎ ináyǎ wo —O xegǎ yoǎ Agiripaoyǎ rǎnǎnorini. O tǎnǎ xexǎrǎmeáí Benaisí tǎnǎ ípaú pǎrimíá sǎnjǎ Pesitasomi yayǎ owiaiyǎnǎrǎ Sisaria nánǎ nǎbǎri e neri ¹⁴ sǎá obaxǎ e ŋweanáná pǎrimíá Pesitaso xwǎrǎxǎ Poroyá nánǎ mǎxǎ ináyǎ Agiripaomi áwanjǎ nurǎrǎ re uriniginini, “Ámá wo, Piriso gwǎ ŋwirárago ŋweani. ¹⁵ Nionǎ Jerusaremíyo nánǎ nurǎ urǎnǎnáná apaxǎpǎnǎnjǎ imónǎgǎ xwéowa tǎnǎ Judayǎ wigǎ mebáowa tǎnǎ omǎ xwǎyǎ nuxekwǎmoro re nǎrǎgǎwixǎnǎ, ‘Joxǎ omǎ “Nepa sǎpǎ ayǎkwǎ mǎwikǎrǎŋoxǎrǎnǎ.” nurǎrǎ negǎ neaimónarǎnjǎpǎ wianǎ nánǎ neaiapǎ.’ nǎrǎgǎ aí ¹⁶ nionǎ awamǎ re urǎnǎniginini, ‘Romíyene re yarǎŋwámanǎ. Ámá xǎomǎ uxekwǎmoarǎgǎyǎ tǎnǎ sǎnǎ nawínǎ axǎ e awí neániro omǎ xwǎyǎ ayǎ uxekwǎmoarǎgǎpǎ nánǎ wǎkwínǎmǎnǎrǎ sǎnǎ mǎrǎpa enáná amíná amá wigǎ wimónarǎnjǎpǎ xe owípoyǎnǎrǎ wiarǎŋwámanǎ.’ urǎnǎniginini. ¹⁷ Ayǎnánǎ awa re nánǎ nǎweapiro awí eánáná nionǎ sǎnǎ mé wǎpǎ tǎnǎ xwǎrǎxǎ nánǎ síá íkwǎŋwǎnamǎ éǎ nǎŋweámáná wamǎ re urǎnǎniginini, ‘Ámá omǎ nǎwirǎmeámǎ bǎpoyǎ.’ urǎgǎ ¹⁸ omǎ nǎmeámǎ báná uxekwǎmoarǎgǎfáwa éǎ nǎroro nuxekwǎmoróná fǎwǎ mǎwǎkwínǎpaxǎ imónǎnjǎ nionǎ ‘Apǎ nánǎ uxekwǎmopǎrǎréoi?’ yaiwinǎpǎ nánǎ muxekwǎmó nero ¹⁹ sa wigǎ ŋwǎfá imónǎnjǎpǎ nǎmépero ‘Apǎ nerǎná apǎ

neríná, ayí ananírini.’ rinarigfápi nání mǎxí riniro áamá piyí wo Jisasoyi riniŋo —O nání Poro ‘Sini sɨŋí nweani.’ rariŋorini. O nání mǎxí riniro egfawixini. ²⁰ E yariŋagfa niwiniiri nioni re yaiwiŋanigini, ‘Xwirixí nápi nijfá imónimi nání arige nerí píraniní yariŋí wiayiminiRéni?’ niyaiwiri dɨŋí ududí ninarinagí nání omi re uriŋanigini, ‘Nioni dixí xwirixí Jerusaremi dání arfá sirí xwiýfá awa rixekwimoarigfápi eyeyírómí eri emfa nání “E nání anani oyimini.” risimónarini?’ urfagi aí ²¹ Poro yariŋí re niŋiniginí, ‘ “Mǎxí ináyí Sisao xewaninjo gí xwirixí arfá ninfa nání fá niXRiri onimenweani.” nimónarini.’ nifagi porisí wami sekaxí re uriŋanigini, ‘Nioni Sisao tɨŋí e nání wiowárimfaé nání awí mearófrixini.’ uriŋanigini.” Pírimia Pesitaso e urfagi ²² Agiripao re uriŋiniginí, “ ‘Nioni eni áamá omi arfá bi owimini.’ nimónarini.” urfagi “Wíáriná joxi eni anani arfá wirfáriní.” uriŋiniginí.

Agiripao tɨni Benaisi tɨni Poromi arfá wigí nánirini.

²³ Sá wegfa wíapi tɨni Agiripao tɨni Benaisi tɨni ipaú okiyfá ninfisáná wá nimóniga wigí aŋí xwé awí eánarigfiwámi nipáwiri porisíyo seáyi e wimónigfáwa tɨni áamá aŋí apimi seáyi e nimóniri menweagfáwa tɨni eni nawini nipáwiro éf nweanáná pírimia Pesitaso wami sekaxí nuriri Poromi rixa niwirimeámi báná ²⁴ re uriŋiniginí, “Mǎxí ináyí Agripaoxi tɨni áamá nɨni yawawi tɨni re awí eánigfáyné tɨni xwiýfá bi osearimini.”

nuriri re uriniginini, “Ámá ro nani Judayí nini nioni aní ripimi nweanánarani, Jerusalemí nani úánarani, gí arfá enjáe dání ímí tñí ‘ “Xe siní ouní.” míneaimónarini.’ nírayarigfá romí sñwí winípoyí. ²⁵ Omí yaríní níwia nurí aiwí fwf o enípi nani pkipaxí imóniní bí nani pfa megínarínaniginí. Xewaníño ‘Sisao xwirixí nioniyá arfá níwiniginini.’ nírfagí nani nioni omí Sisao tñí e nani wiowárimfa nani ríxa ráriní. ²⁶ E nerí aí xwiyfá negí míxí ináyí áminá Sisao nani ‘Poro e eníriní. E eníriní.’ nírirí payí nearí wiowárimfa naniptí siní pfa nímegínirí nani nioni omí ámá níyfnéni yaríní wiayiro míxí ináyí Agiripaoxi anípaxí wiayirí mfkí iperí epíripimi dání o xwiyfá nioni anani payí eapaxí bí searini nani omí seyfné tñí re nani ‘Eini.’ uríini. ²⁷ Ayí ripí nánirini. ‘Gwí nweaní wo xfomí uxekwímoarigfápi nani ríwaminí meá sa níwiowárirfnáyí, ayí xaxániní nerí emíini.’ nimónarini.” uriniginini.

26

¹ Agiripao Poromí re uriniginini, “Joxí díxí ení anani rei.” urfagí Poro wé nímómáná xwiyfá wákwinimínirí nani re riniginini, ²⁻³ “Míxí ináyí Agiripaoxini, joxí síwí Judayene yarínwápi nini níjfa erí nene ‘Apí nerfnáyí, Goríxomí píraníní xfdarínwini.’ nírinírane díní xixegíni moarwápi nani níjfa erí eníni. Apí nípiní aga níjfa xixeni imónínoxí enagí nani nioni joxí arfá enje dání amípi Judayí níxekwímoarigfápi

nání nìwákwínìmìnìrì rìmì nání aga yayí nìnarìní. Ayínání wauní rìxìḡ rìpì orìrìmìnì, ‘Gí xwìyíá nìwákwínìmìnìrì rarìḡápì joxì arfá nìnìríná anìḡ m̀sìnìpa oenì.’ nìmónarìní.

⁴ Nionì enìná sìnì onìmiáíná dánì agwì re nánì néra bìḡápì nánì Judayí ǹnì nìj́fárìní. Oníná dánì gí gwí axírí imónìḡfáyí t̀nì nìḡwearì Jerusaremì dánì xwé iwiaronḡarìní. ⁵ Enìná dánì nionì Parisiyí —Judayí Gorìxomì oxídaneyìnìro neróná d̀ḡḡ xìxegínì bì bì moarìḡfápìmì dánì gwí nìmóga ugfá ayí ayo nìyonì Parisiyì rìnìḡfáyí ḡwíá xenwirárìnìḡfápì wìnyíyáyo seáyì e múronì. Ayí Gorìxomì nìxídiróná yarìḡfápa nionì enì nìxída bìḡápì nánì Judayí ǹnì nìj́fárìní. Ámá ayí ‘Áwanḡ oraneyì.’ nìwimónìrínáyí, ‘Nepa Poro e yagorìní.’ nìrìpaxírìní. ⁶ Agwì nionì Gorìxo negí aríowamì nurìrì s̀mìmanḡyò t̀nìḡpì nánì ‘Neparìní.’ nìyaiwìrì d̀ḡḡ ukìkayonḡagì nánì ayí xwìyíá nìmeararìḡoì. ⁷ Negí Judayí gwí wìrì wìrì wé wúkaú s̀kwí waú enì ikwáwìyimìranì, árìwìyimìranì, íníná Gorìxomì yayí umero xídirò neróná re nìyaiwìro nánì, ‘Nene Gorìxo negí aríowamì nurìrì s̀mìmanḡyò t̀nìḡpì imónanì nánì éwanìḡìní.’ nìyaiwìro nánì d̀ḡḡ axípi ukìkayonḡoì. Mìxí ináyoxìní, axí apì nánì nionì d̀ḡḡ ukìkayonḡagì nánì nìḡf́ Judayí xwìyíá nìxekwìmoarìḡoì. ⁸ Gorìxoyá d̀ḡḡ t̀nì pegfáyí wìápìnìmeaarìḡfápì nánì seyíné pí nánì ‘Wí “Neparìní.” yaiwìpaxí mimónìní.’ yaiwìarìḡfárìní?

⁹ Enìná nìwanìḡonì enì re yaiwiagáonìrìní,

‘Yoƒ Nasareti dánƒ Jisasomi dínƒ wíkwíroarigfáyƒ xe oépoƒyíniri síŋwí wínipaxí mimónini. Xwirfá oikixémíniri nání ayá wí nerfíná, ayí nanƒ yarínini.’ yaiwiagáonirini. ¹⁰ E niƒyiwiríníyo dáni Jerusaremiyo rípi yagárini. Apaxípáninƒ imónigfá xwéowa ‘Ámá Jisasomi dínƒ wíkwíroarigfáyo gwí yipaxoxirini.’ niniriro nírípeááná nioni nuri ayo gwí yemerí gwí anƒyo ŋwirárirí nerfíná apini yagámani. Xwirixí numeranéná ‘Opíkípoƒyí.’ ríáyƒ tñni nioni eni níƒkumixiniri ‘Opíkípoƒyí.’ ragárini. ¹¹ Rotú anƒ ayí ayo níƒpáwiemerí rñinƒ níƒwiemeríná ‘Jisasomi siní dínƒ míwíkwíroarínwini.’ nírro ikayíwí umearípoƒyíniri wíwapiyagárini. Nioni ámá ayí nání wíƒ ríá ápiáwíninƒ nónarínagí nání ayí nuro émányí anƒmí aí ŋweanáná nioni eni númi nuri fá níxira wagárini.

Poro “Nioni api níwíniríníƒpimi dání kínimóninjarini.” urínƒ nánirini.

¹²⁻¹³ “Míxí ináyoxini, nioni e néra nurfíná apaxípáninƒ imónigfá xwéowa nioni Damasíkasi nání nuri ámá anƒ apimi Jisasomi dínƒ wíkwíroarigfáyo eni fá xíríwíniginiri ninirípearo payí nearo niapowáraná nioni anƒ apimi nání nuri siní óƒyo nurfíná ríxa ikwawedf enáná wíá bí anƒnamí dání ókíenapfagi wíninjanigini. Sogwí wíá nókiríná anarínƒƒpí tñni xixení marfái, aga seáyí e imóninƒƒpí mídímídání nókiárfagi wíninjanigini. Nionini marfái, ámá nioni tñni ugíáwa eni wínigíawixini. ¹⁴ Nínoneni xwíáyo níƒƒkínimeámáná nioni arfá wíáyí Xibiruyí píné tñni xwíyíá bí re

rínénapfagi wiŋanigini, ‘Soroxini, Soroxini, joxi pí nani nioni xeaniŋf níkararini? Joxi Jisasomi riniŋf owiminiŋf nerina jiwanijoxi ayiŋwaniŋf omónarini.’ rínénapfagi arfa niwiri ¹⁵ yariŋf re wiŋanigini, ‘Ámináoxini, goxirini?’ urfagi o re niriŋnigini, ‘Nioni Jiasoni joxi xeaniŋf níkararini. ¹⁶ E neri ai joxi niwiapinimeari éf roi. Nioni ripi emi nani joxi tfini simónini. Joxi nioni nani ámayo wáƒ nuriyemeri agwi siŋwá nanariŋf ripi nani áwanf urifa nani riripeaini. Apini áwanf urifa nani marfa, amipi ríwíyo síwá simápi nani eni áwanf urifa nani riripeaini. ¹⁷ Nioni dixí gwí axiri imónigfáyf sípí sikáraníro yarina éf riminiŋf émáyf —Ayf joxi nioni nani wáƒ urifa nani rirowarimfarini. Ayf sípí sikáraníro yarina éf riminiŋf simárinini. ¹⁸ Ayf ripi nani joxi émáyf tfini rirowarimfarini. Joxi wáƒ nura wariniŋfimi dani ayf niwiapinimearo siŋwaniŋf noxoaro wigf nerina sfa yiniŋfimiŋf yariŋfápi pini niwiarimi wáƒ oniŋfimiŋf nani kinimóníro Seteno meŋweanfimi dani pini niwiarimi Gorixo meŋweanfimiŋf kinimóníro yarina nioni wigf íwí yariŋfápi yokwarimf wiiri áma nioni diŋf ninkwíroro nani nioni gí imónigfáyf tfini kumixariri emfa nani joxi émáyf tfini rirowarimfarini.’ niriŋnigini.” niriŋnigini ¹⁹ re uriniŋnigini, “Míxí ináyf Agiripaoxini, ayinani oriŋa aninami dani nipárenapfipi wí prí míwiaikí neri ²⁰ re nera unarinini. Iwamó Damasikasiyo dani uréwapiyiri Jerusaremí dani eni uréwapiyiri Judia piropenisíyo niyoní dani

uréwapiyemerí é máyƒ t́n̄m̄ni eni uréwapiyemerí neríná re nura unárini, ‘Segƒ ƒwƒ yarigfápi rƒwím̄ni mamoro Gorixo t́ám̄ni uk̄inimóniro nero á má s̄n̄wƒ n̄seanaxídimeríná “Wigƒ ƒwƒ yarigfápi r̄ixa rƒwím̄ni n̄mamoro nán̄i r̄ía yar̄iŋoi?” seaiwipaxƒ imón̄iŋ̄p̄ni éƒr̄ixini.’ nura unárini. ²¹ Nioni e néra unáoni enagi nán̄i Judayƒ wí n̄wiáp̄n̄imearo an̄j r̄idiyowá yar̄iŋwáiwám̄i dán̄i íá n̄n̄ixir̄iro n̄p̄kian̄iro éagfá aiwi ²² Gorixo ar̄irá ní enagi nán̄i agwi nioni on̄ixwéȳt̄né s̄n̄wƒ an̄iḡe dán̄i éƒ n̄rómáná ‘Wáƒ rókiamoagfáwa t̄ni Moseso t̄ni “E nimón̄in̄fárini.” ragfápi n̄i r̄ixa imón̄iŋ̄r̄ini.’ searariŋ̄ini. ²³ ‘Awa re ragfárini, “Á má yeáyƒ neayim̄xemeanfá nán̄i Gorixoyá diŋƒ t̄ni ar̄owayá xwƒá piax̄yo dán̄i iwiaronfomi r̄n̄iŋƒ wímeanfárini.” n̄r̄iro ámi r̄p̄i ragfárini, “Xewan̄iŋo xwár̄ipáyo dán̄i wiáp̄n̄imeanfá enagi nán̄i o iwamfó xwiyƒá wfán̄iŋƒ imón̄iŋƒ Gorixo á máyo yeáyƒ uyim̄xemeanfápi nán̄i Judayo t̄ni é máyo t̄ni wáƒ ur̄in̄fárini.” ragfápi r̄ixa ax̄p̄i e imón̄iŋ̄r̄ini.’ searariŋ̄ini.” ur̄iŋ̄inigini.

²⁴ Poro xwiyƒá wákwín̄im̄n̄r̄i nán̄i e nura waríná p̄rimió Pesitaso ím̄f t̄ni re ur̄iŋ̄inigini, “Poroxini, joxi xaxá ner̄i rar̄iŋ̄ini. Dixi n̄j̄fá xwé imón̄iŋ̄p̄i xaxá r̄imearini.” ur̄tagi aí ²⁵ Poro re ur̄iŋ̄inigini, “Ám̄ná seayi e imón̄iŋƒ Pesitasoxini, nioni xaxá ner̄i m̄rar̄iŋ̄ini. Nepaxiŋƒ imón̄iŋ̄p̄ini searariŋ̄ini. Diŋƒ s̄ix̄ n̄iyín̄máná searariŋ̄ini. ²⁶ Ayƒ r̄p̄i nán̄ir̄ini. M̄x̄f ináyƒ ro am̄p̄i nioni searariŋ̄ápi nán̄i

nijfá imóniḡagi nání dḡḡf sḡḡá neánarini. Api, ayf ínimí pfní mimóniḡf eḡagi nání ‘Omí wiáf m+múropaxí imónini.’ nimónarḡagi nání omí nitamfxwfniri murf nḡpini repiyf niwiéra warḡini.” Pesitasomí e nurimáná ²⁷ re urḡiniḡini, “Míxí ináyf Agḡripaoxini, ‘Wáf rókiamoagfáwa niriḡo eaagfápḡ nepa rini.’ riyaiwiḡini? Joxí dḡḡf e yaiwiḡoxí eḡagi nání nioní nijfáriní.” urḡagi ²⁸ Agḡripao Poromí re urḡiniḡini, “Axínáni ná bini niniḡríná ‘O Jisasomí dḡḡf wikwḡropaxorini.’ riniaiwiarḡini?” urḡagi ²⁹ Poro re urḡiniḡini, “Nioní ‘Gorixomí rixḡḡf bi oseauriyimini.’ nimónarini. Joxí nánini marfái, ámá sfá riyimí arfá niarḡfá nḡni nioní ná bini searánarani, aniḡf miní searánarani, nioní Jisasomí dḡḡf wikwḡroarḡápa niyfnéní ení axḡpí niwikwḡroro nioní imóniḡápa axḡpí oimónḡpoyiniri nimónarini. Nioní gwḡ niyigfá rḡpí seyfné ení axḡpí oseayḡpoyiniri mḡseararḡini.” urḡiniḡini.

³⁰ Míxí ináyo tḡni pḡrimióo tḡni Benaisí tḡni niwiápnimearo ámá ayf tḡni nawíni éf ḡweagfáyf ení niwiápnimearo ³¹ wiwini wí e éf nḡrómáná re riniḡfawixini, “Ámá o anani nḡpḡkipḡrḡi nánirani, gwḡ ḡwiráḡpḡrḡi nánirani, fwf bi meḡrini.” niriḡo ³² Agḡripao pḡrimióo Pesitasomí re urḡiniḡini, “Ámá o ‘Míxí ináyf Sisao xwḡrḡxí nioniyá nieyíróiwiniḡini.’ mḡrḡpa nerí sḡḡwḡriyḡf, ayf anani kikiáfá wáḡḡpaxḡrini.” urḡiniḡini.

27

*Poromí Romíyí aŋyó nání sipixíyo
wiowárigá nániríní.*

¹ Rixa none nání re ráriníjána, “Romíyí aŋyó Itariyí ríníjípimi nání sipixíyo owiowáraneyí.” ráriníjána porisí 100 bimi seáyí e wimóníjé wo —O simíjé wínarigá Sisaoyá ríníjípí woríní. O xegí yoƒ Juriasoyí ríníjoríní. O Poromí t́nı gwí ŋweagá wami t́nı nıméra ounírı wiowáraná ² Adıramitiami dájyíyá sipixí wo Esia píropenisí t́jé rırıwámını umınırı yarıjagı nıwınırane ámá wo xegí yoƒ Arisitakaso —O Masedonia píropenisíyo aŋı yoƒ Tesaronaika dájorínı. O t́nı nawını nıpixemoánırane nıjwearına xwıápimi ṕnı nıwiárımi nurane ³ sipixomi sá weŋwáone wıápi t́nı aŋı yoƒ Saidoniyı ríníjípimi niwiékınımearane ayoáána Juriaso Poromı ayá nurımıxırı nánı xegı nıkumıxınırı emearıgáyı míraŋı owıpoyınırı ayı t́jé e nánı xe ounırı sıjwı wınıjınıgını.

⁴ Ámi sipixomi nıpixemoánırane aŋı apimi ṕnı nıwiárımi nuranéna imıjé sımımını nıneaxemi barıjagı nánı nıyakıa nurane nánı pírıjwı Saipırasıyı ríníjípimi orıwámı dání nımeámı nurane ⁵ imanjıpámı nuranéna Sirisia píropenisíyo t́nı Pabiria píropenisíyo t́nı nımúroa nurane Risia píropenisíyo aŋı yoƒ Mairaı ríníjípimi niwiékınımearane nayoámána ⁶ porisı 100 bımı seáyı e wimónıjı Arekısadıria dájyíyá sipixı wo Itari píropenisíyo umınırı yarıjagı nıwınırı nımeámı nıneaurı o t́nı sipixomi nıpixemoánırane ⁷ aŋı apimi ṕnı

nɪwɪárɪmɪ nurane sɪpɪxo awayɪnɪ awayɪnɪ warɪŋagɪ nánɪ sƒá ayá wí nóróa nurane rƒá meakɪroarɪŋagƒá nɪwɪnɪrane anɪŋɪ minɪ nerɪŋɪpɪmɪ dánɪ aŋɪ yoƒ Naidasiyɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ tɪŋɪ e aŋwɪ e nɪrémómáná imɪŋɪ sɪmɪmɪnɪ nɪneaxemɪ barɪŋagɪ nánɪ nɪyakía nurane xwƒá sɪmɪnɪ imónɪŋɪ Sarɪmoniyɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ nɪmúrorane pɪrɪŋwɪ yoƒ Kiritiyɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ orɪwámɪ dánɪ nɪyakirane ⁸ sɪpɪxɪ omɪŋɪ mearɪgƒáwa rƒá nɪmeakɪroro sa anɪŋɪ minɪ nerɪŋɪpɪmɪ dánɪ Kiritɪ tɪŋɪ imanɪpámɪ nɪxɪda nɪpurane wí e “Rawɪrawá sɪmɪnɪ rɪwɔŋɪ Nanɪ Imónɪŋoɪ” rɪnɪŋe —E aŋɪ Rasia rɪnɪŋɪpɪmɪ dánɪ aŋwɪ erɪnɪ. E rémonɪwanɪgɪnɪ.

⁹ Sƒá ayá wí rɪxa nórɪmáná eŋáná Judayɪ ɪwɪ yarɪgƒáɪpɪ Gorɪxo yokwarɪmɪ wiɪŋɪ nánɪ dɪŋɪ mopɪrɪ nánɪ aɪwá ŋwƒá ŋwɪrárɪnarɪgƒáyi enɪ rɪxa múrófɪmɪ eŋáná xwiogwɪ nánɪ rawɪrawá samɪŋɪ mɪwearɪŋɪná eŋagɪ nánɪ Poro arƒá jɪyɪkɪ norɪ ¹⁰ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámáoyɪné, gɪ dɪŋɪ re nɪmónarɪnɪ, ‘Agwɪ none re pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ ámɪ sɪpɪxomɪ nɪmeámɪ nuranénáyɪ, xwɪrƒá ikɪxénɪpaxɪrɪnɪ.’ nɪmónarɪnɪ. ‘Sanɪ nɪmeámɪ warɪŋwáɪpɪ tɪnɪ sɪpɪxo tɪnɪ anɪnɪnɪfá nánɪ marƒáɪ, none enɪ anɪnanɪwárɪnɪ.’ nɪmónarɪnɪ.” urƒagɪ aɪ ¹¹ porɪsɪ 100 bɪmɪ seáyɪ e wimónɪŋo sɪpɪxomɪ omɪŋɪ mearɪŋo tɪnɪ sɪpɪxomɪ xiáwo tɪnɪ awaú rarɪgɪpɪ nánɪ dɪŋɪ nɪfá wɪagɪ nánɪ omɪ Poro yopa murɪgɪnɪŋɪnɪgɪnɪ. ¹² Ayɪ ipɪ sɪmɪnɪ rɪwɔŋɪ sɪpɪxo ŋweanɪpɪmɪ xwiogwɪ nánɪ rawɪrawá sɪwƒá yɪáná sɪpɪxɪ píránɪŋɪ wɪpaxe mɪmónɪŋagɪ nánɪ ámá ná sɪpɪxɪyo ŋweagɪɪpɪ re rɪnárɪgɪfawɪxɪnɪ,

“Anani e epaxí enánáyí, re dání píní n̄wiárimí sip̄xomí n̄imeámí nurane ipí simíní r̄woŋí yoí Pinikas̄yí r̄in̄iŋf̄wámí —Simíní r̄woŋí awá p̄r̄iŋwí Kirit̄ipimí axí r̄wám̄iní r̄woŋf̄wár̄iní. Xwá midání midání wiáp̄n̄imean̄í enagi nání e raw̄rawá wiŋwí mé en̄er̄iní. Sogwí wear̄iŋmí dání r̄wónap̄iŋf̄wár̄iní. Awámí n̄r̄émorane raw̄rawá siwá yar̄ná awámí ŋweáwan̄iḡiní.” r̄in̄ar̄iḡawix̄iní.

R̄wipí xwé éaná raw̄rawá imeam̄kwí en̄ n̄án̄r̄iní.

¹³ Imiŋí raw̄rawá t̄iŋí r̄wámí dání sip̄xomí Pinikas̄ t̄iŋí e awayiní n̄ixemí upax̄p̄i bar̄iŋagi n̄iw̄n̄róná “Simíní r̄woŋí none r̄árf̄wáwámí nání anani sip̄xomí n̄imeámí upax̄r̄iní.” n̄iyaiwiro ain̄xí gwíyo dání mamówár̄in̄iŋí ípean̄p̄i n̄im̄xearo sip̄xomí n̄imeámí nuróná p̄r̄iŋwí Kiriti iman̄p̄á t̄iŋí e aŋwi e dání n̄ix̄da n̄puro ¹⁴ siní ná j̄fam̄iní e mun̄iŋáná re en̄in̄iḡiní. R̄wipí ík̄á j̄jimí epaxí b̄ —Imiŋí ap̄i yoí Miw̄m̄iní Bar̄iŋp̄iyí r̄in̄iŋp̄ir̄iní. Ap̄i t̄iŋmí dání n̄weap̄r̄i ¹⁵ sip̄xomí xen̄weáaná sip̄xí s̄m̄í imiŋí bar̄iŋm̄iní mémopaxí enagi nání negí wan̄r̄i yar̄iŋwaé nání p̄n̄í n̄wiárirane “Imiŋí xe n̄im̄éra oneauní.” n̄iyaiwirane e yar̄ná ¹⁶ none p̄r̄iŋwí yoí Kodayi r̄in̄iŋp̄imí or̄wámí dání n̄ipur̄ná imiŋí b̄i on̄im̄iáp̄i yim̄ar̄oŋáná ewé sip̄xomí d̄an̄í níropemí war̄iŋwáp̄i an̄iŋí miní ner̄iŋp̄imí dání n̄im̄xeáa n̄ib̄irane sip̄xo t̄iŋí e enáná ¹⁷ sip̄xomí ikwiáran̄irane nání n̄im̄xeáa n̄iyap̄irane nikwiárimáná sip̄xí xwéo orónowin̄iḡin̄r̄i s̄amí

tíni xegí sipixí miwí midimidáni nixemi nibiro gwí nja nipwémána sipixo ení tíni nixemi nuri xwíá ipí seáyí e riwojáná ínimi aḡwí e imóniḡpimi —Apí yoí Sairitasíyí rinḡḡpí Apíríka dání aḡwí erini. Apimi sipixo aḡḡni nurína síxí úronḡḡniri wáyí winḡagí sipixo awayini ouniri ainíxí gwí yurárinḡḡ ípearḡḡpí nímamówáro níropémi nuróná imiḡḡ xe nīneaxemi oneauniri wḡnḡwanḡḡni.

¹⁸ Sipixomi sá weḡwáone wíápi tíni sipixo wiáḡḡnimeari eámori néra warḡḡagí awa sipixo nayí oeniri saḡí wí emi mímeámí nero ¹⁹ sá weḡwáone wíápi tíni sipixí omiḡḡ mearigfáwa wiwanḡḡowa sipixomi saḡí unḡḡ íkwearí ḡwírárirí yarḡḡáyí bí emi mímeámí egfawixini. ²⁰ Ríwipí símí tíni anḡḡ sipixomi xerḡwearína sá obaxí ayá wí órḡagí aí siḡí tíni sogwí tíni bí anarḡḡagí siḡwí mīwḡḡpa nerane náni “Ámini rīwarḡḡwini?” nīyaiwirane siḡwí mīwḡḡnaxíḡḡpa nerane náni dḡḡ “Wí e niwiékḡḡnimearane siḡḡ wanfwarini.” nīyaiwia warḡḡwápi dḡḡḡ peá nímónirane “Ríxa nanḡnanfwarini.” nīyaiwia nurane ²¹ awa sá ayá wí neamúroarína nīmeamīwiáronḡḡniri ayá síwí uroarḡḡagí náni aiwá mīnī néra numána enána Poro nīwiáḡḡnimeari á máyo áwini e nīrómáná re urḡḡḡḡḡḡḡ, “Á máoyíné, nioni searḡḡapimi arfá nīniro nīnīxíḡḡro pīrḡḡwí Kīritíyo pīni nīwiárimí sipixo nīmeámí mupa nero siḡwíríyí, segí amipí xwíríá ikíxéniri anípa imóniri éḡpíyí wí e eminiri éḡmani. ²² E seararḡḡagí aiwí sipixí ro xwíríá níkíxéniri aí á máone wí anḡnanfwa

menagí nání díní peá mímóní siní díní sixí oseainíni. ²³ Ayí rípi nání seararíni. Sƒá riyimíni árwíyimi Goríxo —Nioni áamá oyáyí imóníni wóníni. Oyá anínejí wo nioni tíní e nírónapírí ²⁴ re níríni, ‘Poroxíni, joxí Romíyí aníyo anani nírémorí mǎxí ináyí Sisao xwíríxí rímeníe símímaní e uroríaríni. Ayínáni siní wáyí misinípaní. Aríá ní. Goríxo joxí tǎni áamá sípíxí romí nweagíyí tǎni níyínéni xe síhí oúpoyíní yaiwíí enagí nání woxí aí iniíǎ namípaxímaní.’ ²⁵ Anínejí e nírfí enagí nání soyíné díní sixí oseainíni. Ámáoyíné, nioni Goríxomi díní re wíkwíroníni, ‘Nioni nírfí xixeni nímoníni.’ níwíkwírorí nání e seararíni. ²⁶ E nerí aí imíhí siní níneaxemi waríni píriwí bimí sixí úroaníwáriní.” uríni.

²⁷ None ríwípi rawírawá Edíríayi ríníhíwámí sípíxomi níneaxemi waríni ríxa sƒá wé wúkaú síkwí waú waú imóníyimi áríwegí imónáni sípíxí omíhí mearíǎ “Xwíá bí tǎni e ríxa anwí eríani?” níyaiwíro ²⁸ gwí e e kíkwríá neaáriga puńrí tǎni iwamíó neróná “Xwíá siní ná mímíraní? Sa mímí onímíápiraní?” yaiwíaríǎ nímearo nímamówáríro iwamíó síhíwí níwínaxídíroná xwíá siní ná mímí enagí nání 40 mita imóníhí níwíníro ámí bí tǎni núnásaná ámí bí nímamówáríro xwíá tǎni e ríxa 30 mita enagí níwíníro ²⁹ sípíxí imíhí níxemi níwíní wí e síhíyó sixí úroníni sípíxí ámí bí tǎni níxemi mupa oení íkwémíhíyó dání ainíxí ípeaaríhí wíríkaú wíríkaú nímamówárimáni wíá aníni

oóniniri wigí ikayíwí nira ugíawixini.

³⁰ Sipixí omiŋí mearigfáwa sipixomi pini niwiárimí éí owaneyiníro ámáyo yapí niwíwapiyiro “Sipixí símíyo dání ení ainixí ípearíŋí bí mamówáraniri yariŋwini.” nuríro ewépa rawírawáyo ikwiárináná apámi nípíxemoániri éí owaneyiníro ríxa mamówáraríná ³¹ Poro porisí 100 bimi seáyí e wimóniŋomi tini xegí porisowami tini re uríŋiniginí, “Ámá sipixí omiŋí mearigfá rowa sipixí romí none tini miŋweapa nerínáyí, soyíné siŋí nuro xwíá tini e rémopíríméoi.” uráná ³² porisowa mírí niwiápínimearo ewépa gwí niyimáná awayini mamówárarigfári miŋí niwákwirowírawáyo mamówárigfawixini.

³³ Wíá ónine nání Poro ení rirémixí niwia nurí re urayiniginí, “None ríwípi rípi nání ayá síwí nearoaríŋagi nání aiwá miní mimiwiáikí ninirane yaríná síá obaxí ríxa nóra nurí agwí ríxa wé wúkaú síkwí waú waú imóniŋyirini. ³⁴ Ayínání nioni ení rirémixí niŋseairí ‘Aiwá bí nimearo nípoyí.’ searariŋini. Sewaniŋíyíné aiwá niníro oerfkiemeánípoyiniri searariŋini. Woxí aí bí maninipa epírí eŋagi nání searariŋini.” nurimáná ³⁵ bisíkerfá bí nimeari wigí siŋwí anigíe dání aiwá api nání Gorixomi yayí numemáná níkwiriri ríxa naríná ³⁶ ámá nini ení ríxa diŋí wíá bí wóníagi aiwá bí nimearo niníro ³⁷ —Ámá sipixíyo ŋweanwáene ayí 276 enerini. ³⁸ Nene ríxa apáni ninimáná sipixi nayí oeniri wítí aiwá miníwápi rawírawáyo emí míméamí egíawixini.

Sipixo sixí núrori orónowinijí nánirini.

³⁹ Rixa wáf ónáná árwiyimí “Xwáfá bí aṅwí erini.” yaiwíápi síṅwí níwiniróná mí mómixipa nero aí siminí ríwoni bí inikini wiáronagi níwiniro e epaxí enánáyí, sipixo nímeáa níyirane e oiwiékínimeaneyiniri éfáyí ⁴⁰ wa gwí ainixí ípeaaríjí mamówarinijípi rawírawáyo ípeanje amí xe oépeaniri níkwewára pwaríná wa iminijípi siminí ríwoniipimi nání níxemi oneauniri sipixoyá rapírapí nemímea nípeyiro soná ení níkwearo inikini wiáronje nání omíjí nímeéra waníro yaríṅagífa aí re eniniginí. ⁴¹ Sipixo xwáfá inimi enáná rawírawá akwinífaná ríwone sixí núrori símí xwáfáyo xáiwí noranjáriniri nání winíwí bí mepaxí imónináná rawírawá sipixí ikwémíjío miákwiayíaná sipixo rixa orónowiaríṅagi winígíawixini. ⁴² Sipixo rixa orónowiaríṅagi níwiniro porisowa xámí re rínarígífa enagi nání “Sipixo sipí éánáyí, áamá gwí ṅweagífa none awí mearoaríṅwáowa iníbé neáa éf upírixiniri pipíkímí éwaniginí.” rínarígífa “Rixa opíkianeyí.” rínaríṅagífa aiwí ⁴³ porisowamí seáyí e wimóninjo “Poromi nímeéra nuri Romiyí aṅíyo xixeni rémówaniginí.” níyaiwiri nání awa wianíro yarígíápi pírfí nurakiri sekaxí re neariniginí, “Áamá iníbé warígíáyíné rixa nímawiri níxeamoro iníbé neáa nuro imaní e iwiékínimeápoi. ⁴⁴ Iníbé mívarígíáyíné íkífa wáraní, sipixo ororómí iníppíraní, ífa níxirímáná níkwíaríga nuro imaní e iwiékínimeápoi.” nearíagi nene axípi e nerane nání wo aí iníígf mínamí nínenení imaní

e iwiékínimeanwanigíní.

28

Poromí Morítayo ɲweaɲáná wimóniɲɲí nániríní.

¹ Nene wo maníní ninenení imanɲí e niwiékínimeámáná áamá e dánɲyí “Pírɲwí riyi xegí yoƒ Morítaí riniɲyiríní.” rarɲagá ará niwirane roɲáná ² ayí none neaiapaniro nání ayá tɲnɲi nero iniá anɲɲí siyamó erí imɲɲí rírí yarɲagí nání rá nikaámáná ninenení nineaipemeámí nuro rá tɲɲí e neawárɲagá aí ³ Poro rá kirɲí bia awí nearí sarfá nerí nimeáa nibirí rá ikaáraríná re enɲigíní. Weaxá wo rá usínɲagí nírémimeámí nfiwapirí Poroyá wéyo sidɲí norí rírwiɲɲigíní. ⁴ Rírwiáɲí wé éí muxeááná sidiro siní yekwironɲagí áamá pírɲwí ayimí dánɲyí sɲwí e niwɲiro wiwɲnɲi re riniɲɲawixíní, “Áamá ro rawrawáyo mɲnamío aí áamá pikixwiró enɲ worfani? Ayínáni ɲwá aɲnami dánɲ imónigfáyí ‘Xe sɲɲí mupa oeni.’ yaiwiarigfápimí dání weaxá sidɲí rá onɲoi?” riniɲɲagá aiwí ⁵ Poro weaxáomí wíwíá nrorí rá nikaárímaná rɲnɲí bikwí onimiápi aí mɲwinɲɲigíní. ⁶ Rɲnɲí bikwí onimiápi aí mɲwinɲɲagí aiwí áamá ayí “O xegí wé rixa nɲmɲnɲɲoi.” yaiwiro “Rixa nɲpiérorí piyí nenɲoi.” yaiwiro nero nání sɲwí niwɲiro niɲwearo ayá wí sɲwí niwɲiro niɲweagfasáná “Sipí api wimeanɲoi.” yaiwiarigfápi mɲwimeáagí niwɲiróná ámi dɲɲí sɲɲí bi nɲmoro re nírɲga ugɲawixíní, “Áamá ro

ŋwá aŋfɛnamɛ dɛŋfɛ imónɛŋfɛyɛ worfani?” nɛrɛga ugɛawixɛnɛ.

⁷None iwiékɛnɛmeáwaé áamá pɛrɛŋwɛ apimɛ áamá nɛyonɛ seáyɛ e nimónɛrɛ meŋweaŋoyá omɛŋfɛ bɛ inɛŋfɛ erɛnɛ. O xegɛ yoɛ Pabɛriasoyɛ rɛnɛŋorɛnɛ. O yayɛ nɛneairɛ nɛneaipemeámɛ nuri none sɛá wɛyáú wɛyi o tɛnɛ nɛŋwearane míraŋfɛ nea-iarɛnɛ ⁸Pabɛriasomɛ xano rɛá pɛrɛ wɛyayirɛ agwɛ xoxɛ urorɛ wɛarɛŋagɛ nánɛ “O simɛxɛ went.” rarɛŋagɛ Poro arɛá e nɛwirɛ o weŋe nánɛ nuri nɛpáwirɛ Gorɛxomɛ yarɛŋfɛ nɛwimáná wé seáyɛ e nɛwikwiárɛrɛ nanɛfɛ imɛxɛŋɛnɛgɛnɛ. ⁹Nanɛfɛ nimɛxɛmáná enáná áamá pɛrɛŋwɛ apimɛ ŋweagɛá simɛxɛ yarɛgɛfáyɛ nɛnɛ Poro omɛ nanɛfɛ imɛxɛfɛpɛ nánɛ arɛá nɛwiro o tɛŋfɛ e nánɛ bayarɛnɛ nanɛfɛ imɛmɛxɛmɛ enɛnɛgɛnɛ. ¹⁰E yarɛnɛ áamá ayɛ wéyo nɛneamero aiwá amɛpɛ nanɛfɛ bɛ nɛneaiapa nuro none rɛxa pɛrɛŋwɛ apimɛ pɛnɛ nɛwiárɛmɛ wanɛrɛ yarɛnɛ óf e sɛpɛxɛyo nuranéná aiwá nanɛfɛwá nánɛ anɛpá bɛ neaiapowárɛgɛawixɛnɛ.

Poro Romɛyo rémonɛfɛ nánɛrɛnɛ.

¹¹None pɛrɛŋwɛ apimɛ emá waú wo ŋweaŋwáone sɛpɛxɛ Arekɛsadiria dɛŋfɛ wo —Rawɛrawá xwiogwɛ nánɛ sɛwɛá yɛŋagɛ nánɛ pɛrɛŋwɛ apimɛ e nɛŋweaŋɛsáná umɛnɛrɛ yarɛŋorɛnɛ. O sɛpɛxɛ sɛmɛ ikayɛwɛ tɛnɛ imɛxɛnɛŋfɛpɛ áamá ayáfɛ waúnɛŋfɛ sɛpɛxomɛ sɛmɛ e imɛxɛnɛŋorɛnɛ. Sɛpɛxomɛ nɛpɛxemoánɛrane pɛrɛŋwɛ apimɛ pɛnɛ nɛwiárɛmɛ nurane ¹²anɛfɛ yoɛ Sairakusɛyɛ rɛnɛŋfɛpimɛ niwiékɛnɛmearane sɛá wɛyáú wɛyi e weŋwáone ¹³ámɛ sɛpɛxomɛ nɛpɛxemoánɛrane nɛyakɛá nurane anɛfɛ yoɛ

Rijiamiyi riniŋipimi niremorane e sa weŋwáone wíƒpi tɛni imiŋf rawirawá tɛŋimɛ dani yapariŋagɛ niwɛnirane sipixomi nimeami nurane omi sa weŋwáone wíƒpi tɛni simini riwoŋf yof Putioraiyi riniŋiwami niremorane nayoámána ¹⁴ re yaiwiŋwanigini, “Ámá Jisaomi diŋf niwɛkwɛroro nani niximeá imonigfáyf aŋf ripimi re wí rfa ŋweaŋo?” niyaiwirane pfa nerane wí tɛni rixa nerimeanirane ayf “Sfa wé wíumi daf waú nene tɛni anani re ŋweapaxirani?” nearfagfa ayf tɛni winiyf nearfapa e ŋweaŋwanigini. Api api nera nibwasána Romi aŋf tɛŋf e remonwanigini. ¹⁵ Romiyo ŋweagfa niximeá imonigfáyf wí none nani “Awa ofiyimi bario.” rinarifagfa arfa niwiro of e owirimeaneyiniro nibirona wí aŋf Apiasi tɛŋf e makerfa imixarigfe awi roro wí Ámá Aŋf Midanf Nibiro Sá Wearigfiwá Wíkaú Wiwáyf riniŋipi tɛŋf e awi roro egfayo Poro siŋwf niwɛnirina Gorixomi yayf numeri diŋf sixi ininiginini.

¹⁶ None rixa Romi nayo remóána gapimanowa Poromi gwɛ aŋfyo mɛŋwirarɛ aŋf wiwami xegipi ŋweaŋána porisɛ awi mearoarino xe awi omearoniri siŋwf winigfawixini.

Poro Romiyo dani waf urif nanirini.

¹⁷ Poro sfa wiyaú wiyi rixa norána “Judayf amina imonigfa Romiyo re ŋweagfáyf obfpoi.” niriɛ awa rixa o tɛŋf e awi eánána re urifiniginini, “Gf Judayne, nioni negf Judayo xwirfa wikixeminiri wí mepa eri siwf enina dani

negf arfowa érowiáptnigfápti pfrf wiaikim+nri wí mepa eri éagf aiwi Jerusaremíyo dáni gwf niyigfoni negf Judayf Romíyo miní niwigfáriní.

¹⁸ Romíyo miní niwíagfa ayf xwirixf ninimero yarihf niniayiróná fwf nioni nikipaxf bi menáoni imónihagf ninaníro nání ríxa Poromí kikiáf owáraney+nri éagfa aiwi ¹⁹ negf Judayf pfrf wiaikimf nero 'Wáripaxomani.' rígfawixini. E rarihagfa nioni síhwf e niwinri 'Go arfá ehe dání ráná xe kikiáf ounri nimixiprfáraní?' niyaiwiri nání re urihanihf, 'Romíyf mixf ináyf Sisao gf xwirixf arfá níwinigini.' urihanihf. Nioni negf Judayf nání xwíyfá bi uxekwfmómfa nání mirarihfni. ²⁰ E nigfá apti nání áwanf searim+nri nání 'Awami síhwf niwinri xwíyfá urimi nání obfpoyi.' rfanigini. Ámá Isirerene yeáyf neayimixemeanfa nání dñf ukikayoarihwáomi nioni dñf ukikayohagf nání gwf ainixf ríri niyinini." urihanihfni. ²¹ E urfagf awa re urígfawixini, "Judia ppropenisfyo dání joxi nání payf bi mimeanwáriní. Negf wo e dání eni nibiri repíyf nínearfnáraní, áwanf nínearfnáraní, joxi nání sípí bi mínearihfrini. ²² E nerí aí 'Dñf joxi yaiwiarhf rípi, "Goríxomi píraníhf xfdarígfáyf apti apti neríhfpimi dání píraníhf xfdarígfáriní." yaiwiaríhfrí arfá osianeyi.' neaimónariní. Ayf none rípi nání arfá niwirane níjfá imónihagwi nání ríraríhwiní. Ámá Óf Goríxo tfámni iníhfyiyi ríníhfyimi níxdiro gwf mónígfáyf nání ámá ami ami hweagfáyf 'Ayf nanf mýaríhoi.' rínarígfá nání none níjfarini." urígfawixini.

23 Judayí áminá awa “Sfá ayimi Poro xwiyfá nearínfa nání awí eánfwanígini.” nírínáriro sfá ayi ríxa imónáná obaxí anj xfo nweanjiwámi nání báná wfá móníngími dání sfápi tñni nání Gorixó amáyí xegí xwioxíyo mímeámí nerí umeñweanfápi nání áwanjí nuríríná repiyí níwiéra urí nioní Jisasomí dñj wíkwíroarínjapa ayí ení owíkwírfópoyínrí o nání nuréwapíyiríná ñwí ikaxí Moseso nírírí eanjpimí dání tñni wfá rókiamoagfáwa níríro eagfápimí dání tñni mñj níroa urí nerí nura waríná 24 wa xfo urarínjpi arfá níwiro “Neparíní.” wipímónfagi aiwí wa arfá níwiro dñj míkwrógfawixíní. 25-27 Awa e nero Poro urarínjpi nání dñj bí biaú nímoreo nání xwiyfá ná bíní rínáripaxí mimóní yaríná Poro xwiyfá yoparf rípi uráná omí pñni níwiárimí ugfawixíní, “Kwíyí Gorixoyápi wfá rókiamoagf Aisaiaoyí ríníngomí ‘Joxí amá ayo nurí e uríríxíní.’ uráná o nurí negí arfowéyo aga xixeni re urínjíní, ‘ “Seyfne arfá néra nuro aí níjfa wí imóníprfámani. Sñwí naga nuro aí dñj ‘Ayí apírfani?’ wí mopírfámani.” ’ uríríxíní. Ayí rípi náníríní. Wigí dñj tñni néra warígfáyí mñj sfánñj imonagfa nání rírarínjíní. Wigí sñwí mísupáripa ero arfá mípíronípa ero nero sñwíríyí, wigí sñwí tñni sñwí aníro arfá ero dñj píranñj neyíro moro wigí íwí yarígfáyí ríwímíní mamoro éánáyí, Gorixoní píranñj wímíxípaxíríní.’ Aisaiao Gorixó nání e níwuríyiríná negí arfowéyo imónagfápi tñni aga xixeni nírírí wuríyínjíní. 28 Ayínání seyfne aga níjfa re imónípoyí, ‘Gorixó xfo nene yeáyí

neayimíxemeámínírí enípi nání wáí urarígfáwa ríxa é máyo ourípoynírí nání uowáríńńíríní. Ayí aríá wípíríáríní. yaiwípoyí.” ²⁹ [Poro e uráná Judayí mímímíxeawíámí niga nuro omí píní níwíárímí ugíawixíní.]

³⁰⁻³¹ Poro e ańí xíto bí eniwámí níńwearı́ á má xíomí xwíyíá ńńweaneyínírí bíáyo yayí níwimorí xwíyíá Goríxo á máyí xegí xwioxíyo míméámí nerí umenńweanı́ápí nání wáí nurírí ínímí bí mímóní Ámíná Jisasi Kiraiso nání uréwapíyaríńá á má wí pírí urakianíro mepa egíawixíní. E yaríńá xwiogwí waú múronńínígíní.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051